

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

DOKTORLARIN DİNAMİK WEB TEKNOLOJİLERİNİ
SÜREKLİ MESLEKİ GELİŞİM SÜRECİNDE
KULLANMASI:

BİR DURUM ÇALIŞMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Aynur AKKOL

Ankara
Nisan, 2014

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

DOKTORLARIN DİNAMİK WEB TEKNOLOJİLERİNİ
SÜREKLİ MESLEKİ GELİŞİM SÜRECİNDE
KULLANMASI:

BİR DURUM ÇALIŞMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Aynur AKKOL

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hasan ÇAKIR

**Ankara
Nisan, 2014**

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Aynur AKKOL 'un “**Doktorların Dinamik Web Teknolojilerini Sürekli Tıp Eğitimi Sürecinde Kullanması: Bir Durum Çalışması**” başlıklı tezi tarihinde, jürimiz tarafından Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan :

.....

Üye (Tez Danışmanı) :

.....

Üye :

.....

ÖNSÖZ

Doktorların sürekli tıp eğitimi sürecinde dinamik web teknolojilerini kullanma durumlarını, kullanma amaçlarını ve kullanma yöntemleri belirleyerek dinamik web teknolojilerinden sürekli mesleki gelişim süreçlerinde yararlanma düzeyini ortaya koymak ve bu teknolojileri kullanmalarının mesleki yaşantılarına nasıl katkı sağladığını belirlemek amacıyla yapmış olduğum araştırma sürecinde değerli vaktini harcayıp bana yol gösteren tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hasan ÇAKIR'a sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Araştırma verilerinin toplanması sürecinde yardım ve desteklerini esirgemeyen sevgili dostum Esra ÖZ'e minnettar olduğumu ve kendisine gönülden teşekkür ettiğimi belirtmek isterim.

Yüksek Lisans eğitimim süresince gelişime katkıda bulunan Gazi Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı'ndaki tüm hocalarıma, ayrıca araştırma süreci boyunca bana yardımcı olan Dilek DOĞAN ve Mehti ÖZKAN'a da teşekkürlerimi belirtirim.

Sonsuz anlayışları, sevgileri ve destekleri ile her daim yanımda olan ve bugünlere gelmemi sağlayan aileme sonsuz teşekkürlerimi iletirim.

Aynur AKKOL

ÖZET

DOKTORLARIN DİNAMİK WEB TEKNOLOJİLERİNİ SÜREKLİ MESLEKİ GELİŞİM SÜRECİNDE KULLANMASI: BİR DURUM ÇALIŞMASI

AKKOL, Aynur

Yüksek Lisans, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Hasan Çakır

Ocak–2014, 94 sayfa

Bu araştırmanın amacı, doktorların sürekli tıp eğitimi sürecinde dinamik web teknolojilerini kullanma durumlarını, kullanma amaçlarını ve kullanma yöntemleri belirleyerek dinamik web teknolojilerinden sürekli mesleki gelişim süreçlerinde yararlanma düzeyini ortaya koymak ve bu teknolojileri kullanmalarının mesleki yaşantılarına nasıl katkı sağladığını tespit etmektir.

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden örnek olay tarama modeli ile desenlenmiştir. Örneklem, araştırmanın amacına uygun olarak durumların tek başına veya karşılaştırılmalı olarak tanımlanması ve yorumlanması hedefinden yola çıkılarak veri toplamada zengin ve detaylı bilgi sağlayacak birimlerin saptanması amacıyla kartopu örnekleme tekniği ile belirlenmiştir. Araştırma örneklemini bu yöntemle belirlenmiş ve çalışmaya gönüllü olarak katılan 12 doktor oluşturmaktadır.

Araştırmanın veri toplama sürecinde derinlemesine görüşme yönetimi kullanılmıştır. Görüşme öncesinde katılımcıların demografik profilleri ve araştırmanın amacı dikkate alınarak yarı yapılandırılmış açık uçlu görüşme soruları hazırlanmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler hem araştırmacı hem de alan uzmanı tarafından içerik analizi yapılarak çözümlenmiştir.

Araştırma bulgularına göre doktorlar, sürekli mesleki gelişim sürecinde öğrenme ihtiyaçlarını karşılamaları için gerekli olan güncel ve güvenilir bilgi kaynaklarına en

kolay ve en hızlı şekilde ulaşabilmek amacıyla dinamik web teknolojilerinden yararlanırlar. Bu teknolojileri sürekli mesleki gelişim süreçlerinde kullanmalarıyla birlikte güncel bilgiye erişim açısından dünya üzerindeki meslektaşları ile eşit konuma ulaşmış, uluslararası alanda meslektaşları ile etkileşim kurma, iş birliktelikleri oluşturma ve rekabet etme olanakları artmış ve yoğun çalışma koşulları nedeni ile öğrenme faaliyetlerine zaman ayıramama sorunları ortadan kalkmıştır.

Anahtar kelimeler: Sürekli Tıp Eğitimi, Dinamik Web Teknolojileri, Sürekli Mesleki Gelişim

ABSTRACT

UTILIZATION OF DYNAMIC WEB TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF CONTINUING MEDICAL EDUCATION: A CASE STUDY

AKKOL, Aynur

M. Sc., Department of Computer Education and Instructional Technology

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Hasan ÇAKIR

January–2014, 94 pages

The aim of this study is to reveal usage of dynamic web technologies by medical doctors in their CME, examine their purpose of use and methods they prefer, to be able to define how efficiently they benefit from dynamic web technologies and spot contributions of these technologies to their professional life.

The study was designed as a case study research method using qualitative approach. According to purpose of this study, the paradigm was defined by snowball sampling to be able to find rich and detailed data resources with the aim at defining cases by themselves or comparatively. The paradigm consists of 12 volunteers who are identified with this method.

Data collection process of the study was completed by conducting in-depth interviews. Prior to interviews, demographic profiles of participants and aim of this study were taken into consideration to prepare semi-structured interview questions. Both the researcher and expert of the field resolved data which were obtained from the interviews, by conducting content analysis. According to research results, medical doctors benefit from dynamic web technologies to fulfill their educational needs during CME process thanks to easy and fast access of reliable and up to date resources. By using these technologies in their CME process, they have been reaching an equal level as their colleagues all around the world, they are able to communicate, cooperate and compete in the international arena and also they can eliminate problems such as shortage of time because of intense working conditions.

Keywords: Continuing Medical Education, Dynamic Web Technologies, Continuing Professional Development

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
BÖLÜM I GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu.....	9
1.2 Amaç	10
1.3 Alt Amaçlar.....	10
1.4 Önem	10
1.5 Sınırlılıklar	11
1.6 Tanımlar	11
BÖLÜM II KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	12
2.1 Dinamik Web Teknolojileri	12
2.1.1 Dinamik Web Teknolojilerinin (Web 2.0) Tanımı ve Gelişimi	13
2.1.2 Web 2.0 Araçları	13
2.1.2.1 Bloglar.....	144
2.1.2.2 Sosyal Ağlar	155
2.1.2.3 İçerik Paylaşım Servisleri	166
2.1.2.4 İşbirlikçi Düzenleme Servisleri.....	18
2.1.2.5 Mikro Blog.....	18
2.1.2.6 RSS Yayınları.....	19
2.2 Dijital Web Teknolojilerinin Eğitimde Kullanılması.....	200
2.3 Sürekli Tıp Eğitimi.....	233
2.3.1 Sürekli Tıp Eğitiminde Kullanılan Yöntemler	244
2.3.1.1 Kurslar	255
2.3.1.2 Sempozyum ve Kongreler	255
2.3.1.3 Eğitim Günleri / Haftaları.....	266

2.3.2 Sürekli Tıp Eğitimi Uygulamalarında Web 2.0 Teknolojilerinin Kullanılması	266
BÖLÜM III YÖNTEM.....	288
3.1 Araştırma Modeli	288
3.2 Evren ve Örneklem	288
3.3 Veri Toplama Teknikleri.....	29
3.4 Verilerin Analizi.....	321
BÖLÜM IV BULGULAR VE YORUM.....	344
4.1 Katılımcıların Özellikleri	356
4.2 Katılımcıların Mesleki Gelişim Süreçlerinde Yararlandıkları İnternet Sistemleri	388
4.3 Doktorların Mesleki Gelişim Süreçlerinde Dinamik Web Teknolojilerini (WEB 2.0) Kullanma Amaçları Nelerdir?	445
4.3.1 Doktorlar Mesleki Gelişim Süreçlerinde E-Öğrenme Sitelerini Kullanma Amaçları	456
4.3.2 Doktorlar Mesleki Gelişim Süreçlerinde Video Paylaşım Sitelerini Kullanma Amaçları	478
4.3.3 Doktorlar Mesleki Gelişim Süreçlerinde Wikileri Kullanma Amaçları.....	49
4.3.4 Doktorlar Mesleki Gelişim Süreçlerinde Sosyal Medya Araçlarını Kullanma Amaçları	490
4.3.5 Doktorlar Mesleki Gelişim Süreçlerinde Webcast ve Webinarları Kullanma Amaçları	501
4.3.6 Doktorlar Mesleki Gelişim Süreçlerinde Blog ve Kişisel Web Sitesi Kullanmayı Amaçları	523
4.4 Doktorlar Mesleki Gelişim Süreçlerinde Dinamik Web Teknolojilerini (WEB 2.0) Nasıl Kullanırlar?.....	534
4.4.1 Doktorların Mesleki Gelişim Sürecinde Yararlandıkları İnternet Sitelerinin Özellikleri	534

4.4.2 Doktorların Mesleki Gelişim Sürecinde Dinamik Web Teknolojilerinden Yararlanma Durumları.....	545
4.4.3 Doktorların Mesleki Gelişim Sürecinde Dinamik Web Teknolojilerinden Yararlanma Şekilleri.....	556
4.5 Doktorların Mesleki Gelişim Süreçlerinde Dinamik Web Teknolojilerini (Web 2.0) Kullanmaları Mesleki Gelişimlerine Nasıl Fayda Sağlamaktadır?.....	578
4.5.1 Dinamik Web Teknolojilerinin Kullanılmasının Sağladığı Avantajlar.....	59
4.5.2 Dinamik Web Teknolojilerinin Geliştirilmesine Yönelik Öneriler.....	601
4.5.2.1 Video Paylaşım Siteleri İçin Öneriler.....	612
4.5.2.2 E-Öğrenme Sistemleri İçin Öneriler.....	633
4.5.2.3 Webinar ve Webcastler İçin Öneriler	633
BÖLÜM V SONUÇ VE ÖNERİLER	655
5.1 Sonuç.....	65
5.1.1 Katılımcıların Sürekli Mesleki Gelişim Süreçlerinde Yararlandıkları İnternet Siteleri.....	65
5.1.2 Katılımcıların Sürekli Mesleki Gelişim Süreçlerinde Yararlandıkları İnternet Sitelerinin Özellikleri	66
5.1.3 Katılımcıların Sürekli Mesleki Gelişim Süreçlerinde Dinamik Web Teknolojilerinden Yararlanma Durumları ve Amaçları	71
5.1.4 Katılımcıların Sürekli Mesleki Gelişim Süreçlerinde Dinamik Web Teknolojilerinden Yararlanma Yöntemleri	72
5.1.5 Katılımcıların Sürekli Mesleki Gelişim Süreçlerinde Dinamik Web Teknolojilerinin Daha Yararlı Hale Getirilmesine Yönelik Önerileri.....	73
5.2 Öneriler	74
KAYNAKÇA.....	75

TABLO LİSTESİ

Tablo 1	Veri Analizi Sonucunda Elde Edilen Ana Temalar Ve Niceliksel Değerleri.....	34
Tablo 2	Katılımcıların Demografik Özelliklerine Ait Bulgular	35
Tablo 3	Katılımcıların Demografik Özellikleri/ Mesleki Gelişime Ayırdıkları Süre Profilleri	36
Tablo 4	Katılımcıların Yararlandıkları İnternet Sitelerinin Sınıflandırılması ve Mesleki Gelişim Sürecinde Kullanım Sıklıkları.....	38
Tablo 5	Katılımcıların Kullandıkları Mesleki Portallar.....	42
Tablo 6	Katılımcıların Kullandıkları E-Öğrenme Sistemleri	43
Tablo 7	Katılımcıların Mesleki Gelişim Sürecinde Kullandığı E-Veri Tabanları	44
Tablo 8	Katılımcıların Mesleki Gelişim Sürecinde Kullandığı Mesleki Dernek Siteleri	44
Tablo 9	Doktorların Sürekli Mesleki Gelişim Sürecinde Dinamik Web Teknolojilerinden Yararlanma Durumları.....	55
Tablo 10	Doktorlara Göre Dinamik Web Teknolojilerinin Kullanılmasının Sağladığı Avantajlar	58

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bireylerin hayata uyum sağlayabilmeleri ve yaşamlarını dengeli bir şekilde sürdürebilmeleri için, içinde bulundukları topluma ve toplum düzenine ayak uydurmaları gerekir. Bireyin toplumsal yeteneğinin ve en elverişli düzeyde kişisel gelişmesinin elde edilmesi için seçilmiş ve denetimli bir çevreyi içine alan toplumsal bir süreçten yani “eğitim”den geçmiş olması gerekmektedir (Carter, V. Good ,1945) .

“Eğitim, bireyin yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu değerdeki diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçler toplamıdır” (Tezcan, 1985: 27). “Eğitim, bireyin kişiliğinin gelişmesine yardımcı olan ve bunu esas alan, bireyi yetişkin yaşamına hazırlayan ve bu yaşamı sürebilmesi için gerekecek bilgi, beceri ve davranışlar elde etmesine yarayan bir süreçtir” (Tezcan, 1985: 27). Tanımlardan da anlaşılacağı üzere eğitim, bireylerin kişisel gelişimlerini ve toplumsal yeteneklerini geliştirerek, içinde bulundukları toplum düzenine uyum sağlama sürecinin tamamını kapsar.

Günümüzde, bilim ve teknolojinin hızlı gelişimi, bireylerin yaşadığı topluma uyum sağlayabilmeleri için daha fazla bilgi edinmesi zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Bireylerin bu gelişime ayak uydurabilmeleri için okullarda kazandıkları bilgileri sürekli olarak yenilemeleri gereklidir. Bu durum eğitimin yaşam boyu sürekliliğini zorunlu hale getirir. Sonuç olarak kişinin yaşama uyum sağlayıp nitelikli bir birey olmayı sürdürebilmesi için öğrenmenin belirli bir süreyle sınırlandırılmadan yaşam boyunca devam ettirilmesi önemlidir (Koç, 2005: 213).

Yaşam boyu eğitim fikrinin ilk olarak dile getirildiği yıllar yirminci yüzyılın başlarıdır. 1920’lerde John Dewey, Eduard Linderman ve Basil Yeaxle’nin eğitim kavramını “günlük yaşamın sürekli bir boyutu” olarak ele almaları, yaşam boyu eğitim fikrinin kapsamlı bir alan olarak ele alınması gerektiğini ortaya koymuş ve yaşam boyu eğitim fikrinin düşünsel temellini oluşturmuştur (Kıvrak, 2007: 59). Eğitimin “günlük yaşamın sürekli bir boyutu” olarak ele alınması sonucunda eğitim ve öğrenmenin yaş, zaman ve yer ile sınırlı olmadığı anlaşılmış ve öncelikle yetişkin eğitimi olmak üzere

tüm eğitimin yaşam boyu sürdürülür olmasının gerekliliği üzerine sistemli çalışmalar yapılmaya başlanmıştır (Kıvrak, 2007: 60).

Yaşam boyu eğitim, insanı her yönüyle geliştiren ve hayatını bütünleyen sınırsız öğrenme etkinliği olarak kavramsallaştırılmıştır. Ülkemizde de benzer bir düşünce şekli ile hareket edilerek çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bunlar, okul ve okul dışındaki hayatın bütünleştirilmesi, bilginin günlük hayatta kullanılması ve informal eğitim ortamlarında bireylerin gelişimlerini sağlaması yönündeki çalışmalardır. Bu çalışmaların en büyük örnekleri olarak köy okuma odaları, halk evleri, halk kütüphaneleri ve okuma-yazma kurslarını gösterebiliriz (Ayhan, 2005).

Bilimin ve teknolojinin gelişmesi, dolayısıyla sanayileşme sürecinde olan gelişmeler, yaşam boyu öğrenme kavramına farklı anlamlar yüklemiştir. Yaşam boyu öğrenme kavramına, sanayileşmedeki ve teknolojidaki gelişmelere bağlı olarak artan insan gücü ihtiyacının karşılanmasına yönelik siyasal ve ekonomik anlamlar yüklenmiştir. Özellikle son on yılda Avrupa Birliği, yaşam boyu öğrenme ve öğrenen toplum idealini geliştirmek için önemli girişimlerde bulunmuştur (Kıvrak, 2007). 2000 yılında Avrupa Komisyonu Yaşam Boyu Öğrenme Memorandum 'unu yayınlamıştır. Memorandumda yaşam boyu öğrenme, tüm hayat boyunca süren, yurttaş olma bilinci kazandıran, sosyalleşme sürecinde kişisel özellikleri geliştiren, kişiye istihdam alanları ile ilgili farklı perspektifler kazandıran, kişinin sahip olduğu bilgi, beceri ve yeteneklerin gelişmesini sağlayan bir kavram olarak bahsedilmektedir.

Memorandum 'da tanımlaması yapılan yaşam boyu öğrenme kavramı ile ilgili diğer üye ülkelerden görüşler alınmış ve rapor geliştirilerek “Yaşam Boyu Öğrenme Gerçekliği Alanında Avrupalı Olmak” adıyla 2002 senesinde yayınlanmıştır. Raporda, yaşam boyu öğrenmenin Avrupa yurttaşlığı için gerekli hareketliliği sağlayacağını ve Avrupa Birliği ülkelerindeki amaçlara ulaşma isteğini arttıracığı savunulmuştur. Yaşam boyu öğrenmenin iş hayatı ve bilgi toplumu için zorunlu olan bilginin edinilmesini sağlayacağı belirtilmiştir (Hake,2005).

Yaşam boyu öğrenme kavramının içinde barındırdığı “Öğrenen Toplum” ögesinden hareketle elbette ki yaşam boyu öğrenmeye yüklenen anlamların arkasında bazı ideolojik tercihlerin bulunması doğal karşılanabilecek bir durumdur. Ancak, yaşam boyu öğrenmeyi toplumu kontrol etmek, toplumsal kontrolü sağlamak, bazı çaresizliklerin öğretildiği sözde yurttaşlık eğitimi için kullanmak ya da öncelikle

gençlerin ve daha sonra diğer yurttaşların istihdamı ya da onlara iş gücü piyasasına girebilmeleri için gerekli olan mesleki niteliklerin kazandırılması gibi “tekil” bir amaç yüklenmesi de söz konusudur. Bu yaklaşım “yeni meslekleşme” (new vocationalism) olarak tanımlanmakta ve bu yaklaşım yaşam boyu öğrenme kavramını değersizleştirmektedir (Duman, 2005).

Eğitimin, bireyi özerkleştirme ve yetkinleştirme süreci olarak işleyebilmesi, eğitim sunumunun ve tüketiminin piyasa koşullarından kurtarılmasıyla mümkün olabilir. Yani yaşam boyu öğrenme kavramını insani öğrenme gereksinimlerine vurgu yapan, insanın özgürleşme ve yetkinleşme taleplerine yanıt veren ve eğitim, amaç, yapı ve süreçlerini buna göre düzenleyen bir anlayış olarak ele alınmalı ve yaşam boyu öğrenme etkinlikleri bu görüşten yola çıkılarak düzenlenmelidir (Ünal ve diğerleri, 2005).

Eğitimin evde, iş yerinde, boş zaman etkinliklerinde ve sosyal etkinlikler sırasında da gerçekleşen, yaşamla bütüncüllük oluşturan bir olgu olduğu unutulmamalıdır. Yaşam boyu öğrenme stratejileri geliştirirken de bu stratejilerin, kişisel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik hazırlanmış olması, bireyin gelişiminin sağlanması, kişiye özgü öğrenme zamanının tanınması, öğrenme yöntemleri ve öğrenme konularında çeşitliliklere sahip olması önemlidir. Yaşam boyu öğrenmenin örgün ve yaygın öğrenmenin tümünü kapsadığı unutulmamalıdır.

Tıp eğitiminin tanımını kısaca “Trioloji” olarak tanımlayabiliriz. “Trioloji” kavramı, mezuniyet öncesi temel tıp eğitimini, mezuniyet sonrası tıpta uzmanlık eğitimini ve tıp mesleğini icra eden hekimlerin sürekli mesleki gelişimlerini sağlamış olduğu sürekli tıp eğitimi sürecini anlatır. Yani tıp eğitimi için tıp fakültesine girişte başlayan ve emekliliğe hatta bir doktorun yaşamı boyunca süren bir süreç tanımını yapabiliriz (Sayek, 2006).

Sürekli tıp eğitimi, eğitimi tamamlamış ve tıp mesleğini uygulamasına izin verilmiş bir doktorun, hastaların bakımında kendisini yenilemek, becerilerini ve profesyonel yeteneklerini geliştirmek ve güncelleştirmek için yaptığı tüm aktivitelerdir (Anak, 2007). Avrupa Tıp Uzmanları Birliği (ATUB) tarafından 2001 yılında yayınlanan Basel Deklarasyonu’nda sürekli tıp eğitimi, doktorların çalışma yaşamlarında gerekli olan bilgileri, becerileri, tutumları ve uygulamaları güncelleştirmenin, geliştirmenin ve yükseltmenin genel aracı olarak tanımlanmaktadır.

Sürekli tıp eğitiminin amacı, bir tıp pratisyeninin işindeki performansını her açıdan geliştirmektir (Anak, 2007).

Tüm bu tanımlar incelendiğinde sağlık hizmetlerinin uygulanma sürecinde bir hekimden kendi alanı ile ilgili hızla değişen ve gelişen literatürü takip etmesi, yeni edindiği bilgileri özümseyip uygulamalarında bunları yansıtabilmesi beklenmektedir (Terzi, Eryılmaz, Anadolu ve Kaya, 2009). Ancak günümüzde bir hekimden sadece hekimlik görevini icra etmesi beklenmemektedir. Tıp eğitimi sisteminde yaşanan eğitici merkezli bir eğitimden topluma dayalı, öğrenci merkezli ve problem çözmeye yönelik eğitim modellerine doğru olan geçişi bu beklentilerin nedeni olarak gösterebiliriz (Boud ve Feletti, 1991). Günümüzde hekimler kendi alanı ile ilgili hızla değişen ve gelişen literatürü takip edebilmesinin yanında sağlığın sosyal ve ekonomik yönlerini güçlendirecek çalışmalarda bulunabilmesi için hekimlerden yönetsel becerilerini geliştirmeleri, toplumun bilinçlendirilip ve toplum sağlık kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmaları yürütebilmesi için tıbbi etik konularına hâkim olması ve iletişim becerilerini geliştirmesi de beklenmektedir (Terzi, Eryılmaz, Anadolu ve Kaya, 2009).

Aslında sürekli tıp eğitimi teriminin tarihsel geçmişine bakacak olursak hekimlere yüklenen bu yeni görevlerin pek de yeni olmadıklarını görebiliriz. Sürekli tıp eğitimi kavramının geçmişi Hipokrat'a dayanmaktadır. Nitekim tıp eğitimi almış hekimlerin mesleklerini icra edebilmeleri için Hipokrat yeminini benimsemiş olmaları gerekir. Bu yeminin en önemli ilkeleri arasında da hekimin her koşulda toplum sağlığı için adil davranması gerektiği yani adaleti sağlaması, topluma yarar sağlayacak faaliyetlerde bulunması ve gerektiğinde kendi çıkarlarını göz ardı edip toplum zararı için oluşabilecek durumlardan kaçınması gerektiği açıkça belirtilmiştir (Anak, 2007). Hekimler mesleğe başlamadan önce yapmış oldukları yemini yaşamları boyunca devam ettirebilmek ve bu özellikleri karşılayabilmek için etik olarak yaşam boyu öğrenme felsefesine göre hareket etmelidirler. Çünkü bu yeminle hekimler farklı bir yaşam sürdürmeyi ve bunu da sürdürürken yaşam boyu öğrenme ilkesini devam ettireceklerini kabul etmektedirler (Anak, 2007).

Sürekli tıp eğitimi kavramından kimi bilimsel kaynaklarda sürekli mesleki gelişim ismi ile bahsedilmektedir. Burada asıl amaç, sürekli gelişimin gerekliliğinin vurgulanması ve yaşam boyu sürdürülmesi gerektiği için hekimlerin sadece klinik ve uygulama açısından değil mesleklerini devam ettirebilmeleri için edinmeleri gereken

iletişim ve yönetimsel özelliklerine de vurgu yapıp yaşam boyu eēitim felsefesine deēindirmektedir (Tükel ve zyurt, 2007). Burada asıl amaç, sürekli gelişimin vurgulanması ve tıp eēitiminin yaşam boyu sürdürülmesi gereken bir eēitim olduēunun belirtilmek istenmesidir. Bu nedenle hekimlerin mesleklerini devam ettirebilmeleri için sadece klinik ve uygulama açısından deēil iletişimsel ve yönetimsel açıdan da edinmeleri gereken bilgilerin olduēu, bu bilgileri mesleki yaşantılarına yansıtılmalarının günümüzde bir zorunluluk olduēuna vurgu yapıp yaşam boyu eēitim felsefesine deēindirmektedir (Anak, 2007).

Yani sürekli mesleki gelişim kavramı tıp eēitimi içerisinde sürekli eēitim kavramının geleneksel yapısının genişletilmesi amacıyla kullanılmıştır. Kişisel dayanma ve profesyonel büyüme, iş gelişimi ve rol adaptasyonuna dayanan stratejiler, yapabilme yetisinin eēitimi, multidisipliner ve multimesleksel çalışma ve ērenmeler konusundaki eēitim süreçlerinin hepsi sürekli tıp eēitimi süreci içerisinde yer alır.

Hekimler standart bilgilerin yanında takım çalışmasını, araştırmayı, iletişimi, bilgiye ulaşmayı ve etkin klinik kararlar verebilmeyi ērenmelidirler. Bunu da çalıştıkları iş ortamında, diēer saēlık çalışanları ile işlevsel ilişkideyken ve tıbbi durumlarda destek olacak teknolojiyi kullanarak yapmaladırlar (Smith ve Schmitz, 2004).

Sürekli tıp eēitimi, resmi dersler, kurslar, sempozyum ve kongrelerdeki konferanslar ve atölye çalışmaları gibi çok çeşitli etkinlikleri içermektedir. Bunların dışında, dergi ve kitap okumak ya da internet ortamındaki tartışma formlarına katılmak gibi bir kurum ya da kuruluş kaynaklı düzenlenmiş olmayan çeşitli sürekli tıp etkinlikleri de bulunmaktadır (Yaman, 2002).

Sürekli tıp eēitimi etkinliklerinin düzenli bir şekilde yürütülebilmesi ve sürecin etkin bir şekilde geçirilebilmesi için; sürekli tıp eēitiminde iyi bir planlama, süreç ve deēerlendirme aşamasının olması gerekmektedir. Ancak Türkiye’de mezuniyet sonrası sürekli tıp eēitimi ile ilgili bir program henüz bulunmamaktadır. Dolayısıyla hekimler, mesleki gelişim sürecinde kendini nasıl geliřtireceēi konusunda problem yaşamaktadırlar (Yaman, 2002). Bu problemlerin başında ülkede görev alan tüm hekimlerin rahatlıkla ulařabileceēi yenilenen tıp literatürü ile ilgili içeriklerin bulunduēu bir kaynaēın olmaması gelmektedir.

Hekimler, gelişimlerini bireysel dergi abonelikleri ve çeşitli kurum ve kuruluşlarca yapılan seminer ve benzeri organizasyonlar aracılığı ile sağlamaya çalışmaktadırlar. Ancak bu etkinlikleri takip etmek ve katılmak çoğu zaman hekimler açısından zor olmaktadır. Bu zorluğun başlıca nedenini bu tür etkinliklere katılmanın gerektirdiği zamanı bulamama ve maddi açıdan hekime büyük bir yük getirmesidir (Yaman, 2002).

Sürecin etkin bir şekilde gerçekleşebilmesi için gerekli olan zamanın sağlanamaması bu tür etkinliklere olan katılım oranlarını da düşürmektedir. Bu tür etkinliklere olan katılımı arttırmak ve etkinliklere katılımın sürekliliğin sağlanabilmesi için öncelikli olarak hekimlere, hekimlik mesleğinin sürekli mesleki gelişim süreci içinde devam eden bir süreç olduğu ve bu sürecin mesleğin kendisinin getirdiği önemli bir sorumluluk olduğu benimsenmelidir (Sayek, 2007). Çünkü sürekli tıp eğitimi etkinlikleri, sürekli gelişmekte olan tıp bilim dünyasının takibini kolaylaştırmasının yanı sıra hekimin hastalar ve toplumun daha sağlıklı olması için bilgi ve beceri kazanmasına yönelik olan etkinlikler bütünü olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımdan da yola çıkarak, sürekli tıp eğitimi etkinliklerini temel tıp eğitimi sürecinden yalıtılmış etkinlikler olarak ele almak yerine temel tıp eğitiminin devamı ve hekimlik mesleğinin layığı ile sürdürülebilmesi için gerekli olan etkinliklerin bütünü olarak ele alınmak gerekir (Mann, 2002).

2006 senesinde “Sürekli Mesleki Gelişim, Sağlıkta Kaliteyi Geliştirme, Hasta Güvenliğinin Sağlanması” başlıklı Lüksemburg bildirgesinde doktorlar, öğrenmeye yatkındırlar ve bireysel yollarla öğrendikleri belirtilmiştir. Bu bildireye göre doktorlar, tercih ettikleri ve kendi öğrenme gereksinimlerinin değerlendirilmesine dayanan öğrenme yöntemlerini kullanmaları konusunda desteklenmelidir (Anak, 2007).

Sürekli tıp eğitimindeki etkinlikler hekimlerin gereksinimlerinin saptanıp öğrenmenin bu gereksinimleri karşılaması ve sonucun izlenmesi ile sağlanmalıdır. Sürekli tıp eğitimini dolayısıyla sürekli mesleki gelişmeyi destekleyecek kaynakları; eğitimsel aktiviteler, bilişim teknolojilerine ulaşımın sağlanması, doktorlara eğitime katılım zamanının sağlanması, “öğrenme kültürü” için destek, maddi kaynaklar ve bunu destekleyecek bir eğitim yapısı olarak sıralayabiliriz (Anak, 2007).

Sürekli tıp eğitimindeki geleneksel didaktik eğitim tekniklerinden çok sürekli tıp eğitimine kaynak sağlayan okumalar, internet, uzman mektupları, meslektaşlarla

görüşme, kalite güvence geri bildirimlerinin geleneksel toplantılardaki öğrenmelerden daha etkili davranış değiştiriciler olarak vurgulanmaktadır (Goodyear-Smith, Whitehorn M ve McCormick, 2003).

Uygulayıcılara bilgiyi nasıl ve ne zaman arayacaklarını ve elde edeceklerini, edindikleri bilgileri gündelik uygulamalarına nasıl yansıtacakları üzerinde kontrol sağladığı için öz denetimli öğrenme sürekli tıp eğitimi sürecinde temel felsefelerdendir. Öz denetimli öğrenme, hekimlerin kişisel gereksinimlerini karşılayan eğitim planlarının gelişiminde esnekliğe izin vererek geleneksel sürekli tıp eğitimi tamamlamak için gerekli olan zaman ve maliyet konusunda çözüm oluşturmaktadır (Tükel ve Özyurt, 2007).

Çünkü hekimler çoğu zaman yoğun çalışma saatleri nedeniyle sürekli tıp eğitimi etkinliklerine katılamadıklarını dile getirirler (Yaman, 2002). Bu sorun aslında ülkemizde sürekli tıp eğitimi ile ilgili bir programın henüz bulunmamasının getirmiş olduğu bir durumdur (Sayek, 2007). Ancak bu sorunun giderilmesine yönelik çalışmalar 1991 senesinde Türk Tabipler Birliği öncülüğünde başlatılmıştır. 1997 yılında ise Türk Tabipler Birliği tarafından sürekli tıp eğitimi etkinliklerinin kredilendirilmesi ve akredite edilmesi sistemi kurulmuştur (Yaman, 2002). Sürekli tıp eğitimi (STE) / Sürekli Mesleki Gelişim (SMG) kredilendirme sisteminin amacı, ülkede yürütülen STE/SMG etkinliklerinin nitelik ve nicelik olarak gelişmesini ve bu etkinliklerin uygun standartlarda yürütülmesini sağlamak, etkinleri denetlemek, hekimlerin bu etkinliklere katılmasını özendirmek ve desteklemektir (Türk Tabipler Birliği [TTB], 2007).

Sürekli tıp eğitimindeki sorunların giderilmesi için yapılan çalışma konularından bir diğeri ise tıp literatürü ile ilgili kaynaklara ulaşımı kolaylaştırma çalışmalarıdır. Bilgiye dünyanın her yerinden istenildiği anda ulaşmak ancak internet aracılığı ile mümkün olmaktadır. Bu noktada sürekli tıp eğitimi etkinliklerinin internet aracılığı ile takip edilmesini sağlayan sistemler önem kazanmaktadır. Örneğin, internet üzerinden Avrupa'daki üniversite hastanelerinin birbirlerine bağlanarak aralarında bir bilgi ağı oluşturulması ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Böylelikle bir merkezde yapılan cerrahi bir işlemin farklı merkezler tarafından da aynı anda izlenebilme olanağı oluşacaktır. Bu çalışma ile aynı zamanda Avrupa çapındaki sağlık hizmetlerinin de eş düzeyliliğinin sağlanması amaçlanmaktadır (Akçakanat, Ağalar ve Sayek, 1999).

Avustralya'daki 11. Dünya Anestezi Kongresi internet üzerinden dört gün boyunca yayınlanmıştır. Bu bağlamda İstanbul Üniversitesi rektörlüğüne bağlı olarak 1997 yılında kurulan ve uzaktan tıp eğitimi alanında Türkiye’de ilk olma özelliğine sahip olan Sürekli Tıp Eğitimi Araştırma ve Uygulama Merkezi SÜTEM ve Tıbbi eğitim ağının tüm Türkiye’ye açılmasına yönelik çalışmalara başlanmıştır (Akçakanat, Ağalar ve Sayek, 1999). Bunun dışında bütün hekimler için çok önemli bir veri tabanı olan Medline’a, artık ülkemiz üniversite kütüphanelerinin üye olduğu birçok veri tabanından ücretsiz olarak ulaşılabilir. Ancak bazı makalelerin tam metin içeriğine ulaşabilmek için ücret ödemek gerekir (Akçakanat, Ağalar ve Sayek, 1999).

Doktorlar genellikle uygulamalarını meslektaşlarıyla diyalogları sonrası geliştirir ve değiştirirler. Bu nedenle aralıklı ve hedefli eğitimden çok sürekli gelişim daha etkilidir. (Anak, 2007) Ankara Tabip Odası’nın 2009 senesinde başlatmış olduğu hekimlerin hastalar ile ilgili sorunlarını internette tartışma gruplarına taşıyarak meslektaşlarından yardım alabildiği forum hizmetleri eğitimin sürekli gelişimi açısından önemli bir adımdır (Akçakanat, Ağalar ve Sayek, 1999).

Sürekli tıp eğitimi konusunda yaşam boyu öğrenme felsefesi temeli ile yola çıkmış ve öğrenme etkinliklerini kişinin kendi özelliklerine göre ayarlayabildiği uzaktan eğitim sistemlerini de eğitimin sürekliliği açısından güzel bir örnek olarak gösterebiliriz. Bu tür uzaktan eğitim programlarının örnekleri henüz çok az sayıda olsa da bu tür programlarda, hekimlere tıp literatürü ile ilgili son gelişmelere ait örnek uygulamalar, yeni teknikler, doktor adaylarının mesleki tecrübelerine ve uzmanlaştıkları alanlara bağlı olarak edindikleri tecrübelerden yola çıkılarak hazırlanmış eğitimler verilmektedir.

Tüm bu gelişmeler dikkate alındığında, sürekli tıp eğitimi alanındaki gelişmeleri takip edebilmek için kullanılmakta olan klasik yöntemlerin yerini bilgi ve iletişim teknolojileri ortamlarının sunmuş olduğu alternatif uygulamaların almaya başladığını görmekteyiz. Ancak, ülkemizde sürekli mesleki tıp eğitimi ile ilgili bir programın olmaması geleneksel sürekli eğitim etkinliklerinin takip edilmesi konusunda doktorların yaşadığı sıkıntılara çözüm olarak sunulacak olan alternatif uygulamaların gidişatı için de bir zorluk oluşturmaktadır.

1.1 Problem Durumu

Doktorların mesleki yaşantılarında daha başarılı olabilmeleri için alanları ile ilgili güncel bilgileri takip edip, bu bilgileri mesleki yaşantılarına aktarabilmeleri gerekir. Tıp eğitiminde gelişen teknoloji ve yeniliklere ayak uydurmak, yenilenen tıp içeriklerine adapte olmak, tıp eğitimi alanlar için zamandan ve mekandan bağımsız bir çalışma ortamı sağlamak amacıyla bilgi ve iletişim teknolojileri araçları ve ortamlarının kullanımına yönelik çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Ancak bu çalışmaların sürekli tıp eğitimi sürecinde istenilen verimi sunabilmesi için hekimlerin bilgi ve iletişim teknolojileri araçlarını ve ortamlarını özellikle de dinamik web teknolojileri ortamlarını etkin bir şekilde kullanmaları mesleki gelişimleri açısından gerekli olan eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için önemlidir.

Alan yazında doktorların dinamik web teknolojileri araçlarını ve ortamlarını meslekleri ile ilgili güncel bilgi ve becerileri edinmek ve böylelikle eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilmek amaçlı kullanım durumlarını ortaya koyan, bu araçların eğitim ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak kullanılması ile ilgili tercihlerini belirleyen bir çalışma bulunmamaktadır. Doktorların sürekli tıp eğitiminde dinamik web teknolojilerinin kullanma alışkanlıkları ve bu teknolojilerden ne ölçüde yararlandıkları konusunda da yapılmış bir çalışma yoktur. Bu türden çalışmaların alan yazında olmaması nedeniyle sürekli mesleki gelişim sürecinde dinamik web teknolojilerinin kullanılmasının doktorların mesleki yaşantılarına nasıl katkı sağladığı net bir şekilde bilinmemektedir.

Bu çalışma, sürekli mesleki gelişim sürecinde dinamik web teknolojilerinin doktorlar tarafından kullanılma alışkanlığı ve kullanılma durumu ile dinamik web teknolojilerinin sürekli mesleki gelişim süreçlerinde etkin bir şekilde nasıl kullanılabileceği konularındaki eksikliklerin ve belirsizliklerin giderilmesine katkı sağlayacak bulgulara ulaşılabilme beklentisi ile planlanmıştır.

1.2 Amaç

Bu araştırmanın amacı, hekimlerin sürekli tıp eğitimi sürecinde dinamik web teknolojilerini kullanma durumlarını, kullanma amaçlarını ve kullanma yöntemleri belirleyerek dinamik web teknolojilerinden sürekli mesleki gelişim süreçlerinde yararlanma düzeyini ortaya koymak ve bu teknolojileri kullanmalarının mesleki yaşantılarına nasıl katkı sağladığını tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1.3 Araştırma Soruları

- 1) Doktorların sürekli mesleki gelişim sürecinde dinamik web teknolojilerini kullanma amaçları nelerdir?
- 2) Doktorlar sürekli mesleki gelişim sürecinde dinamik web teknolojilerini nasıl kullanmaktadır?
- 3) Doktorların sürekli mesleki gelişim sürecinde dinamik web teknolojilerini kullanmaları mesleki yaşantılarına nasıl bir katkı sağlamaktadır?
- 4) Doktorların sürekli mesleki gelişim sürecinde kullandıkları dinamik web teknolojilerinin geliştirilmesiyle ilgili önerileri nelerdir?

1.4 Önem

Bu çalışma ile beraber hekimlerin mesleki gelişim sürecinde bilgi ve iletişim teknolojisi araç ve ortamlarının sunmuş olduğu dinamik web teknolojileri ortamlarını kullanma alışkanlıkları ile bu ortamlardan yararlanma düzeyleri ile bu ortamları kullanmalarını etkileyen faktörler belirlenecek; hekimlik mesleği açısından bu ortamları kullanmanın sağladığı fırsatların neler olduğunu ortaya konacaktır. Yapılması planlanan bu çalışma, bilgi ve iletişim teknolojisi araçlarının/ortamlarının sunmuş olduğu dinamik web teknolojilerini mesleki gelişim amacıyla kullanmakta olan hekimlerin özelliklerinin, kullanım alışkanlıklarının, memnuniyet düzeylerinin, ihtiyaç ve beklentilerinin belirlenmesi ve bunlar doğrultusunda hekimlerin bu teknolojilerinden daha etkin bir şekilde yararlanabilmeleri açısından önemli bir rol oynayabilir. Hekimlerin dinamik web teknolojilerini eğitim amaçlı kullanmalarının desteklenmesinde ve bu teknolojiler ile geliştirilecek yeni uygulamaların hekimlerin

istek ve ihtiyaçları göz önüne alınarak geliştirilmesi için izlenecek olan stratejilere katkı sağlayabilir.

1.5 Sınırlılıklar

- Araştırma, kartopu örnekleme tekniği ile belirlenmiş olan ve çalışmaya gönüllü olarak katılan çalışma grubu ile sınırlıdır.
- Araştırmaya katılan çalışma grubunda bulunan doktorların dinamik web teknolojilerini kullanma durumlarının, amaçlarının ve dinamik web teknolojilerini sürekli mesleki gelişim süreçlerinde kullanmalarının mesleki yaşantılarına yapmış olduğu katkılarının belirlenmesi, araştırmacı tarafından geliştirilen açık uçlu görüşme soruları ile sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

Sürekli Tıp Eğitimi (STE): Temel tıp eğitimini tamamlamış, tıp fakültesinden mezun olmuş ve tıp mesleğini uygulamasına izin verilmiş bir doktorun, hastaların bakımında kendisini yenilemek, becerilerini ve profesyonel yeteneklerini geliştirmek ve güncelleştirmek için yaptėı tüm aktivitelerdir. Sürekli tıp eğitimi, tıp literatüründe sürekli mesleki gelişim süreci olarak da geçmektedir.

Dinamik Web Teknolojileri (Web 2.0): Katılım mimarisi temel alınarak tasarlanmış, kullanıcıların kendi verilerini kontrol edebildiği, paket yazılım şeklinde değil de servis olarak hizmet veren, düşük maliyetli, bilginin hızlı güncellenebilmesi ve yayılmasını sağlayan kolektif zekanın gücünden yararlanılarak geliştirilen ve yeni internet teknolojilerine verilen isimdir.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Dinamik Web Teknolojileri

İnternetin temeli, 1960'lı yılların başında ABD Savunma Bakanlığı'na bağlı İleri Düzey Savunma Araştırma Projeleri Kurumu'nun (Defense Advanced Research Project Agency-ARPA) ortaya attığı ilk fikirlere dayanır (Karaman, 2013). Paket anahtarlama (packet switching), dağıtık topoloji ve yönlendirme(distributed topology and routing), heterojen bilgisayar sistemleri bağlantısı (the connection of heterogeneous computer systems) gibi yenilikçi konseptler için bir test alanı olarak oluşturulan ARPANET 1969 senesinde dört ayrı üniversitedeki ana bilgisayarların birbirine bağlanması ile hayata geçirilmiştir (Abbate,1994).

Temel bilgisayar bilimlerinin gözle görülür başarılı bir tekniği olarak ele alınan ARPANET, alanda yapılacak olan araştırmalar ve ticari ağlar için etkili bir model olmuştur (Abbate,1994). Nitekim 1991 senesinden başlayarak günümüzde de kullandığımız www (world wide web) protokolünün Cern Enstitüsü'nde bulunması da ARPANET sonrasında yapılan araştırmaların ve çalışmaların günümüze kazandırmış olduğu önemli bir buluştur. 1993 senesinde grafiğe dayalı tarayıcıların ortaya çıkması ile birlikte 1995 senesinde servis sağlayıcı olarak birçok kuruluş piyasaya girmiş ve internet çağı başlamıştır.

İnternete dayalı iş modellerinin maliyetlerinin artması ancak müşterilerin artan maliyetler karşısında bu teknolojiyi kullanmamayı seçmesi ile birlikte internet pazarında bulunan firmaların ekonomik krize girmesine neden olmuş ve birkaç büyük firma dışındaki orta ölçekli kuruluşların batmasıyla sonuçlanmıştır (Karaman, 2013).

2.1.1 Dinamik Web Teknolojilerinin (Web 2.0) Tanımı ve Gelişimi

Ağ teknolojilerinin daha çok insan tarafından kullanabilmesi için programlar kurmak fikri ile ortaya ikinci nesil internet hizmetleri, doksanlı yılların sonlarında internet sektöründe yaşanan krizin aşılması sağlamış ve internet sektörünün küllerinden yeniden doğmasına yol açmıştır (Karaman, 2013). Kullanıcıların internet üstündeki rolünün daha önce sadece okuma yapma ve alışveriş yapmakla sınırlı olduğu internet ortamı üzerindeki etkinlikler, ikinci nesil web teknolojileri ile birlikte kullanıcıların ziyaret ettikleri sitelere metinler, sesler, videolar, resimler gibi çoklu ortam araçlarını eklemelerini ve böylece internet üzerinde daha aktif bir rol oynamalarını sağlamıştır (Gülbahar, Kalelioğlu ve Madran, 2010).

İnteraktifliğe ve iletişime dayalı, bilginin daha hızlı ve özgürce yayılmasına imkan tanıyan bu yeni nesil internet teknolojisinin temelleri iki binli yılların başlarında Dale Dougherty ve Tim O'Reilly'nin internet sektöründe yaşanan krizin ardından sektörün canlanması ve internet teknolojilerinin kullanıcılara daha cazip bir şekilde nasıl sunulabileceğine yönelik yaptıkları beyin fırtınalarında ortaya atılmış ve şekillenmeye başlamıştır (O'Reilly, 2005).

2004 senesinde MediaLive International tarafından düzenlenmiş olan “Yeni Nesil İnternet Teknolojileri (Web 2.0)” isimli konferansta Tim O'Reilly, yeni nesil internet platformunu kullanıcıların kendi verilerini kontrol edebildiği, paket yazılım şeklinde değil de servis olarak hizmet veren, katılım mimarisi temel alınarak tasarlanmış, düşük maliyetli, bilginin hızlı güncellenebilmesi ve yayılmasını sağlayan kolektif zekanın gücünden yararlanılarak geliştirilen bir teknoloji olarak tanıtmış ve bu yeni teknolojiyi “Web 2.0” olarak adlandırmıştır (O'Reilly, 2005, Merriam-Webster, 2007).

2.1.1 Web 2.0 Araçları

Web 2.0'ın internet teknolojilerine getirdiği en önemli kazanç, internet sitesi ziyaretçilerinin kendi internet içeriklerini geliştirebilmeleri ve bu içerikleri kişiselleştirebilmelerine olanak sağlamasıdır (Atıcı ve Yıldırım, 2010). Web 2.0 teknolojileri kullanıcıların sitelere çoklu ortam araçlarını ekleyebilmelerine olanak

tanımış bu da interneti sadece teknoloji ve tasarımsal olarak değil, yarattığı yeni ekonomisi ve özgürlükçü paylaşım ortamı sağlamasıyla daha yaygın kullanılan ve sürekli kullanılmak istenen bir ortam haline dönüştürmüştür (Karaman, 2013). Web 2.0 teknolojisinin sunmuş olduğu olanaklar sonucu ortaya çıkan iletişim, işbirliği, etkileşim ve sosyal bağlamı arttıran çeşitli araçlar hayatımıza girmiş ve hayatımız eskisine göre kolaylaşıp ve daha hızlı bir hale gelmiştir (Ökten, 2011; Genç, 2010).

Kitle iletişim araçlarının insan hayatındaki rolü üzerine olan çalışmalarıyla tanınan Marshall McLuhan'ın 1964 senesinde yayınlamış olduğu "Medyayı Anlamak" isimli kitabında öngördüğü gibi elektronik teknolojinin gelişmesiyle yaşanacak olan değişimler gerçekleşmiş ve dünya, bilgisayar ağlarını ve kurumsal bilgisayar sistemlerini birbirine bağlayan elektronik iletişim ağı yani internet (Merriam Webster's Dictionary ve Thesaurus, 2008) ile birlikte küresel kucaklanmanın yaşandığı merkezi bir sinir sistemi haline gelmiştir. Marshall McLuhan'a göre dünyanın alacağı bu yeni hal küresel bir köyden farksızdır (McLuhan, 1964). Nitekim Web 2.0 öncesindeki dönemde internet ve medya, birkaç büyük şirketin tekelindeyken ve kullanıcılara tek yönlü bir iletişim olanağı sunuyorken Web 2.0 teknolojileri ile birlikte her internet kullanıcısı birer içerik üreticisi haline dönmüştür. Böylece sosyal yazılım kavramı da hayatımızın bir parçası haline gelmiştir (Ökten, 2011; Genç, 2010).

Sosyal yazılım araçlarını vikiler (wikis), oynatıcı ve video yayın abonelikleri (podcast ve videocasts), erişilebilir ve ölçeklenebilir yayıncılık araçları (RSS, Feedly, Bloglines vb.), sosyal paylaşım ağları (social networks), web günlükleri (weblogs), yer imleri (bookmarks), etiketleme (tagging), resim paylaşımı (photo sharing) servisleri olarak sıralayabiliriz (Karaman, 2013).

2.1.2 Bloglar

"Web" ve "log" kelimelerinin birleşmesinden oluşan ve web günlüğünü ifade eden weblog kavramı zamanla yaygınlaşarak "blog" olarak adlandırılmıştır (Karaman, 2013). Blogları, insanların karmaşık ve ileri düzey teknik bilgilere sahip olmadan istedikleri bilgileri metin, grafik, ses, video, resim ile desteklemiş yazıyı kronolojik sıra ile yayınlanmasına olanak tanıyan internet servisleri olarak tanımlayabiliriz (Duffy ve Bruns, 2006). Bloglar, internete bağlanılan her yerden kolayca ulaşılabilen ve içeriği çok fazla teknik bilgi sahibi olmayan kullanıcıların bile

rahatlıkla oluşturabileceği, bir ya da daha fazla kullanıcının aynı anda içerik yayınlamasına olanak tanıyan internet sayfalarıdır (Richardson, 2006).

Bloglar kullanıcılara, internet sitesi geliştirme ile ilgili teknik bilgi sahibi olmayan, tarih, kategori, yazar ya da istenilen farklı şekillerde filtrelenebilen çeşitli içerikleri içeren, teknik olarak diğer blog yazarların ve sadece blog okuyan kişilerin düzenli bir şekilde blogu takip edebilmesine olanak tanıyan araçları barındıran, kişilerin kendilerini kolayca tanıtabildiği, kullanıcılara kendi görüşlerini ve istekleri doğrultusunda içerikler oluşturup kolayca paylaşabildiği yazı ve arşiv alanları sunarak öğrenme toplulukları oluşturmak için bağlantı ve çoklu bağlantı yeteneği sunan kişilerin kişisel gelişim ve portfolyolarını yayınlayabileceği ve okuyucuların yorum yapmasına olanak tanıyan teknik özellikleri ile etkileşimin üst düzeyde olduğu bir içerik yönetim sistemi olarak diğer geleneksel web sitelerinden rahatlıkla ayrıştırılabilir (Duffy ve Bruns, 2006).

2.1.3 Sosyal Ağlar

Toplumlarda sosyal ağ kavramı sözlük anlamına göre “Bir ya da birden fazla toplumsal ilişkiyle birbirine bağlanmış, dolayısıyla toplumsal bir bağ oluşturan bireyler” anlamına gelmektedir (Marshall,1999). İnternet sistemleri için sosyal ağ kavramı ise bireylerin web servislerinin izin verdiği ölçüde kendilerine ait kişisel ya da kişisel olmayan profiller oluşturarak kendilerine ait olan ses kayıtlarını, videoları, fotoğrafları, metinsel ifadeleri farklı insanlarla paylaşmak istediği şekilde paylaşabildiği, farklı insanları takip edip onlarla iletişim kurarak bağlar oluşturduğu, takip ettiği kişilerin paylaştıklarını ve bağlarını görebildiği web sitelerine verilen isimdir (Boyd ve Ellison,2008).

Sosyal ağların kullanıcıların takipçileriyle ve arkadaşlarıyla sürekli bir iletişim içinde bulunmasına ve metin, fotoğraf, video ve müzik gibi içerikleri paylaşmasına izin vermesi nedeniyle özellikle gençler arasında en önemli sosyalleşme araçlarından biri haline geldiğini görmekteyiz (Kahraman,2013). Web 2.0 teknolojileri ve yeni paylaşım anlayışı ile birlikte bu servislerin çevrim dışı hayatımızın da önemli bir parçası haline geldiğini ve etkinliklerimizin önemli bir kısmını online sosyal ağlar üzerinden yönetmeye başladığımızı söyleyebiliriz (Kahraman, 2013). Sosyal ağlar, o ortamda bulunan arkadaşlarımızla yaptığımız paylaşımlarla düşüncelerimizi, duygularımızı,

beğenilerimizi, hoşnutsuzluklarımızı çok fazla çaba sarf etmeden anlatabileceğimiz kanallar olduğu için de kişisel ifadeleri paylaşarak, ilgi duyulan toplulukları takip ederek ya da ilgili duyulan konu ile ilgili topluluk oluşturarak başka kişilerle iş birliği ve paylaşım yapabilmemiz için yeni olanaklar sağlayan bir ortam olmuştur (Murry, 2008).

Web 2.0 teknolojilerinin hayatımıza girmesiyle birlikte bir çok alanda sosyal ağ siteleri kurulmuştur. Bu sitelerin en çok rağbet göreni 1 milyardan fazla aktif üye sayısı ile Facebook'tur (Kahraman, 2013). Facebook, kullanıcılarının oluşturduğu profillerde, kullanıcıların belirlediği farklı izin seviyelerindeki özel veya herkese açık yazılarla kullanıcıların birbirleri ile bağlanmasını, gruplara katılmasını ve diğer kullanıcılarla içeriklerin paylaşılmasını sağlayan çevrim içi sosyal ağ yazılımıdır (Gülbahar, Kalelioğlu ve Madran, 2010). Türkiye'de de yapılan istatistiklere göre her 10 internet kullanıcısından 9'unun Facebook'u aktif olarak kullandığı ortaya çıkmıştır. Facebook, Türkiye de 30 milyonun üzerinde kullanıcı sayısı ile ülkelerin Facebook kullanma oranları sıralamasında 7.sırada bulunmaktadır (Şener, 2009).

Facebook gibi hayatımızın merkezini hedef alan sosyal sitelerin yanı sıra belirli alanlarda uzmanlaşmış sosyal ağlar da bulunmaktadır. Bu tür sosyal ağları dikey sosyal ağlar olarak adlandırıyoruz. Dikey sosyal ağlar için en önemli örnek ise LinkedIn olarak gösterilebilir. 2003 senesinde faaliyet geçen LinkedIn, 2012 yılına gelindiğinde 200 milyon aktif kullanıcı sayısına ulaşmıştır. Türkiye genelinde ise 1.7 milyondan fazla aktif kullanıcısı bulunduğu söylenebilir. LinkedIn, dünyanın herhangi bir yerindeki sektörünüzün öncüleri ile tanışabileceğiniz, iş bağlantıları kurabileceğiniz, işinizle ilgili uluslar arası tartışmalara katılıp bu tartışmaları takip edebileceğiniz, sektör profesyonellerini bir araya getiren iş ve kariyer sosyal ağı olarak tanımlanabilir (Kahraman, 2013).

2.1.4 İçerik Paylaşım Servisleri

Multimedya içeriklerinin saklanması ve paylaşılmasını mümkün kılan, video, fotoğraf, metin ve benzeri içeriklerin paylaşıldığı bu sistemler, Web 2.0 teknolojisinin internet kullanıcılarına kazandırdığı etkin kullanıcı olma rolünün en güzel örneğidir (Koçak, 2012). İçerik paylaşım servislerinin kullanıcılara sunduğu önemli hizmetlerinden biri de kullanıcılara hiçbir teknik bilgiye sahip olmadan da kendi

ürettikleri içerikleri bu sistemler aracılığı ile dünyanın dört bir yanındaki kişilerle paylaşım imkanı sunmasıdır (Kahraman, 2013).

Fotoğraf, resim, video, slayt gibi içeriklerin diğer kullanıcılarla paylaşılmasına olanak tanıyan içerik paylaşım servislerinden en çok bilinen ve kullanılanlarını sıralayacak olursak; internet üzerinden video paylaşımına olanak veren Youtube, fotoğraf paylaşım özelliğinin Web 2.0 araçları üzerinden bir çok platformun sağlamasına rağmen sadece fotoğraf paylaşımına dayalı bir sistem olarak 2004 yılında yayına başlayan Flickr, ilgi alanları doğrultusunda kullanıcıların uzman olduğu alanla ilgili kendi birikimlerini ve kendi ürettiği slaytları paylaşım imkanı sunan Slideshare'i sayabiliriz.

Youtube, Şubat 2005'te kurulan, milyarlarca kullanıcının orijinal olarak oluşturmuş videoları keşfetmesine, izlemesine ve paylaşmasına olanak veren ve video paylaşım sitesi deyince ilk akla gelen içerik paylaşım sitelerindendir (Kahraman,2013). İçerik paylaşımı, fikir alış veriş, etiketleme, içeriğe puan verme gibi Web 2.0 teknolojilerini içinde barındırır (Burke ve Snyder, 2008).

Flickr, 2004 senesinde yayına başlayan, sadece dijital fotoğraf paylaşım aracı değil aynı zamanda çevrim içi fotoğraf yönetim ve milyonlarca kullanıcıya sahip olan bir içerik paylaşım sistemidir. Kullanıcılar, siteye fotoğraf yükleyerek, yükledikleri fotoğraflar üzerinde ortak kullanım lisansı oluşturabilir. Etiketleme, içeriğe yorum yapma, içeriği gruplama, dünya haritası üzerinde resimleri yerleştirme ve fotoğrafları çevrim içi fotoğraf düzenleme araçları ile düzenlemeye olanak tanıyan Web 2.0 teknolojilerini içinde barındırır (Gülbahar, Kalelioğlu ve Madran, 2010).

Slideshare, 2006 senesinde yayına başlayan, aylık 60 milyon ziyaretçi ve 130 milyon sayfa görüntülenme sayısı ile dünyanın en çok ziyaret edilen 200 web sitesi arasında yer almaktadır. Slideshare'e kendi uzmanlık alanınız doğrultusunda oluşturduğunuz sunumları koyabilmeniz yanında sunumlarınızı Youtube videoları ile destekleyebilir, PDF formatında da yayınlatabilir, webinarlar organize edebilirsiniz.

Podcast kavram ise ilk kez 2004 senesinde Apple'ın iPod isimli taşınabilir oynatıcısında ses dosyalarını taşınabilir oynatıcılar ile dinlenmesini tanımlamak için

kullandığı bir kavramdır. Müzik, eğlence, haber ve eğitsel içeriklerin sesli ve görüntülü olarak yayımlanması için popüler bir ortam oluşturur (Karaman,Yıldırım ve Kaban,2008). Podcast, radyo yayını ile benzerlik taşır ancak temel farklılığı oluşturan unsur podcast'ın önceden kaydedilmiş bir içeriğin dünyanın herhangi bir yerindeki internet bağlantısı aracılığı ile istenilen zamanda yayınlanabilmesidir (Koçak, 2012).

2.1.5 İşbirlikçi Düzenleme Servisleri

Standart bir internet sitesi gibi herkes tarafından rahatça ulaşılabilen, ortak ilgi ya da uzmanlık alanlarına sahip kişilerce oluşturulan içeriklerin konu ile ilgilenen herkese açık bir şekilde paylaşılan sistemler işbirlikçi düzenleme servislerinin genel özelliklerini anlatır. İşbirlikçi düzenleme servisleri deyince akla gelen en önemli servisi Wikilerdir.

Wikiler, içerisinde ansiklopedilere benzer çeşitli konularla ilgili bilgiler barındıran, kullanıcıların basit metin düzenleme araçları kullanarak uzmanı olduğu konu ile ilgili bilgilerini aktardığı etiketleme ve RSS gibi Web 2.0 teknolojilerinin özelliklerini bünyesinde barındıran bir işbirlikçi içerik düzenleme servsidir (Odabaşı ve Diğerleri,2012).

Wikiler, yapısal olarak blog sayfalarıyla benzerlik gösterirler. Ancak blog sayfalarından wikileri ayıran en önemli fark, içerik oluşturan yazarın tek bir yazar olmaması, aynı içeriği birden fazla yazarın oluşturmasıdır. Çünkü Wiki sitelerinin amacı, zaman içinde büyüyen bilgiye dayalı bir içerik paylaşım deposu oluşturmaktır (Koçak, 2012). Wiki ortamlarının en sık bilineni ve kullanılanı ise Wikipedya'dır. Wikipedya haricinde kurumların, okulların ve grupların kendi wikilerini oluşturduğu ve işbirliği içine uzmanlık alanı doğrultusunda içeriklerin oluşturulduğu sistemler de mevcuttur.

2.1.6 Mikro Blog

Bloglar, içeriklerinin özenli bir şekilde hazırlanmasını aynı zamanda da içeriklerinin düzenli bir şekilde güncellenmesini gerektiren sistemlerdir. Bir çok kişiye blog sahibi olmak ve düzenli yazı yazmak oldukça zor gelir. Uzun yazıların yazılmasının zor olduğu kadar okunmasının da zaman aldığı gerçeği ortadadır. Bazı

günlük gelişmelerin bir blog yazısı olacak kadar uzun olmaması da blog yazarının o gün için yazı paylaşmasını kısıtlayabiliyordu (Kahraman, 2013).

Micro blog kavramı da klasik blog kavramında yaşanan sıkıntıları giderecek ve boşluğu dolduracak bir yapı olarak ortaya çıkmıştır. En bilindik ve başarılı micro blog örneği ise Twitter'dır. Twitter, 2006 senesinde kişilerin anlık duygularını ve durumlarını paylaşmasını hedefleyerek piyasaya çıkmıştır (Genç, 2010).

Twitter'da kullanıcıların en fazla 140 karakterlik metinler girebilmesine, konum paylaşmasına, fotoğraf, müzik ya da başka bir site linkini paylaşabilmesine ve başka insanları takip edip onların yayınladıkları içeriklerden tıpkı RSS yayınlarını takip etmeye olanak tanıyarak iletişime yeni ve basit bir form kazandırmıştır (Gülbahar, Kalelioğlu ve Madran, 2010). Twitter kullanıcılara, teknik bir bilgi sahibi olmadan ve saatlerce içerik hazırlamadan kişilerin anlık duyguları, durumları ve bulundukları yerleri paylaşabileceği, merak ettiği içerikleri ve gelişmeleri takip edeceği dinamik bir ortam sunar (Kahraman,2013).

2.1.7 RSS Yayınları

RSS (Rich Site Summary), teknik olarak bir xml dosyasının oluşturulması ve bu dosyadan verilerin okunması şeklinde işleyen, son kullanıcıların veri akışını kolaylıkla takip etmesini sağlamak için tasarlanan bir araçtır (Karaman, Yıldırım ve Kaban, 2008). RSS, site içeriklerinin özetlenmiş bir şekilde sunulmasını sağlayan bir yöntemdir (Dilmen, 2005). Bu işlem, “feedheader”ların bir siteye otomatik olarak girip yeni içerik araması ve sonra bu yeni içerik hakkındaki bilgi ve güncellemeleri başka bir siteye postalamasıdır. Bu yazılımlar işlendikleri web sayfasındaki anlık güncellemeleri arama motorlarına haber veren uygulamalardır (Sarı, 2009). RSS ile kullanıcıların farklı sitelerde bulunan en son ve en sık yayınlanan içeriğin kullanıcı tarafından takip edilebilmesi sağlanır (Gürdal ve Bulgan,2008). Blog sitelerini ve haber sitelerini takip eden ya da takip etmek isteyen siteler ya da kullanıcılar tarafından sıklıkla kullanılan bir araçtır (Dilmen, 2005).

2.2 Dijital Web Teknolojilerinin Eğitimde Kullanılması

Web 2.0 teknolojisinin gelişimi ile beraber hayatımıza giren sosyal yazılım araçlarının yaygın olarak kullanılmaya başlaması ile birlikte kişinin günlük hayatta ihtiyaç duyduğu bilgiye ulaşabilmesi çok daha kolay ve hızlı hale gelmiştir. Eskiye göre ihtiyaç duyulan bilgi ve içerikle olan etkileşimin artması kişiler arası bilgi alışverişini çoğaltmıştır. Bu noktada Web 2.0 teknolojileri pedagojik ihtiyaçların karşılanması noktasında yararlı olmuş ve sosyal yazılım araçlarının pedagojik potansiyelini ön plana çıkarmıştır (Ökten,2011).

Sosyal yazılım araçlarının pedagojik potansiyelinin ön plana çıkmaya başlaması ile birlikte bu alanda yapılan araştırmaların sayısında da önemli bir artış olmuştur (Gülbahar, Kalelioğlu ve Madran, 2010). Sosyal yazılım araçları ve Web 2.0 teknolojilerinin eğitimde kullanımı ile ilgili yapılmış olan araştırmalar bu araçların kişiler üzerindeki etkileri, kişilerin bu araçları kullanabilme yetenekleri, kişilerin bu araçları kullanma tutumları, günlük yaşamda nasıl kullandıkları ve günlük yaşantılarına nasıl entegre ettikleri, bu araçlardan nasıl ve hangi konularda yarar sağladıkları ile ilgili konular ele alınmıştır (Koçak, 2012).

Kişilerin ihtiyaç duyduğu içeriğe ve bilgiye nasıl ulaşabileceği, ulaşmasını kolaylaştıran ve hızlandıran kaynakların neler olduğu, ihtiyaçlarını karşılarken güvenilir kaynakları nasıl belirleyebileceği, bu kaynaklardaki bilgilerin güvenilirliği ve doğruluğunu nasıl saptayabileceği, bu alanda hangi çalışmaların yapıldığı ve hangi çalışmaların yapılması gerektiği ile ilgili çeşitli araştırmalar da sosyal yazılım araçlarının ve Web 2.0 teknolojilerinin eğitimde kullanılması ile ilgili yapılan araştırmaların kapsamında ele alınmıştır (Karaman, Kaban ve Yıldırım, 2008).

Karaman ve arkadaşlarının 2008 senesinde yapmış olduğu çalışmada, Web 2.0 teknolojilerinin getirmiş olduğu yenilerin internetin eğitimde kullanım yöntemlerini nasıl değiştirdiğine yönelik bu alanda yapılmış deneysel çalışmaların incelendiği bir tarama çalışması yapmışlardır. Sonuç olarak 2008 senesi itibari ile bu alanda yapılan çalışmalarda ortam olarak en çok blogların ve wikilerin kullanıldığını tespit etmişlerdir. Taranmış olan çalışmaların sonuçlarına göre bu uygulamaların öğrenmeyi desteklediği, grup çalışmaları için uygun bir ortam oluşturduğu ve üst düzey düşünme becerilerinin

geliştirilmesinde yardımcı oldukları sonuçlarının çıktığını belirtmişlerdir (Karaman, Kaban ve Yıldırım, 2008).

Web 2.0 teknolojilerinin gelişmesine bağlı olarak e-öğrenme alanında hızlı değişimlerin gözlemlendiğini tespit eden Atıcı ve Yıldırım ise 2010 senesinde yayınladıkları çalışmalarında Web 2.0 uygulamalarının e-öğrenmeye etkisi üzerine yaptığı çalışmada e-öğrenme alanında yaşanan hızlı değişikliklere değinmiş ve bu değişiklikleri, bilgiye dayalı iş alanlarının yaygınlaşması ile birlikte iş yapma süreçlerinin bütünüyle bilgiye bağlı olması ve bu yüzden de kişilerin öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak için hızlı, anlık ve maliyeti düşük olan sistemlere yöneldiğini tespit etmişlerdir. Kişilerin web 2.0 teknolojilerinin kullanıcılara daha aktif bir rol hakkı tanınmasının da blogların, içerik paylaşım sistemlerinin ve haber alma servislerinin kullanımlarının arttığını ve öğrenme ihtiyaçlarını bu tür ortamlardan sağlayabildikleri gibi bu ortamlar sayesinde sosyal etkileşimlerinin de arttığını tespit etmiştir. Tüm bunların sonucu olarak kişilerin öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla e-öğrenme ihtiyaçlarını karşılama yöntemlerinde farklılıkların olduğunu ortaya koymuşlardır (Atıcı ve Yıldırım, 2010).

Teknoloji kullanımının fen bilimleri eğitiminde önemli bir role sahip olduğunu söyleyen Kıyıcı ise 2012 senesinde Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Web 2.0 araçlarını kullanma durumlarına yönelik yapmış olduğu çalışmasını katılımcıların teknoloji kullanma durumlarını uzun süredir bu teknolojileri kullanan katılımcılar ve kısa bir süre önce bu teknolojilerle tanışmış katılımcılar olarak iki farklı örneklem üzerinde yürütmüştür. 289 katılımcı ile yapılmış olan bu çalışmanın sonucuna göre her iki grup arasında da web 2.0 teknolojilerini kullanma açısından büyük bir farklılığının bulunmadığını söylemiştir (Kıyıcı, 2012).

Web 2.0 teknolojileri ile ilgili günümüze yakın tarihli yapılmış olan araştırmalara bakınca sosyal yazılımlarla ilgili çalışmaların arttığını görmekteyiz. Gülbahar ve arkadaşlarının 2010 senesinde yapmış olduğu bu alandaki meta analiz çalışmasında da bu durum gözler önüne serilmektedir. Kişilerin iletişimini, etkileşimini, işbirliğini ve çalışmasını kolaylaştıran sosyal ağ yazılımlarının bu sebeplerle kullanımlarının yaygınlaştığı vurgusunu yapmışlar ve Facebook, Twitter ve Flickr gibi

sosyal ağların eğitim süreçlerinde nasıl kullanıldığını yapılan araştırmalar ve önerilerle ele almışlardır.

Web 2.0 teknolojilerinin eğitimde kullanımı ile ilgili yapılan başka bir çalışmada da uygulama ortamı olarak Facebook sosyal ağ yazılımı seçilmiştir. Bu çalışma kapsamında Fırat Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümünde okuyan öğrenciler örneklemini oluşturmaktadır. Çalışma 3 adet lisans dersini ve bir adet yüksek lisans dersini alan öğrenciler oluşturmuştur. Bu çalışmada Courses isimli bir Facebook uygulaması kullanılmış ve dersler bu uygulama üstünden işlenmiştir. Sonuç olarak uygulamanın öğrenciler tarafından sevildiği ve Facebook'u artık sadece bir iletişim aracı olarak görmediklerini, eğitim aracı olarak da benimsediklerini ortaya koymuştur (Genç,2010).

Yine Facebook'un eğitim ortamı olarak kullanılmasına yönelik Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü 2. Sınıf öğrencilerinden oluşan 102 katılımcı ile yapılan bir başka çalışmada ise katılımcılar iki gruba ayrılmış, gruplardan biri Öğretim İlke ve Yöntemleri isimli dersi Facebook ortamında geliştirilen bir uygulama yardımı ile almış, diğer grup ise dersi geleneksel yöntemlerle işlemiştir. Araştırma sonucuna göre Facebook uygulaması üzerinden dersi işleyen grubun diğer gruba göre akademik olarak daha başarılı olduğu ortaya çıkmıştır (Ekici ve Kırıyıcı, 2012).

Bilgi toplulukları arasındaki etkileşimin Web 2.0 teknolojilerinin kullanımlarının yaygınlaşması ile birlikte arttığı görüşünden olan Odabaşı ve arkadaşlarının 2012 senesinde yapmış olduğu çalışmada ise sosyal yazılım araçlarından Twitter'ın eğitim amaçlı kullanımı ele alınmıştır. Bu çalışma kapsamında Twitter'ın eğitim amaçlı kullanımına yönelik olarak yapılan çalışmalar incelenmiş Twitter'ın gelişimi ile yaygınlaşan mikroblog mantığının kişisel blogların yerini aldığı, bu ortam aracılığıyla bilginin çok hızlı bir şekilde yayılabildiği, kısa ve öz yazma becerilerini geliştirdiği gibi bu durumun bir sorun olarak da algılandığı, etkileşimin ve iletişimin üst düzeyde olup, kişilerle ilgili bilgilerin rahatlıkla tutulabileceği ve kişilerin gelişimlerinin incelenebileceği bir ortam olduğu kanısına varmışlardır (Odabaşı ve arkadaşları, 2012).

Web 2.0 teknolojilerinin sunmuş olduğu olanaklar ve buna bağlı olarak internet teknolojilerinin göstermiş olduğu alt yapısal değişim ile birlikte video izlenme ve paylaşılma oranlarının arttığı gözlenmiştir. 2011 senesinde bu gözlemden yola çıkılarak yapılmış olan çalışmada da Youtube ve Dailymotion gibi video paylaşım sitelerinin eğitim amaçlı kullanımlarına yönelik yapılan çalışmalar incelenmiştir. Bu çalışma kapsamında incelenen araştırmaların sonuçlarına göre bu sitelerin öğrencilerin derslerini desteklemek amacıyla videolarda oluşan sanal kütüphaneler oluşturulmasına olanak tanıyacağını, öğrencilerin dil gelişimini destekleyebileceği konusunda çalışmaların yapılmış olduğu saptanmıştır (Yıldırım, Özmen, 2011).

Sonuç olarak, sosyal yazılımlar ve Web 2.0 teknolojileri ile ilgili yapılan araştırmaların bu alanda yapılan meta analiz çalışmalarının sonuçlarına göre bu teknolojilerin kullanılmaya başladığı yıllarda yapılan çalışmalar için seçilen ortamların genellikle bloglar ve wikiler üzerinde olduğu ancak Web 2.0 teknolojilerinin kullanımının artmasıyla birlikte bu çalışmaların yönün sosyal ağ platformlarına ve özellikle de dünya genelinde sosyal yazılım ortamı deyince akla ilk gelen ortam olan “Facebook” ile ilgili olduğunu söyleyebiliriz. Bu çalışmaların büyük bir kısmı öğrencilerin sosyal paylaşım ağlarını eğitim amaçlı kullanıma yönelik tutum araştırmaları oluşturmaktadır. Bu alanda deneysel modele dayanan araştırmaların yapıldığını da görmekteyiz. Sosyal yazılımlarla ilgili yapılan araştırmaların sonuçlarına göre seçilen ortam bakımından sıklık sırasında Twitter ikinci sırayı alır. Twitter’ı “Wiki” ve “Bloglar” ile ilgili yapılmış olan araştırmalar takip ederken. “Youtube” ve “Slideshare” gibi içerik paylaşım sistemleri ile ilgili yapılmış olan çalışmaların sayısının diğer ortamlarla karşılaştırınca daha düşük bir orana sahip olduğunu söyleyebiliriz.

2.3 Sürekli Tıp Eğitimi

Tıp eğitimi, tıp fakültesine girişte başlayan ve bir doktorun emekliliğine hatta yaşamı boyunca süren bir süreç olarak tanımlanır (Sayek, 2006). Bu süreci mezuniyet öncesi bölüm yani temel tıp bilgilerinin verildiği bölüm, mezuniyet sonrası yani tıp hekimi olarak mezun olmuş doktorların mesleklerini icra ederken bir alanda uzmanlaşmalarına dayalı almış olduğu uzmanlık eğitimi ve uzmanlığını almış, mesleğini icra eden hekimlerin sürekli mesleki gelişimlerini sağlamak amacıyla içinde bulundukları süreç yani sürekli tıp eğitimi süreci oluşturur (Sayek, 2006).

Sürekli Tıp Eğitimi Akreditasyon Konseyi ise sürekli tıp eğitiminin sürekli öğrenme aktiviteleri için özel bir alan olduğunu söyler ve tıp biliminde sürekli gelişmekte olan bilgilerin ve tekniklerin hekimler tarafından çeşitli ortamlar ve yayınlar aracılığı ile takip edilmesi sonucu hekimin bilgilerinin sürekli güncel kalmasının sağlandığı bir süreç olarak tanımlar. (ACCME,2009)

Sürekli tıp eğitimi Amerikan Tıp Okulları Birliği tarafından hekimlerin mesleki gelişimini destekleyen ve hasta çıktılarının iyileşmesine öncülük eden belirgin ve tanımlanabilir etkinlikler bütünü olarak tanımlanmıştır (Topuzoğlu, 2006).

Sürekli tıp eğitimi hekimler açısından sürekli mesleki gelişimin bir bileşimidir. Bu süreçte öğrenme sadece yapılandırılmış süreçlerden oluşmaz, kişinin kendini geliştirmeye açık olması, kendi öğrenme ihtiyaçlarını belirleyip bu yönde kendini yönetmesini ve kişisel gelişimini sürdürmesini gerektiren ve hekimin yaşamı boyunca devam eden bir süreçtir (Topuzoğlu, 2006)

Sürekli tıp eğitimi, resmi dersler, kurslar, sempozyum ve kongrelerdeki konferanslar ve atölye çalışmaları gibi çok çeşitli etkinlikleri içermektedir. (Yaman, 2002). Bu bölümde Sürekli tıp eğitimi uygulamaları ile ilgili bilgi verilecek ve sürekli tıp eğitiminde internet kullanımı ile Web 2.0 teknolojilerinin kullanımları ile ilgili yapılmış olan çalışmalar örnekleneyecektir.

2.4 Sürekli Tıp Eğitiminde Kullanılan Yöntemler

Sürekli tıp eğitimi etkinliklerinin genel amacı bilgi paylaşımıdır (Terzi, Eryılmaz, Anadol, Kaya, 2009). Mesleki uygulama içinde olan her bir hekim için bilgi ve becerilerini güncelleştirmesi ise kişisel bir sorumluluktur. Sürekli tıp eğitimi ile hedeflenen de hekimlerin öz-değerlendirme sistemi içinde, yeteneklerini, bilgi, beceri ve tutumlarını sürdürebilmesi ve geliştirmesidir (Tükel, Anak, Özyurt ve Topuzoğlu, 2007). Sürekli tıp eğitimi sürecinde hekimlerin sıklıkla kullandığı yöntemler ise şunlardır:

- 1) Kurslar
- 2) Sempozyum ve Kongreler
- 3) Eğitim Günleri/Haftaları

2.4.1 Kurslar

Teorik olarak eski bilgileri hızlı bir şekilde tarayıp, yeni bilgileri paylaşmak ve yeni bilgilerle ilgili pratik uygulamalar üzerinde katılımcılara çalışma olanağı vererek belirli bir konuyu bu konuda kendini yetiştirmeye aday olan katılımcılara öğretmek ve katılımcılara bu konu ile ilgili beceri kazandırmak amacıyla yapılan etkinlikler bütünü “Kurs” olarak tanımlarız (Terzi ve Arkadaşları, 2007).

Kurslar sonunda mutlaka katılımcıların kurs boyunca göstermiş olduğu başarı düzeyini gösteren, ölçme/değerlendirme ve ilgili meslek eğitim kurumunca da onaylanmış belgelendirme gereklidir (Terzi ve Arkadaşları, 2007). 25 Şubat 2006 tarihinde Avrupa Tıp Uzmanları Birliği ile Türk Tabipler Birliği arasında imzalanmış protokole göre de sürekli tıp eğitimi ve mesleki gelişim etkinliklerinin kredilendirilmesi ile ilgili alınan karar doğrultusunda hekimlerin katılmış olduğu kurs ve diğer etkinliklerden katılımlarını belgelemeleri doğrultusunda kredi almaları kararlaştırılmıştır (Sayek, 2007). Bu doğrultuda kurs bitiminde katılımcılara sertifika verilmesi ve kursun süresinin, konusunun ve içeriğinin açıkça belirtilmesi gereklidir.

2.4.2 Sempozyum ve Kongreler

Sempozyum, bilimsel bir konu ya da olay hakkında dinleyiciler karşısında farklı uzman kişilerin konu ya da olayla ilgili yaptığı seri konuşmalar bütünüdür (Terzi ve Arkadaşları, 2007). Bu yönüyle de diğer etkinliklere oranla daha didaktik bir özellik taşımaktadır.

Sempozyumun amacı konunun ilgili kişiler tarafından iyi ya da kötü yönlerinin ortaya konulması ve konunun çözüme götürülmesidir. Katılımcılar ve konuşmacı arasında interaktif bir iletişim söz konusu değildir (Terzi ve Arkadaşları, 2007).

Kongre, bir konu ile ilgili tüm güncel bilgilerin, deneyimlerin ve düşüncelerin ilgili katılımcılarla paylaşılması amacıyla düzenlenen toplantılardır. Kongrelerde hedeflenen amaç ise katılımcılarla paylaşılan tüm bilgilerin basılı halde belgelenip geleceğe de aktarılmasının sağlanmasıdır (Terzi ve Arkadaşları, 2007). Kongreler yapısında birden fazla yöntemi barındırabileceği gibi birden fazla çalıştayların ya da panelleri ve oturumları barındırması yönüyle sempozyumlara göre interaktif iletişimin daha ön planda olduğu uygulamalardır.

2.4.4 Eğitim Günleri / Haftaları

Bu etkinlikler, ülkemizde genellikle, bölgesel derneklerin veya şehir derneklerinin ya da kurum ya da üniversitelerin düzenlediği, kongrelere nazaran daha dar bir katılımcı profiline hitap eden, kapsam bakımından daha kısıtlı konuların ele alındığı etkinliklerdir (Terzi ve Arkadaşları, 2007).

2.5 Sürekli Tıp Eğitimi Uygulamalarında Web 2.0 Teknolojilerinin Kullanılması

Hekimlerin sürekli tıp eğitimi etkinlikleri ile ilgili bilgi, beceri, tutum ve davranışlarını inceleyen çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu araştırmanın kapsamı gereği hekimlerin dinamik web teknolojilerinden yararlanmalarına yönelik olarak yapılmış çalışmalar incelenmiştir.

2007 senesinde Kanada'daki Simon Fraser Üniversitesinde 168 doktorun ve 513 hemşirenin eğitim deneyimleri ve ihtiyaçları doğrultusunda teknolojiyi kullanma profilleri ortaya konmuştur. Katılımcıların daha çok canlı konferanslar, çalıştaylar, seminerler ve yazılı materyaller ile eğitim ihtiyaçlarını karşılamayı tercih ettikleri tespit edilmiştir. İnternet ve bilgisayar aracılığı ile bilgiye ulaşımın yüksek oranda olduğu ve genellikle e-posta grupları aracılığı ile güncel bilgiyi takip ettikleri saptanmıştır. Katılımcıların internet üzerinden bilgi edinme oranının yüksek olduğu ancak kendilerinin bilgiyi başkalarıyla bu ortamda paylaşma oranlarının düşük olduğu ortaya çıkmıştır (Cote, 2007).

Ülkemizde bu alanda yapılan çalışmalara örnek verecek olursak; 2007 senesinde Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Biyoistatistik Anabilim Dalında yapılan Tıp Eğitiminde Öğretim Teknolojileri: E-Öğrenme ve Probleme Dayalı Öğrenme Entegrasyonu isimli çalışmada tıp eğitiminde probleme dayalı öğrenmeyi destekleyen E-öğrenme ortamı geliştirilmiş ve web tabanlı öğrenme ortamları ile desteklenerek bir probleme dayalı öğrenme modülü ile klasik PDÖ modülü sınav puanları arasında bir fark olup olmadığı ve öğrencilerin bu E-öğrenme uygulaması ile ilgili memnuniyetlerini saptamaya çalışılmıştır. Sonuç olarak bu uygulamadan öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun (%66) memnun olduğu, dönem sonunda yapılan sınavda en

yüksek puanların e-öğrenme ortamı ile desteklenerek eğitim verilen gruptan çıktığı görülmüştür (Gürpınar, 2007).

Düzce’de aile hekimlerinin eğitiminde uzaktan eğitim yönteminin kullanılabilirliği ile ilgili yapılan çalışmada ise uzaktan eğitimin aile hekimliği sisteminde görev alan hekimlerin ikinci aşama eğitiminde kullanılabilirliği, eğitim programının uygunluğu ve uzaktan eğitimin sağlık profesyonellerinin eğitiminde kullanılabilirliği sorularına yanıt aranmış ve sonuç olarak uzaktan eğitim uygulamasının hekimler tarafından istenilen bir uygulama olduğu ve hekimlerin haftalık olarak bu sistem için 1,5 ile 3 saat arasında bir süre ayırabilecekleri ve mesleki amaçla internet kullanımının katılımcılar arasında çok yüksek seviyelerde olduğu bulunmuştur. Sonuç olarak, bilgiye dünyanın her yerinden istenildiği anda ulaşmak ancak internet aracılığı ile mümkün olmaktadır. Bu noktada sürekli tıp eğitimi etkinliklerinin internet aracılığı ile takip edilmesini sağlayan sistemler önem kazanmaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1 Araştırma Modeli

Doktorların sürekli mesleki gelişmelerini sağlama sürecinde dinamik web teknolojilerinden nasıl yararlandıklarını, kullanma yöntemlerini ve mesleki yaşantılarına nasıl bir katkı sağladıklarını ortaya koymaya yönelik olan bu çalışmada örnek olay tarama modeli ile desenlenmiştir (Şimşek ve Yıldırım,2008). Araştırmanın amacına uygun olarak durumların tek başına veya karşılaştırmalı olarak tanımlanması ve yorumlanması hedeflenmiştir.

3.2 Evren ve Çalışma Grubu

Dünya Tıp Eğitimi Federasyonu tıp eğitiminin amacını “hasta ve toplum için koruyucu ve tedavi edici kaliteli bir hizmet vermeyi sağlayan bilgi, beceri ve değerlerle yetişmiş yetenekli ve alanlarında yetkin hekimler yetiştirmek” olduğunu belirtmiştir. Sürekli tıp eğitimi etkinliklerinin amacı ise, mesleki uygulamalarda bilgi, beceri, davranış, değer ve tutumları kapsayan, aynı zamanda mezuniyet öncesi tıp eğitimi süresince kazanılmış yeterliliklerin sürdürülmesi bunun yanında bilgi okuryazarlığı, etik davranış, başkalarına saygı duyma ve başkalarına hizmet sunma kavramlarını içeren profesyonelliğine kazanılmasında bir araç olmak olduğunu söyleyebiliriz (Sayek, Batı, Aslan ve Odabaşı, 2012).

Şubat 2014’te TC. Sağlık Bakanlığı, TC. Yüksek Öğretim Kurumu, TC. Kalkınma Bakanlığı ve TC. Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanan Türkiye’de Sağlık Eğitimi ve Sağlık İnsan Gücü 2013 Durum Raporu’na göre Türkiye genelindeki tıp fakültelerinin sayısı 73’e ulaşmıştır. Bunlardan 61’inde temel tıp eğitimi yani tıp doktorluğu eğitimi, 53’ünde ise mezuniyet sonrası tıpta uzmanlık eğitimi verilmektedir. Ayrıca Sağlık Bakanlığına bağlı 61 eğitim ve araştırma hastanesinde de tıpta uzmanlık eğitimi verilmektedir. Türkiye genelinde 36.096 pratisyen, 72.405 uzman ve 20.183 tıpta uzmanlık eğitimine devam eden olmak üzere toplam 128.684 hekim bulunmaktadır.

Türkiye’de Sağlık Eğitimi ve Sağlık İnsan Gücü 2013 Durum Raporu’na göre tıp fakültelerinde 6329 Profesör, 2650 Doçent, 3931 Yardımcı Doçent olmak üzere toplam 12.910 öğretim üyesi görev yapmaktadır. Türkiye’de 2010 Haziran verilerine göre toplamda 48 üniversitede sürekli eğitim merkezi bulunmaktadır. Bu merkezlerin sadece 7-8 tanesini sürekli tıp eğitimi merkezleri oluşturmaktadır. Bunun yanında hekimlerin sürekli mesleki gelişimlerini sağlamaları amacı ile dernek, hastane ve kurumlar tarafından yürütülen sürekli tıp eğitimi etkinlikleri bulunmaktadır. Sürekli mesleki gelişim hekimlik mesleği açısından bir gerekliliktir. Ancak henüz bu eğitim için bir standart oluşturulmamış olması nedeni ile hekimler mesleki gelişimlerini kendi çabaları ile yürütmektedir. Böylece klasik mesleki gelişim etkinlikleri yanında yeni yaklaşımlar kolayca benimsenmiştir.

Çalışma Grubu, araştırmanın amacına uygun olarak durumların tek başına veya karşılaştırılmalı olarak tanımlanması ve yorumlanması hedefinden yola çıkılarak veri toplamada zengin ve detaylı bilgi sağlayacak birimlerin saptanması amacıyla kartopu örnekleme tekniği ile belirlenmiştir. Çalışma grubunu sürekli tıp eğitimi sürecinde ve sürekli tıp eğitimi etkinliklerine aktif olarak katılan ve süreç içinde internet teknolojilerini sıklıkla kullanan, internet teknolojileri yardımı ile kendi sürekli mesleki gelişim süreçlerini yürüten ve bu alanda ismini duyurmuş doktorların birbirlerini önermeleri yolu ile belirlenmiştir ve kartopu örnekleme bu şekilde yapılmıştır. Önerilen doktorla görüşme öncesinde çalışmanın amacı paylaşılmıştır. Sonuç olarak çalışma grubunu 6 farklı uzmanlık grubunda uzmanlık eğitimini tamamlamış, aktif olarak doktorluk mesleğini sürdüren uzman, doçent ve profesör doktorlardan oluşan ve çalışmaya gönüllü olarak katılmak isteyen 12 doktor oluşturmuştur.

3.3 Veri Toplama Teknikleri

Doktorların sürekli mesleki gelişmelerini sağlama sürecinde dinamik web teknolojilerinden nasıl yararlandıklarını, kullanma yöntemlerini ve sürekli mesleki gelişim süreçlerinde dinamik web teknolojilerini kullanmanın mesleki yaşantılarına nasıl bir katkı sağladıklarını ortaya koymaya yönelik olan bu araştırmada katılımcıların kişisel tecrübeleri odak alınmıştır. Araştırma amacına ve modeline uygun olarak da veri toplama yöntemi olarak derinlemesine görüşme yöntemi kullanılmıştır. Derinlemesine görüşme yöntemi, açık uçlu, keşif odaklı bir metottur (Baş ve Akturan,2013).

Derinlemesine görüşme yöntemi, bireylerin deneyimlerine, tutumlarına, görüşlerine, şikayetlerine, duygularına ve inançlarına ilişkin bilgi etmede oldukça sık kullanılan ve etkili olduğu söylenen bir yöntemdir (Briggs, 1986). Araştırma kapsamında kullanılan derinlemesine görüşme yolu ile veri toplama yöntemi için yarı yapılandırılmış bir görüşme formu oluşturulmuştur. Patton'ın (1987)da belirttiği gibi görüşme formu yöntemi benzer konulara yönelmek yoluyla değişik insanlardan aynı tür bilgilerin alınmasını hedeflemektedir. Böylelikle önceden hazırlanılmış konu ve alanlara sadık kalarak hem görüşme formundaki soruları sorabilme hem de bu sorular konusunda daha ayrıntılı bilgi alma amacıyla ek sorular yani sondalar hazırlama ve sorma özgürlüğü sayesinde araştırma problemi ile ilgili tüm boyutların ve soruların kapsanması güvence altına alınmıştır (Şimşek ve Yıldırım, 2008).

Veri toplama süreci için kullanılan veri toplama aracı yani yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırmacının kendisi tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçeğin geliştirilmesi için öncelikle alan yazın taraması yapılmıştır. Bunun için öncelikle sürekli tıp eğitimi için kullanılan yöntem ve teknikler araştırılmış, doktorların sürekli mesleki gelişim süreçlerinde internetten yararlanma durumları ile ilgili yapılmış olan çalışmalar ve bu çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları incelenmiştir. İnternet kullanımının kullanıcılar üzerindeki etkileri ve kullanım amaçlarının en doğru şekilde belirlenebilmesi için iletişim kuramları ve araştırmaları incelenmiştir. Kişilerin kullandıkları iletişim teknolojilerini kullanma amaçları, kullandıkları araçlardan edindikleri memnuniyeti ve kullanılan araçların kullanıcılara yaşantılarında sağladıkları yararları konu alan kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı temel alınarak yapılmış çalışmalar ve bu çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları incelenmiştir. Veri toplama aracının geliştirilmesi sürecinde yapılan alan yazın sonucunda çalışmanın amacına uygun olarak görüşme soruları oluşturulmuştur.

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı öncelikle biri doktor, biri bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi alanında ve bir diğeri de iletişim bilimleri ve özellikle sosyal medya ortam ve araçlarının sağlık alanında kullanılması konusunda uzman olan 3 alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Alınan görüşler doğrultusunda veri toplama aracı üstünde düzeltmeler yapılmış ve sürekli mesleki gelişim süreçlerinde dinamik web teknolojileri ortam ve araçlarını, internet teknolojilerini sıklıkla kullanan, internet teknolojileri yardımı ile kendi sürekli mesleki gelişim süreçlerini yürüten ve bu alanda

ismini duyurmuş 2 doktorun gönüllü katılımı ile gerçekleşen pilot görüşme çalışmaları yapılmıştır. Tüm bu çalışmaların sonucunda veri toplama aracı son şeklini almıştır.

Veri toplama aracı, üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde araştırmanın başlığı, kapsamı ve amacı yer almaktadır. Araştırmaya katılan her bir katılımcı ile görüşme öncesinde araştırmanın kapsamı ve amacı paylaşılmıştır. Veri toplama aracının ikinci bölümünde ise demografik verilerin toplanması amacıyla hazırlanan ve katılımcıların uzmanlık alanlarının, uzmanlık alanlarını aldıkları kurumların, uzmanlık alanlarını aldıkları tarihin, unvan bilgilerinin yer aldığı demografik bilgiler anketi bulunmaktadır. Veri toplama aracının son bölümünde ise doktorların günlük yaşantılarında sürekli mesleki gelişimleri için ayırdıkları süre, sürekli mesleki gelişim süreçlerinde kullandıkları dinamik web teknolojileri ortam ve araçlarının neler olduğu, bu teknolojilerini kullanma yöntemleri ve sürekli mesleki gelişim süreçlerinde dinamik web teknolojileri araçlarını kullanmanın mesleki yaşantılarına yapmış olduğu katkıları tespit edebilmek amacıyla oluşturulan 10 adet açık uçlu soru bulunmaktadır.

Katılımcılarla yapılan görüşmeler sırasında yarı yapılandırılmış olarak hazırlanan görüşme formu katılımcı özelliklerine göre şekillendirilmiştir. Sorular, araştırmanın ve görüşmenin amacından sapılmadan katılımcıların dinamik web araçlarını kullanma durumları ve kullanma yöntemlerine göre görüşmenin çerçevesi değişmeyecek şekilde her bir katılımcıya göre genişletilmiş ya da daraltılarak sorulmuştur. Örneğin sürekli mesleki gelişim sürecinde e-öğrenme sistemlerinden yararlanmayan bir katılımcıya neden bu sistemlerden yararlanmadığı sorulurken, yararlanan katılımcılara ise yaralandıkları sistemlerin özellikleri sorularak kullandıkları sistemlerin özellikleri ve bu sistemlerin memnun oldukları ve memnun olmadıkları özelliklerinin neler olduğu da saptanmaya çalışılmıştır. Ek-1’de veri toplama aracı olarak kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu bulunmaktadır.

Katılımcılarla yapılan görüşmeler, metne çevrilmek üzere katılımcıların görüşme öncesinde izinleri de alınarak ses kayıt cihazı yardımıyla kayda alınmıştır. Görüşmeler sonrasında alınan kayıtlar metne çevrilmiştir. Metne çevrilen kayıtlar görüşmeye katılan katılımcıya gönderilmiş ve görüşme ile ilgili katılımcıların geri dönüşleri ve verilerin araştırmada kullanılması ile ilgili onayları alınmıştır.

3.4 Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin toplanması süresinde durum çalışmalarında kullanılan bir yöntem olan derinlemesine görüşme yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmeler öncesinde katılımcılardan görüşmelerin ses kayıt makinesi ile kaydedilmesine yönelik izin alınmıştır. Görüşmeler sırasında yapılan ses kayıtları, araştırmacı tarafından metne çevrilmiştir. Metne çevrilerek çözümlenen verilerin niceliksel değerleri 70 sayfa, 140.113 karakter, 21.293 kelime, 2124 satır, 663 paragraf olarak hesaplanmıştır. Her bir çözümle sonrasında veriler katılımcılara okunmuş ve onların da onayı alınarak analiz aşamasına geçilmiştir.

Çözümlenen verilerin analizi sırasında NVivo nitel veri analizi programı kullanılmıştır. Çözümlenmiş verilerin nitel veri analizi programına aktarılması sonucunda katılımcıların her bir soru için vermiş oldukları cevaplar göz önünde bulundurularak ortak düşünce ve fikirlere dayalı bağımsız kodlar oluşturulmuştur. Nitel analizde kodlama bir sözlük görevi görmektedir. Nitel veri analizi programı sayesinde oluşturulan bağımsız kodların veri analizleri sonucunda kaç kez referans kaynağı olarak gösterildiği net bir şekilde tespit edilmiştir. Oluşturulan kodlar ilişkisel olarak sınıflandırılmış ve araştırma amaçları doğrultusunda ana gruplara ayrılmıştır. Ana gruplar arasında yapılan karşılaştırmalar sonucunda ana kod grupları ilişkisel olarak gruplanmış ve çalışmanın ana temaları ortaya çıkmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin güvenilirlik çalışması için nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları sırasında yapılan tasarım testlerinden teyit edilebilirlik testi ve inandırıcılık testi yapılmıştır. İnandırıcılık testi bulguların ön yargısız bir şekilde elde edildiğinin ve bulguların toplanan verilerden çıkartılacak en mantıklı sonuç olduğunu ortaya koymak için yapılan bir yapısal geçerlilik çalışmasıdır. Teyit edilebilirlik testi ise toplanan verilerin alan uzmanları ya da diğer araştırmacılar tarafından teyit edilmesidir. Aynı alanda çalışan diğer araştırmacılara özetler sunulması ve onların da fikirlerinin alınması süreçlerini kapsamaktadır (Baş ve Akturan,2013).

Teyit edilebilirlik testi kapsamında değerlendiriciler arası tutarlılık çalışması yapılmıştır. Bu amaçla, katılımcılarla yapılan görüşmeler sonucu elde edilmiş ve metne çevrilerek çözümlenmiş veriler Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalında yüksek lisansını tamamlamış ve doktorasına devam eden bir akran

değerlendiriciye gönderilmiştir. İnandırıcılık testi kapsamında da çözümlenmiş verilerle birlikte veri toplama aracı olarak geliştirilmiş yarı yapılandırılmış görüşme formu, verilerin analizi sonucu elde edilen bağımsız kodlar, bağımsız kodların ilişkilendirilmesi ile elde edilmiş ana temalar ve araştırmanın amaçları akran değerlendirici ile paylaşılmıştır.

Akran değerlendirici tarafından araştırmacının çözümlemiş olduğu veriler ve kodlar tekrar gözden geçirilmiştir. Araştırmacı tarafından analizi yapılan veriler toplamda 61 kod ve 8 ana tema altında toplanmıştır. Alan uzmanı tarafından yapılan analiz sonucunda ise veriler, toplamda 62 kod ve 9 ana tema altında toplanmıştır. Veriler akran değerlendirici ile birlikte eş zamanlı olarak okunmuş ve verilerin içerdiği anlamlar tartışılmıştır. Yüzde yüz fikir birliği sağlandığı durumda tekrar kodlama işlemi yapılmış ve birebir hem fikir olarak araştırma verilerinin derinlemesine bir şekilde çözümlenmiş, çıkan sonuç doğrultusunda da veriler tekrar düzenlenmiştir.

Teyit edilebilirlik testleri ve inandırıcılık testleri sonucunda toplamda 62 kod oluşturulmuştur. Oluşturulan kodların ilişkisel olarak sınıflandırılmasıyla belirlenen ana temalar ise 9 başlık altında toplanmıştır. Verilerin analizi sonucunda oluşan toplam 62 kod hem araştırmacının yapmış olduğu çözümlemede hem de akran değerlendiricinin yapmış olduğu çözümlemede veriler içinde 602 kez referans kaynağı olarak gösterildiği tespit edilmiştir. Böylelikle araştırmanın amacının açık bir şekilde belirtilmiş olduğu ve veri toplama süreci sonunda elde edilen bulguların ön yargısız bir biçimde elde edilmiş olduğu doğrulanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Araştırmada görüşme yolu ile katılımcılardan toplanan verilerin çözümlenmesi sonrasında verilerin katılımcı bazındaki niceliksel değerleri 140.113 karakter, 21.293 kelime, 2124 satır, 663 paragraf olarak hesaplanmıştır. Araştırmanın bulguları, verilerin nitel analizi sonucunda ulaşılan kodlar ve bu kodların sınıflandırılmasıyla elde edilen temalar ışığında sunulmuştur. Toplanan verilerin ilişkisel olarak analiz edilmesi sonucunda 62 adet kod elde edilmiştir. Kodların ilişkisel olarak bir araya getirilmesiyle de 9 adet ana tema üretilmiştir. Verilerin ilişkisel analizi sonucunda elde edilen ana temalar ve görüşmelerde ana temalara yapılan toplam referans sayıları ile ilgili niceliksel değerler Tablo 1’de önem sırasına göre sıralanmıştır.

Tablo 1

Veri Analizi Sonucunda Elde Edilen Ana Temalar Ve Niceliksel Değerleri

Temalar	Referans Sayısı
Doktorların mesleki gelişim sürecinde dinamik web teknolojilerinden yararlanma durumu	120
Doktorların mesleki gelişim sürecinde yararlandığı internet sitelerinden duyduğu memnuniyet	111
Doktorların mesleki gelişim sürecinde dinamik web teknolojilerinden yararlanma amacı	110
Doktorların mesleki gelişim sürecinde dinamik web teknolojilerinden yararlanma şekli	90
Doktorların mesleki gelişim sürecinde kullanılan dinamik web teknolojilerinin geliştirilmesine yönelik öneriler	65
Doktorların mesleki gelişim sürecinde yararlandıkları internet siteleri	65
Doktorların mesleki gelişim sürecinde kullanılan dinamik web teknolojilerinin sağladığı avantajlar	31
Doktorların mesleki gelişim sürecinde yararlandığı internet sitelerinin özellikleri	28

Tablo 1'e dâhil edilmeyen diğer ana tema ise demografik bilgilerdir. Katılımcıların demografik bilgileri katılımcı profili başlığında ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Tabloda belirtilen ana temalar araştırmanın amaçları doğrultusunda sınıflandırılarak sunulacaktır.

4.1 Katılımcıların Özellikleri

Bu çalışmaya gönüllü olarak katılan 12 doktor ile yüz yüze yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış ve bu görüşmeler doğrultusunda çalışma verileri toplanmıştır. Araştırma bulgularının araştırmanın amacı doğrultusunda sınıflandırılması öncesinde katılımcıların genel profili ile ilgili bilgi vermek amacı ile katılımcıların demografik özellikleri bu bölümde tablo ve yorumlarla anlatılmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerine ait bulgular Tablo 2'de ve Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 2

Katılımcıların Demografik Özelliklerine Ait Bulgular

Katılımcı Kodları	Uzmanlık Alanı	Mesleki Tecrübe (Yıl)	Unvan
DR-1	Nükleer Tıp	1,5	Uzman
DR-2	Kardiyoloji	12	Doçent
DR-3	Pediyatrik Kardiyoloji	22	Profesör
DR-4	Genel Cerrahi	22	Profesör
DR-5	İç Hastalıkları-Onkoloji	3	Uzman
DR-6	Nöroloji	2,5	Uzman
DR-7	Genel Cerrahi	14	Doçent
DR-8	Plastik Cerrahi	12	Profesör
DR-9	Genel Cerrahi	32	Profesör
DR-10	Göğüs Cerrahisi	5,5	Uzman
DR-11	Halk Sağlığı	19	Doçent
DR-12	Psikiyatri	12	Uzman

Tablo 2'de araştırmaya katılan doktorların uzmanlık alanları, uzmanlık diplomalarını aldıkları kurum, mesleki tecrübeleri ve unvanları sunulmuştur. Tabloya göre araştırmaya katılan katılımcıların 5 tanesi uzman doktordur. Çalışmaya katılan

profesör doktor sayısı 4, doçent doktor sayısı ise 3'tür. Katılımcıların mesleki tecrübe süreleri hesaplanırken uzmanlık eğitimlerini tamamladıkları yıl baz alınmıştır. Buna göre mesleğinde en çok tecrübe sahibi katılımcının 32 senelik mesleki yaşantısı bulunduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan en genç doktorun ise 1,5 senelik uzman doktorluk tecrübesi bulunmaktadır.

Tablo 3'te ise katılımcıların çalışma saatleri, mesleki eğitime ayırdıkları süre ve sürekli mesleki gelişim süreçlerinde internetten yararlanma oranları sunulmuştur.

Tablo 3

Katılımcıların Demografik Özellikleri/ Mesleki Gelişime Ayırdıkları Süre Profilleri

Katılımcı Kodları	Günlük Mesai Saati	Mesleki Gelişime Ayırdığı Süre (1 Gün/Saat)	Haftada Mesleki Gelişime Ayırdığı Süre (1 Hafta/Saat)	Mesleki Gelişimde İnternette Yararlandıkları Süre (%)
DR-1	9 s	3 s	11 s	% 90
DR-2	8 s	0,5 s	3 s	% 90
DR-3	8 s	1 s	4,5 s	% 60
DR-4	9 s	1 s	4 s	% 50
DR-5	8 s	2 s	20 s	% 70
DR-6	7 s	0,5 s	2,5 s	% 80
DR-7	9 s	0,5 s	7 s	% 90
DR-8	10 s	2 s	10 s	% 95
DR-9	12 s	4 s	20 s+	% 80
DR-10	12 s	0,5 s	2 s	% 99
DR-11	8 s	3 s	7 s	% 80
DR-12	7 s	3,5 s	15 s	% 95

Tablo 2 ve Tablo 3 birlikte değerlendirildiğinde katılımcıların mesleki tecrübeleri ile sürekli mesleki eğitime ayırdıkları süre karşılaştırılmış ve mesleki tecrübe süresinin uzamasının sürekli mesleki eğitime ayrılan süreyi kısaltmadığı, daha az tecrübe sahibi doktorlar kadar mesleki gelişime önem verdikleri bulunmuştur. Bu durum katılımcıların sürekli tıp eğitiminin amacı doğrultusunda hareket ettiklerinin bir göstergesidir.

Örneğin DR-9 kodlu katılımcı, 32 senelik mesleki tecrübesi olmasına karşın mesleki gelişimi için haftada 20 saatin üstünde bir süreyi ayırdığını belirtmiştir. Bununla beraber DR-5 kodlu katılımcının 3 senelik mesleki tecrübesi olmasına karşın haftada 20 saatini mesleki gelişimine ayırmış olduğunu söylemektedir. Yine DR-12 kodlu katılımcı 12 senelik mesleki tecrübesi karşısında haftada ortalama olarak 15 saatini mesleki gelişimi için ayırdığını belirtmektedir. Bu verilerden yola çıkarak bu tablonun Sayek'in 2006 senesinde yapmış olduğu ve tıp fakültesine girişte başlayan ve bir doktorun emekliliğine hatta yaşamı boyunca süren bir süreç olarak tanımladığını tıp eğitimi tanımını birebir yansıttığı görülmüştür.

Bunun yanında katılımcılar, mesai günleri içerisinde yoğunluk durumlarına göre mesleki gelişime ayırdıkları sürelerin değişim gösterdiğini belirtmişlerdir. Örneğin DR-3 kodlu katılımcı "Gün içinde mesleki gelişiminiz için ayırmış olduğunuz süre nedir?" sorusuna "-Bu tabii ki duruma göre değişir. Mesela çok ilginç bir hastanız varsa mesleki gelişiminiz için ayırmanız gereken süre akşam saatlerine kayar. Ya da önemli ameliyatınız varsa o gün için fırsat bile bulamaya bilirsiniz. Ama ben bu tür durumlarda bile müsait olduğum her an bilgisayarıma göz atarım ve gelişmeleri takip etmeye çalışırım." şeklinde cevap vermiştir. Aynı soruya DR-6 kodlu katılımcı da " -Bu süre genellikle değişiyor, bazen hiç vakit ayıramıyorum. Özellikle o gün nöbetim varsa çok yoğun oluyorum. Ama yine de fırsat bulduğum tüm araları değerlendiriyorum." demiştir.

Tablo 2 ve Tablo 3'teki verilere dayanarak doktorların mesleki gelişim sürecinde internet teknolojilerini kullanma oranında genç nesil, mesleğe yeni başlamış doktorların internetten yararlanma oranı ile mesleğinde daha çok tecrübesi olan, daha deneyimli doktorların internetten yararlanma oranlarının hemen hemen aynı olduğunu söyleyebiliriz. Örneğin DR-9 numaralı katılımcı sürekli mesleki gelişim sürecine haftada 20 saatin üstünde bir süre ayırdığını belirtmiş ve bu sürenin %80'nini internet başında geçirdiğini söylemiştir. DR-12 numaralı katılımcı da sürekli mesleki gelişim sürecine haftada 15 saatini ayırdığını ve bu sürenin %95'nde internetteki kaynaklardan yararlandığını belirtmiştir. DR-12 kodlu katılımcıya göre mesleğinde daha yeni olan DR-6 kodlu katılımcı ise sürekli mesleki gelişim sürecinde internetten yararlanma oranının %80 olduğunu belirtmiş, geri kalan sürenin büyük çoğunluğunda ise yine internet bağlantısı olmaksızın daha önce internetten bulduğu makaleleri ya da videoları izlerken geçirdiğini belirtmiştir. Bu verilerden yola çıkarak hekimlerin sürekli mesleki

gelişimleri için ayırdıkları sürenin büyük çoğunluğunda internet üzerindeki kaynaklardan yararlandığını, internet bağlantısı olmadığı durumlarda da internet üzerinden ulaşmış oldukları bilgileri kullandıkları saptanmıştır.

4.2 Katılımcıların Mesleki Gelişim Süreçlerinde Yararlandıkları İnternet Sistemleri

Katılımcılara “Mesleğiniz ile ilgili son gelişmeleri hangi internet sitelerinden takip ediyorsunuz?” diye sordüğümüzda alınan cevaplara göre internet sitelerinin sunduğu hizmetler göz önüne alınarak, yararlanılan internet siteleri 6 ana kategoriye ayrılmıştır. Mesleki gelişim sürecinde doktorlar tarafından takip edilen internet sitelerinin sınıflandırılması Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4

Katılımcıların Yararlandıkları İnternet Sitelerinin Sınıflandırılması ve Mesleki Gelişim Sürecinde Kullanım Sıklıkları

İnternet Sitelerinin Türleri	Kullanan Katılımcı Sayısı (n=12)
Mesleki Portallar	7
E-Veri Tabanları	11
Arama Motorları	12
Dernek Web Siteleri	12
E-Öğrenme Sistemleri	5
Sosyal Medya Araçları	10

Tablo 4’te sunulan verileri değerlendirecek olursak, araştırmaya katılan doktorların hepsinin bağlı bulundukları mesleki derneklerin web sitelerini sürekli mesleki gelişim süreçlerinde yararlandıkları görülmektedir. Yine araştırmaya katılan tüm doktorların arama motorlarından yaralandığını söylenilebilir. Arama motorları ve dernek web sitelerini e-veri tabanları izlemektedir. DR-7 kodlu katılımcı bu durumu şöyle izah etmiştir. “Mesleğimle ilgili literatürü takip etmek için öncelikle e-veri tabanlarını tercih ediyorum. Tabi üyesi olduğum dernek web sitesinden hemen her gün mail yolu ile bilgilendirme geliyor ve ben de hemen her gün bu siteye bakıyorum. Bunun dışında tabi merak ettiğim ve öğrenmek istediğim bilgiyi bulmak için ilk aklıma gelen site arama motorları oluyor.”

Araştırmaya katılan doktorların yararlandıkları internet sitesi türlerine göre en az yararlanılan sistemin e-öğrenme siteleri olduğu saptanmıştır. Bunun nedenini ise DR-8 kodlu katılımcı şöyle izah etmiştir. “Yok hayır. E-öğrenme sistemlerinden yararlanamıyorum çünkü bunun için yeteri kadar vaktim yok. Hem çok fazla kongreye katılıyorum. Bunun dışında günde en az 10 saat hastanede geçiyor. Çoğu zaman ameliyatlara uzuyor ve bu süre 10 saatin üstüne çıkıyor. Bir kez daha geri dönüp internetten çevrim içi bir eğitime katılmak gibi bir vaktim, daha doğrusu şansım olmuyor.”

E-öğrenme sistemlerinden yararlanmayan hekimlere bunun nedeni sorulduğunda alınan cevaplardan biri de doktorların öğrenme ihtiyaçlarını farklı kaynaklardan gidermeyi seçmeleridir. Doktorlar, e-öğrenme sistemlerinden yararlanmadıklarını çünkü sürekli mesleki gelişim süreçlerinde ve kendi öğrenme süreçlerinde e-öğrenme sistemlerinden yararlanmanın öğrenme stillerine uygun olmadığını söylemişlerdir. Etkileşimli sunumlar izleyerek ve sunum sonlarında bulunan testleri çözerek mesleki gelişimlerinde bir katkı sağlayacaklarını düşünmediklerini belirtmişlerdir. Örneğin DR-8 kodlu katılımcı etkileşimli sunumları tek başına izleyerek bir gelişim kaydedeceğini düşünmediğini, onun yerine güncel makaleleri ve yayınları takip edip okuyarak, bunu gerekli ortamlarda tartışarak daha çok bilgi birikimi elde edebileceğini söylemiştir. Kendisi öğrenme sürecinde okuyarak ve araştırma yaparak, tartışma yaparak daha çok şey öğrenebileceğini düşündüğünü belirtmiştir. DR-11 kodlu katılımcı ise, alanı gereği daha çok teorik bilgileri takip etmesi gerektiğini, etkileşimli videoların çok ilgisini çekmediğini, şatafatlı anlatımları olan sunumlar yerine içeriği zengin bir anlatımla kurgulanmış bilimsel yayınları ve haberleri takip etmenin kendini daha çok

geliştireceğini düşündüğünü belirtmiş, öğrenme sürecini yönetirken daha çok akademik yazıları takip etmeyi ve okumayı tercih ettiğini bu şekilde daha hızlı öğrendiğini söylemiştir.

Araştırmaya katılan katılımcıların bazıları ise e-öğrenme sistemlerini kendi mesleki gelişim süreçlerinde kullanmamalarına rağmen e-öğrenme sistemleri aracılığı ile öğrencilerine dersler verdiklerini ve kendilerinin e-öğrenme içeriği hazırladıklarını ancak kendi öğrenme süreçleri için daha hızlı bilgi alabileceklerini düşündükleri sistemleri takip etmeyi tercih ettiklerini söylemişlerdir. Örneğin DR-3 kodlu kullanıcı “Hayır. E-öğrenme sistemlerini takip etmiyorum. Arada belki karşılaşırsam kim ne yapmış, nasıl anlatmış diye bakabilirim ancak ben öğrenme ihtiyacımı e-öğrenme sistemleri üzerinden karşılamıyorum. Çünkü ben bu sistemlerde kendim eğitim veriyorum.” demiştir. DR-11 kodlu kullanıcı da uzmanlık alanı gereği etkileşimli sunumlardan çok yararlanmadığını daha çok literatürü ve güncel haberleri takip ettiğini söylemiştir. Ancak o da e-öğrenme sistemleri üstünden ders verdiğini belirtmiştir.

Aslında bu tabloya baktığımızda çalışmaya katılan doktorlar için öğrenme ihtiyaçlarını karşılama tercihlerinin nasıl olduğu ile ilgili bir genellemeye varmamız daha doğru olacaktır. Örneğin DR-8 kodlu katılımcı “E-öğrenme sistemlerini kullanmak için çok fazla vaktim. İhtiyacım olan bilgiyi daha hızlı elde edebileceğim sistemleri kullanmayı daha çok tercih ediyorum.” demiştir. Burada katılımcının içinde bulunduğu duruma göre o an için ihtiyacını karşılayacak olan ve kendisine “hızlı bilgi sunma” hizmetini veren internet sistemi ne ise ona yönelmiş olduğu anlaşılmaktadır. DR-9 kodlu kullanıcı ise “Türkiye’de bulunan e-öğrenme sistemleri yabancı örneklerine göre daha zayıf kalıyor. Ben hem Türkiye’deki hem de yabancı ülkelerdeki e-öğrenme sistemlerine üyeyim ancak kendi öğrenme ihtiyaçlarımı karşılamak için yabancı kaynaklara daha çok yöneliyorum. Çünkü kaliteli videolar ve içerikler izlemek istiyorum. Benim için eğitim videosu salt bir ameliyat görüntüsü izlemek değildir. Evet bir ameliyat videosu eğitim materyali olabilir ancak bunun üstünde çalışmalar yapılmalı, önemli yerler vurgulanmalı, anlatım kuvvetlendirilmelidir. Ben görsel olarak daha hızlı öğrendiğim için e-öğrenme sistemlerini tercih ediyorum ancak baştan savma hazırlanmış içeriklere katlanamıyorum.” demiştir.

Tablo 4’e baktığımızda E-öğrenme sitelerini kullanma tercihinin mesleki portalları kullanma tercihinin takip ettiği görülmektedir. Mesleki portalları takip etme

ve bu portallardan yararlanma durumunun e-öğrenme sistemlerinden yararlanma durumundan daha çok olmasının nedenini ise DR-5 kodlu katılımcı “Mesleğimle ilgili bilgileri E-öğrenme sistemleri ile almayı tercih etmiyorum. Bunun yerine mesleki portallardan bilgi almayı daha çok tercih ediyorum. Çünkü istediğin bilgiyi daha hızlı bir şekilde elde edebiliyorum. Merak ettiğim bir konu ile ilgili 40 dakikalık bir eğitim izlemek yerine hap bilgilerin bulunduğu haberleri ya da raporları, makaleleri takip ederek veya bu alanda yayınlanmış posterleri inceleyerek daha hızlı bir şekilde yeni bilgiyi edinme imkanım oluyor. Öbür türlü daha çok vakit kaybettiğimi düşünüyorum. Benim için önemli olan bilgiyi güvenilir kaynaktan hızlı bir şekilde almak. Çünkü zaman ve bilgi benim için çok kıymetli” şeklinde açıklamıştır. DR-4 kodlu katılımcı da DR-5 kodlu katılımcı ile aynı görüşü savunmuştur. “Ben yeni bilgiyi hızlı edinmeliyim. Bilgiyi hemen edininip, öğrenme sürecini hızlı bir şekilde gerçekleştirmeli ve bunu uygulamalarıma hızlı bir şekilde yansıtabilmeliyim. Bunun için de e-öğrenme sistemlerinde yayınlanan eğitimlere ayıracak saatlerim yok. Yoğun bir çalışma temposu içindeyim. Bu süreçte çay molalarında hızlıca hap bilgiler önüme gelmeli ve ben aralarda bu bilgiler üstüne düşünmeliyim. Ya da takılıp merak ettiğim bir konuda ekranlar dolusu bilgiyi aramaktansa hemen bulabileceğim kaynaklara yönelmek beni daha çok cezbediyor. Öbür türlü sürenün zaman kaybı olduğunu düşünüyorum.” şeklinde açıklamıştır.

Katılımcıların yapmış olduğu açıklamalar ve Tablo 5’te yer alan kullanım durumları bilgilerine baktığımızda doktorların neden arama motorlarını, veri tabanlarını, dernek web sitelerini ve sosyal medya yazılımlarını kullanmayı mesleki öğrenme süreçlerinde daha çok tercih ettikleri anlaşılır. Araştırmaya katılan katılımcılar, dernek web sitelerini bu sitelerden gelen günlük bültenler nedeni ile öğrenme ihtiyaçları ve bilgi edinme ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri nokta atışı bilgilerin gönderildiği sistemler olarak anlatıyorlar, sosyal medya yazılımlarını da hızlı bilgi akışının olduğu, birçok mesleki ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluştan yani alanlarındaki resmi kaynaklardan gelişmelerin ve bilgilerin özetlerini edinebildiklerini, bu kanallarda yayınlanan haberleri merak ettikleri takdirde açıklamalarını derinlemesine okuduklarını böylece o an için hızlı bir bilgi edinme kanalı olduğunu söylemişlerdir. E-veri tabanları ise alanlarında yayınlanan akademik yayınların güvenilir adreslerinden erişim imkânı sağlaması ve bunu hızlı bir şekilde sunması nedeni ile mesleki gelişimlerinde sık yararlandıkları sistemlerin başında geldiğini belirtmişlerdir. Bu bilgiler ışığında

katılımcıların öğrenme ihtiyaçları ve özelliklerine uygun olan sistemleri kullanmayı tercih ettiklerini, bilginin güvenilir olmasının yanı sıra bilgi edinme kanalının öğrenme sürecini kolaylaştırıcı özellikleri olması gerektiğini, bilgiyi hızlı bir şekilde edinmek istediklerini ve tüm bu nedenlerin sürekli mesleki gelişim sürecinde kullanmayı tercih ettikleri sistemleri belirlediği görülmektedir.

Tablo 5, Tablo 6, Tablo 7 ve Tablo 8 'de katılımcıların kullandıkları internet sistemlerinin açık isimleri ve adresleri sunulmuştur. Burada 5 ana türe ayrılan internet sitesi türlerinin neler olduğu, hangi internet sitelerinin nasıl kümelendiğinin daha ayrıntılı bir şekilde sunulması amaçlanmıştır. Buna göre Tablo 5'de katılımcıların kullandıkları mesleki portalların neler olduğu sunulmuştur.

Tablo 5

Katılımcıların Kullandıkları Mesleki Portallar

Mesleki Portallar
memurlar.net, doktorlarsitesi.net, usmer.org, medscape.com/oncology, karger.com, molecular imaging
ESC AHA kılavuzları, kalpprojesi.com, suddencardiacarrest.org, HER2 portal
univadis.com.tr ve mesleki kılavuzlar için www.nccn.com
Senatürk, Usmer.org, turkpsikiyatri.org
Sağlık Bakanlığı internet sitesi, Mecliste sağlık komisyonunun çalışmalarının yayınlandığı siteler, risk değerlendirme ve adli bilimlerle ilgili mesleki portallar.

Tablo 5'de gösterilen mesleki portallar, mesleki, güncel haberlerin yer aldığı internet sitelerinden oluşmaktadır. Katılımcılar tarafından daha çok doktorluk mesleği ile ilgili gelişmelerin ve haberlerin bu siteler aracılığı ile takip edildiği belirtilmiştir. Örneğin DR-11 kodlu kullanıcı, uzmanlık alanının teorik bir alan olduğu belirtmiş, halkı ve tabii ki doktorları bilgilendirmeye dayalı çalışmalarda çok sık bulunduğunu bu yüzden gündemdeki tüm yeni gelişmeleri, kanun değişikliklerini, hastanelerle, hastalıklarla ve sağlık eğitimi ile ilgili gerçekleşen en güncel ve güvenilir haberlerin yayınlandığı sistemlerden haber almaya çalıştığını belirtmiştir. DR-2 ve DR-5 kodlu kullanıcılar ise uzmanlık alanları gereği mesleki kılavuzları sürekli takip etmek zorunda olduklarını, bu kılavuzların yayınlandıkları sistemlerde aynı zamanda alanları ile ilgili en güncel haberleri bulabildiklerini bu yüzden bu sitelere klasik mesleki dernek

sitelerinden daha farklı bir yere koyduklarını belirtmişlerdir. Bu çalışmada da Tablo 5’de sunulmuş olan siteler doktorların siteleri tanımlama şekline uygun olarak yapılmaya çalışılmıştır. Tablo 6’da ise katılımcıların yararlandıkları e-öğrenme sistemlerinin isimleri sunulmuştur.

Tablo 6

Katılımcıların Kullandıkları E-Öğrenme Sistemleri

E-Öğrenme Sistemleri
www.medscape.org sitesinden ulaştığım STE eğitimleri
www2.ekardiyoloji.com (Kardiyoloji derneği sitesi eğitim portalı)
Türk Cerrahi Derneği (Sanal Akademi), websurc.com
ctsnet, med-index ve Sanal Akademi
Mayo Clinic College of Medicine, Johns Hopkins University School of Medicine ve Cleveland Clinic Lerner College of Medicine kurumlarının kendi bünyelerinde oluşturdukları e-öğrenme sistemleri

Katılımcıların yararlandıkları e-öğrenme siteleri Tablo 6’da sunulmuştur. Verilere bakıldığında daha çok yabancı e-öğrenme sistemlerinin kullanıldığını söylenilebilir. Bunun nedeni olarak da DR-10 kodlu katılımcı “Video kaliteleri ve anlatımları oldukça iyi. Hiç sıkıntı çekmeden videoları izleyebiliyorum. Burada sıkıntıdan kastım izlerken kesintilerin yaşanmaması. Maalesef birçok yerel öğrenme sisteminde eğitimsel videoların kaliteleri çok iyi değil. Bir de içerikleri özensiz hazırlanan sistemler var. Ben tercihlerimi daha kaliteli içeriklerin bulunduğu öğrenme sitelerinden yana yapıyorum.” göstermiştir. Yine DR-9 kodlu katılımcı da “Eğitsel video demek bir ameliyat görüntüsünü al azcık kısalt, internete koy demek değildir. İçeriğinin profesyonellerce düzenlendiği, anlatımlarla ve vurgularla zenginleştiği videolar eğitsel içerik değeri taşır.” açıklamasını yaparak kullandığı sistemlerde aramış olduğu özellikleri belirtmiştir.

Katılımcıların mesleki gelişim süreçlerinde arama motoru olarak “Google” ve “Google Akademik” kullanmayı tercih ettiklerini söylemişlerdir. Tablo 7’de ise katılımcıların kullandığı e-veri tabanlarının listesi sunulmaktadır.

Tablo 7

Katılımcıların Mesleki Gelişim Sürecinde Kullandığı E-Veri Tabanları

E-Veri Tabanları
ULAKBİM, PubMed, Elsevier e-kitapları, American Science, Web of Science Science Direct, Sage Journals-Psychological Science

Tablo 7'ye göre katılımcıların hemen hepsinin PubMed elektronik veri tabanından ve bu veri tabanı aracılığı ile buldukları makalelerin bağlı oldukları dergilerden yararlandıklarını söyleyebiliriz. Tablo 8'de ise katılımcıların bağlı oldukları ve sürekli takip ettikleri mesleki derneklerin web siteleri ve isimleri sunulmuştur.

Tablo 8

Katılımcıların Mesleki Gelişim Sürecinde Kullandığı Mesleki Dernek Siteleri

E-Veri Tabanları
Nuclearmedicinecommunications derneği, society of nuclear medicine
Türk Kardiyoloji Derneği, Sudden Cardiac Arrest Foundation
Anadolu Kardiyoloji Derneği, Avrupa Pediatrik Kardiyoloji Derneği
National health institute, Breast surgery society, cancer.gov
Türk Radyasyon Onkolojisi Derneği
Medscape neurology, symposier neurology, the neuronetwork
Amerikan ve uluslar arası cerrahi dernekleri
Türk Plastik,Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi Derneği, Amerikan ve Avrupa Plastik Cerrahi Dernekleri
Türkiye Cerrahi Derneği, Endokrinolojide Diyalog Derneği
Türk Göğüs Cerrahisi Derneği, Türk Toraks Derneği
Dünya Sağlık Örgütü, Uluslar Arası Çalışma Örgütü, Türkiye Halk Sağlığı Uzmanları Derneği,Kanada ve Amerika Halk Sağlığı Derneği
Association for Psychological Science,American Association for Psychological Science, Türkiye Psikiyatri Derneği, Avrupa Psikiyatri Birliği ve Dünya Psikiyatri Birliği

4.3 Doktorların Mesleki Gelişim Süreçlerinde Dinamik Web Teknolojilerini (WEB 2.0) Kullanma Amaçları Nelerdir?

Çalışmanın bu bölümde doktorların sürekli mesleki gelişim süreçlerinde kullanmış oldukları dinamik web teknolojilerini kullanma amaçları ile ilgili bulgular yer almıştır.

4.3.1 Doktorlar Mesleki Gelişim Süreçlerinde E-Öğrenme Sitelerini Kullanıma Amaçları

Sürekli mesleki gelişim sürecinde doktorların dinamik web teknolojileri kullanım durumlarının incelendiği bu araştırmada, hekimlere “Sürekli mesleki gelişim sürecinizde e-öğrenme sitelerinden yararlandınız mı?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya alınan cevaplardan biri de neden e-öğrenme sitelerini tercih ettikleridir. Bu başlık altında doktorların sürekli tıp eğitimi sürecinde mesleki gelişimlerini sağlamak için neden e-öğrenme sitelerini tercih ettiklerine yönelik cevaplar irdelenmiştir.

Çalışmaya katılan katılımcıların 5 tanesi e-öğrenme sitelerini sürekli takip ettiklerini belirtmişlerdir. Bu cevabı veren DR-12 kodlu katılımcı halen Amerika’da bulunmakta ve meslek hayatını burada devam ettirmektedir. “ Amerika’da uzmanlık sınavları her 10 yılda bir tekrarlanır. Hem uzmanlık yapmaya devam edebilmek hem de Amerika’da çalışabilmeniz için her sene belirli eğitimlere katılmalı, belirli sertifikaları almalısınız. Sürekli akademik çalışmalar yapmalı ve güncel bilgiyi takip etmelisiniz. Çalışma tempomuz çok yüksek olduğu için bir süre sonra kongreye katılmak için yeterli vakit bulamaz oluyorsunuz. İşte bu noktada imdadınıza e-öğrenme siteleri yetişiyor. Bu siteler sayesinde vakit bulabildiğiniz her an öğrenmek istediğiniz konu bilgisayarınıza ya da mobil cihazınızda oluyor. Siz bir şeyleri öğrenmek için başka bir şehre ya da merkeze gitmenize kalmadan istediğiniz zaman ve istediğiniz yerde öğrenme aktivitenizi gerçekleştirebiliyorsunuz. Üstelik e-öğrenme eğitimlerinde almış olduğunuz krediler yüz yüze öğrenme aktivitelerinde aldığınız kredilerle aynı değerinde. Artı olarak e-öğrenme sistemleri üzerinden daha çok eğitime ulaşabilme imkânınız da oluyor. İşte bu nedenle sürekli mesleki gelişimim için e-öğrenme sitelerini sürekli takip etmeye çalışıyorum.” cevabını vermiştir.

DR-6 kodlu katılımcı ise “Nöroloji alanında dersler veren eğitimleri olabildiğince almaya çalışıyorum. Çünkü görsel öğrenme araçları sayesinde daha rahat ve daha keyifli öğrenebiliyorum. Üstelik belirli bir saat zorunluluğum da yok. Sunumlara zamanımın olduğu her an ulaşabiliyorum. Textbooklardan öğrenmem gereken konu ile ilgili çözümlemeler yaparak geçireceğim zaman yerine e-öğrenme sitelerindeki sunuları takip ediyorum. Hem zaman bakımından tasarruf ediyorum hem

de öğrenmem açısından kolaylık oluyor. Üstelik internetin olduğu her yerde ve her zaman bilgiye ulaşabiliyorum. Alanımla ilgili farklı vaka örnekleri ve video örnekleri var. Her zaman her yere seyahat edemezsiniz ama bu sistemler sayesinde bilgiye her zaman ve her yerden kolayca ulaşabilirsiniz.” cevabını vermiştir.

DR-9 kodlu katılımcı ise “Cerrahi eğitimlerini özellikle de yabancı kaynakların hazırlamış olduğu eğitim setlerini takip ediyorum. Amacım aslında uluslararası alanda bu işin nasıl yapıldığı ile ilgili bilgi sahibi olmak. Uzun yıllardır bu mesleği yapıyorum. Birçok ameliyata girdim. Birçok teknik biliyorum. Ama sürekli kendimi tekrar ederek mesleğimi geliştiremeyeceğimi biliyorum. Bir kere bizim meslekte bir işin nasıl ustalıkla yapıldığını bilmenin yanında nasıl yapılmaması gerektiğini bilmek de önem taşıyor. Kötü örneklerle karşılaşınca bunları öğrencilerime gösteriyorum ve işte siz bu işi böyle yapamazsınız diyorum. Onlara bu şekilde kolayca bu işi nasıl yapmamaları gerektiğini göstermiş oluyorum. Bizim işimiz el becerisi ve görsellik üzerine. Özellikle video anlatımlarla zenginleştirilmiş örnekler mesleki gelişimimiz için bize oldukça fayda sağlıyor. Bu sistemdeki eğitimlerin hem görsel tasarımları çok iyi hem de anlatımları çok güzel. Kendimi yenilemek adına işimi çok güzel kolaylaştırıyor.” cevabını vermiştir.

DR-2 kodlu katılımcı ise “E-öğrenme eğitimlerini beğeni ile takip ediyorum. Bizim işimizin büyük bölümü uygulama. Güncel bilgilerle kolayca tanışıp haberdar olmak, her an elimizin altında olması, görsel öğeleri daha rahat hatırlamak. Tüm bunlar beni e-öğrenme sistemlerini kullanma amaçlarım. Ayrıca kendim bire bir uygulama yapmıyor olsam da bu sistemlerde bulunan videoları izleyerek uygulamaların nasıl yapıldığı ile ilgili bilgi sahibi oluyorum. Bir de halka yönelik eğitimler hazırladığım sitemde acaba bu konuyu nasıl basitleştirerek anlatırım dediğim konuları görsel yöntemler kullanarak nasıl aktarabileceğimi de bu siteler sayesinde planlıyorum.” cevabını vermiştir.

DR-10 kodlu katılımcı ise “ E-öğrenme sitelerini takip etme nedenim aslında bu sitelerin en çok beğendiğim özelliği olan şey şu mesela bir konu ile ilgili bir bilgiyi bu siteler içinde bulunan bir materyal aracılığı ile öğrendiniz ve bunun üzerinden belirli bir süre geçti. Ancak bir konuda takıldınız. İşte bu sitelere bu materyallere her zaman için dönüp bakma şansınız var. Almış olduğunuz bir kursu bitirdiğim kurslar, modüller ya da takip ettiğiniz bir kursu takip ettiğim kurslar, modüller bağlantıları ile çok fazla

aramadan istediğim bilgiye rahatlıkla ulaşıyorum. Benim için bilginin bana nasıl sunulduğu, öğrenmeye yardım edip etmediği ve bilgiye erişim hızım çok önemlidir. Bu ihtiyaçlarımın tamamını bu sitelerin karşıladığını düşünüyorum ve bunları karşılamak amacıyla bu siteleri takip ediyorum.” cevabını vermiştir.

Elde edilen veriler özetlendiğinde doktorların sürekli mesleki gelişim süreçlerinde e-öğrenme sitelerini kullanma nedenlerini;

- Güncel bilgiyi takip etmede ve öğrenmede hızlı bir çözüm sunmaları,
- Zaman ve mekân sınırı olmaksızın bilginin bu sistemler aracılığı ile her an her yerden ulaşılabilir olması,
- Görsel materyallerin öğrenme süreçlerini kolaylaştırıyor olması,
- Farklı teknik ve farklı vakalarla karşılaşabildikleri örneklerin bu sistemlerde bulunması, olduğunu söyleyebiliriz.

4.3.2 Doktorlar Mesleki Gelişim Süreçlerinde Video Paylaşım Sitelerini Kullanma Amaçları

Sürekli mesleki gelişim sürecinde doktorların dinamik web teknolojileri kullanım durumlarının incelendiği bu çalışmada, hekimlere “Sürekli mesleki gelişim sürecinizde video paylaşım sitelerinden yararlanma amacınız nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya alınan cevaplardan bazıları şu şekildedir.

DR-9 kodlu katılımcı, “ Çeşitli ameliyat videolarını izleyip yeni teknikleri takip etmeye çalışıyorum. Ya da benim sıkça kullandığım bir tekniğin diğer meslektaşlarım tarafından nasıl uygulandığını bu videoları izleyerek takip edebiliyorum.” cevabını vermiştir.

DR-7 kodlu katılımcı ise “ Çeşitli meslektaşlarımın yapmış olduğu ameliyatları izlemek bana farklı bir bakış açısı kazandırıyor. Farklı tecrübeleri yansıtıyor ve tüm bunlar da işimde kendimi geliştirme noktasında bana yardımcı oluyor.” cevabını vermiştir.

DR-8 kodlu katılımcı ise sürekli mesleki gelişim sürecinde bu sistemlerden yararlanmadığını söylemiştir. Yararlanmama nedeninin ise “ Bizim çalışmış olduğum kurumda yapmamış olduğumuz ameliyat yok. Bu konu ile ilgili hemen hemen her şey

hakimiz. Bir daha dönüp de video paylaşım sitelerine bakmaya ihtiyaç duymuyorum. Bir de bu tarz videoların çoğu amatörce hazırlanmış ve bolca reklam içeren videolar oluyor. Ya da hasta haklarını düşünmeden çekilmiş görüntüler, etik olmayan unsurlar içeriyorlar. Ben bu tarz materyallerin mesleki gelişimim açısından çok da yararlı olacağını düşünmüyorum.” şeklinde açıklamıştır.

Katılımcıların video paylaşım sistemlerini kullanma amaçlarının yeni teknikleri takip etmek, yeni uygulamaları görmek, hatalı uygulamalar varsa bunlardan haberdar olup, öğrencilerini bu şekilde yönlendirmek ve diğer meslektaşlarının uygulamalarını takip etmek olduğu söylenilebilir.

4.3.3 Doktorlar Mesleki Gelişim Süreçlerinde Wikileri Kullanma Amaçları

Katılımcıların büyük bir çoğunluğu wikileri mesleki gelişim süreçlerinde kullanmadığını, daha genel bilgileri hızlı bir şekilde öğrenmek amacıyla wikileri kullandıklarını belirtmişlerdir. Wikileri mesleki gelişim sürecinde kullandığını belirten DR-10 kodlu katılımcı wikileri kullanma amacının “ Merak ettiğim bir konu ile ilgili örneğin benim uzmanlık alanıma girmeyen bir hekimlik alanı ile ilgili bir hastalığın terimsel anlamını öğrenmek istiyorsam arama motorunu kullanarak karşılaştığım ilk bilgi kaynağı Wikipedya oluyor. Öğrenmek istediğim bilgi ile ilgili özet bir ön bilgi sunuyor bana. Ben wikileri bu amaçla kullanıyorum. Yazıların referanslarla desteklenmiş olması da benim buradaki bilgileri kullanma nedenlerimden biridir. ” şeklinde açıklamıştır. Diğer katılımcılar ise wikileri mesleki gelişim sürecinde bilgi edinmek amacıyla kullanmadıklarını, daha genel bilgileri öğrenmek amacıyla karşılarına ilk çıkan kaynak Wikipedya olunca göz attıklarını belirtmişlerdir.

DR-3 kodlu katılımcı wiki kullanma amacıyla ilgili olarak “ Bilimsel anlamda bir içerik arayacağım zaman Wikiler ilk anda aklıma gelen referans noktası değil. Yazarların kim olduğunu bilmiyorsunuz. Bu yüzden bilimsel anlamda wikilerde bulunan bilgilere güvenemezsiniz. Ancak genel konularla ilgili mesela mühendislik terimleri ile ilgili bir bilgi edinmek istiyorsam ve arama motoruna yazdığımda bana gösterdiği ilk kaynak Wikipedya oluyorsa ben de bu kaynaktan ön bilgi almak amacıyla kullanıyorum ” açıklamasını yapmıştır. Genel olarak diğer katılımcılar da DR-3 kodlu katılımcı ile aynı fikirde olduklarını belirtmişlerdir.

4.3.4 Doktorlar Mesleki Gelişim Süreçlerinde Sosyal Medya Araçlarını Kullanma Amaçları

Gündemdeki gelişmeleri hızlı bir şekilde takip edebilmek sosyal medya araçları ile oldukça kolay olduğunu söyleyebiliriz. Peki, bu noktada mesleki gelişim sürecinde doktorlar için de sosyal medya araçlarını kullanmanın nedenleri nelerdir? Araştırma süresince katılımcılara bu soruyu sorduğumuzda topladığımız veriler katılımcıların sosyal medya araçlarını eğitim süreçlerinde direkt kullanmanın yanında dolaylı olarak kullanmayı seçtiklerini göstermiştir. Örneğin DR-12 kodlu katılımcı “Sosyal medyayı çok sık kullanıyorum. Mesleki gelişim sürecimde de sosyal medya kaynaklarını takip ediyorum. Özellikle sitelerin RSS teknolojileri yardımı ile mesleğimle ilgili yeni haberleri, güncel bilgileri sosyal medya ortamları aracılığı ile rahatlıkla alıyorum. Bilgi akışının en hızlı olduğu ortam ise bana göre Twitter. Üstelik mesleğimle ilgili kurumların ve derneklerin sayfalarını takip ederek yeni çıkan yayınlar hakkında hızlı bir şekilde haberdar olabiliyorum. Sosyal medya araçları benim için bir nevi bilgiyi bulma kaynağım olduğu. Arama motorlarından sonra bilgi akışının hızlı olması ve sürekli beslenmesi, ilgili olduğum alanlarla ve uzmanlıkla ilgili birçok kurumun sosyal medya sitesinin kullanıcısı olmasıyla kurumlar arasındaki etkileşimi kolaylaştırdığını söyleyebilirim. Ayrıca hastalarımın neler hissettiği, neler yaşadıkları ile ilgili düşüncelerini bu ortamlar sayesinde çok daha rahat takip edebilir ve gözlemleyebilir oldum. Kişilerin paylaşımları benim için çok güzel veri kaynakları. Araştırmalarımın esin kaynağı diyebilirim.” şeklinde sosyal medya kullanımının amacını hem direkt hem de dolaylı olarak nasıl olduğunu anlatmıştır.

DR-7 kodlu katılımcı da “Sosyal medya mesleki anlamda gelişimim açısından oldukça yararlı. Sosyal medyayı özellikle hastalarım ile iletişimi devam ettirmek amacıyla kullanıyorum. Onları bu şekilde rahatlıkla takip edebiliyorum. Tedavi sürecinde tedavinin nasıl ilerlediği ve hastanın nelere dikkat edip nelere dikkat etmediği ile ilgili ipuçlarını bu kanal sayesinde rahatlıkla öğreniyorum. Bilgi akışının çok hızlı olması ve dünyanın her bir yanındaki insanın bu araçları kullanmasıyla da mesleğim açısından kendimi nasıl geliştirmem gerektiği, hastaların benden neler beklediğini öğrenmem açısından büyük rahatlık sağlıyor. ” şeklinde sosyal medya araçlarını kullanmanın direkt olarak öğrenme sürecine bir katkıda bulunmasa da öğrenmesini yapılandırıldığını ve bunun için kullanmayı tercih ettiğini belirtmiştir.

DR-3 kodlu katılımcı da sosyal medyayı mesleki gelişimi açısından kullanma amacını“ sosyal medya kanalları sayesinde farklı coğrafyalardaki gelişmeleri takip edebiliyor, dünyanın her yerindeki güncel bilgiye rahat ve hızlı bir şekilde ulaşabiliyorum. Üstelik sosyal medyayı öğrencilerimle ve farklı coğrafyalardaki meslektaşlarımla haberleşmek, iletişimde olmak amacıyla da kullanıyorum. Hatta Facebook’tan mesleğim ile ilgili oluşturmuş olduğum bir grup sayesinde İtalya’daki bir Üniversitedeki meslektaşlarımla bağlantı kurduk ve o grup aracılığıyla etkinlikle düzenlemeye başladık. Mesleki kursalar, video konferanslar vb. etkinlikleri bu kanallar aracılığı ile haber veriyor, tartışmaları yine bu kanallar aracılığı ile takip edebiliyorum. “olarak açıklamıştır.

Toplanan veriler doğrultusunda doktorların sürekli tıp eğitimi etkinliklerini yürütme süreçlerinde doğrudan bu araçlardan yararlanmasalar da dolaylı olarak bu araçları kullanmalarının faydası olduğu görüşünde olduklarını ve iletişim, bilgiye hızlı ulaşmak, farklı coğrafyalardaki meslektaşları ile iş birlikleri oluşturmak amacıyla bu araçları kullandıklarını açıklamışlardır.

4.3.5 Doktorlar Mesleki Gelişim Süreçlerinde Webcast ve Webinarları Kullanma Amaçları

Sürekli tıp etkinliklerinin büyük bir çoğunluğunu kongrelere, seminerlere ve konferanslara katılım etkinlikleri oluşturur. Bu etkinliklerdeki paneller ve sunumlara katılımlar Türk Tabipler Birliği Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Kredi Puanlama sistemine göre kursun süresi de dikkate alınarak puanlanır. 2006 senesinde kredi puanlama sisteminde yapılan değişikliklere göre uzaktan eğitim etkinlikleri de kredi alınabilecek etkinlikler olarak tanımlanmıştır. Uzaktan eğitim etkinliklerinin kredi alınabilecek etkinlikler olarak tanımlanması sonrasında ve teknolojiye yaşanan gelişmelerin de teknik alt yapıyı zenginleştirmesi ile birlikte konferansa gitmek için zamanı olmayan ya da maddi imkânsızlıklardan dolayı kongrelere katılamayacak olan katılımcılar için uzaktan eğitim etkinlikleri bir alternatif olmuştur.

İşte bu süreçte, farklı coğrafyalardaki uzmanların bir araya gelip aynı uzmanlık dalı ile ilgili farklı konuları konuşabildiği, bilgi birikimlerini aktardığı webcast ve webinarlara olan ilgi artmıştır. Veri toplama süresince toplanan veriler doğrultusunda hekimlerin webinar ve webcastlere katılma amacının genel olarak konu uzmanına canlı

canlı soru sorabilme imkânı tanınması ve meslektaşlar arası fikir alışverişlerinin yapılmasına imkân tanınması olduğunu söyleyebiliriz.

DR-10 kodlu katılımcı webinar ve webcastlere katılım amacını “ Belirli bir konuda güncel ve canlı bilgiye kavuşmak için kongreye giderek zaman ve para harcamak yerine webinarlara ve webcastlere katılmanın mantıklı bir seçenek olduğunu düşünüyorum. Webinarlara ve webcastlere katılmamın bir diğer sebebi ise konu uzmanına canlı canlı soru sorabilmeme olanak tanıyor. Sorumun cevabını hemen alabilmek de benim için büyük önem taşıyor.” olarak belirtmiştir.

DR-2 kodlu katılımcı ise webinar ve webcastere katılım amacını “Evimin rahatlığında merak ettiğim bir konu ile ilgili konferans izlemek ya da coğrafi uzaklıkları dert etmeden meslektaşlarımla fikir alış verişinde bulunmanın oldukça keyifli ve yararlı bir etkinlik olduğunu düşünüyorum. ”şeklinde açıklamıştır.

DR-3 kodlu katılımcı ise webinar ve webcastlere katılım amacını “Mesleki gelişimim için meslektaşlarımla paylaşımlarda bulunmak çok önemli. Hele bir de bunu evimin rahatlığında yapabiliyor olmak daha büyük bir avantaj. Yoğunluk nedeni ile sürekli seyahat edemeyebiliyorsunuz ancak evinizden belirli bir saate internete bağlanıp webcast’e ya da webinarlara katılmak için bir iki saatinizi ayırmanız yeterli oluyor. Üstelik farklı coğrafyalardaki meslektaşlarınızla fikir alışverişlerinde bulunabiliyorsunuz. Yoğun çalışma temposuna bir de güncel gelişmeleri takip etmek zorunluluğu eklenmesi insanı oldukça yıpratıcı bir düşünce. Evde ya da iş yerinde ya da internet bağlantısının olduğu herhangi bir yerde güncel bilgileri uzmanlarından dinliyorsunuz artık olarak uzmanlara soru sorabiliyor ve anında cevaplar alabiliyorsunuz. Bence çok her hekimin katılması gereken güzel bir etkinlik.” olarak açıklamıştır.

Verilerden yola çıkarak doktorların webinar ve webcastleri kullanma amaçlarının zaman açısından, maliyet açısından ve coğrafi uzaklıkları gidermesi açısından kongre ve seminerlere katılımdan daha fazla kazançlı olduğunu düşündükleri görülmüştür. Ayrıca meslektaşları ile işbirliğini geliştirecek ve etkileşimin üst düzeyde olduğu bir etkinliği evden ya da internet bağlantısı olan herhangi bir yerden katılmanın doktorlar için oldukça ekonomik ve cazip gelmesi nedeniyle de webinarları ve webcastleri kullandıkları söylenilebilir.

4.3.6 Doktorlar Mesleki Gelişim Süreçlerinde Blog ve Kişisel Web Sitesi Kullanmayı Amaçları

Bloglar ve kişisel web siteleri doktorlar tarafından mesleki gelişim sürecinde genellikle meslektaşları ile bilgi paylaşım ve güncel bilgileri uzman kişilerden hızlı ve güvenilir bir şekilde almalarına olanak tanıyan kaynaklar olması nedeniyle kullanılıyorlar.

DR-2 kodlu katılımcı blogları kullanma amacını “Toplumda ilk yardım bilincini arttırmak istiyorum ve bu yüzden bu konuda yazılmış olan blogları takip edip kendi blogumun içeriğini nasıl düzenleyebileceğimi, bu konunun önemini hangi yöntemlerle anlatabileceğimi daha rahat gözlemleyebiliyorum. Toplum bütününe nasıl hitap edeceğimi öğrenmem konusunda sağlık blogları oldukça yardımcı oluyor.” şeklinde açıklamıştır.

DR-3 kodlu kullanıcı içi takip ettiği bloglar ve kişisel web sitelerini takip etme amacını “ Sağlıkla ilgili tüm alanlardaki güncel konuları, güvenilir kaynaklardan referans vererek ele aldığı için blogları takip etmeyi tercih ediyorum. Yazarının belli olması, bir alanda uzmanlığının bulunması ve ele aldığı konuları referans vererek etik kurallara uygun bir şekilde işlemesi, mesleğim ile ilgili güncel bilgilere kolayca ulaşmamı sağlıyor. “olarak belirtmiştir.

DR-4 kodlu kullanıcı ise takip ettiği bloglar ve kişisel web sitelerini mesleki gelişim sürecinde kullanma amacını “ Ben bu tarz blog ve internet sitelerinden güvenilir kaynaklardan yani üyesi olduğum kurum ve kuruluşların elektronik posta gruplarından gelen haberlere göre takip ediyorum. Bu blogları takip etme nedenim ise sürekli hastalarla iç içeyiz. Tedavi sürecinin önemli bir süreci de hastanın hastalık ile ilgili bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesidir. Ben bu blog ve web siteleri sayesinde hastaları bilgilendirme yöntemleri ve ipuçları alıyorum. Hastalarla iletişimimi sağlama açısından ve iletişim becerilerimi geliştirmesi açısından benim için güvenilir bir referans kaynağı oluyorlar. Bu yüzden bu blogları elimden geldiğince takip etmeye çalışıyorum.” şeklinde açıklamıştır.

Araştırma sonucunda elde ettiğimiz verilere göre blogların ve kişisel web sitelerinin sürekli mesleki gelişim sürecinde doktorlara iletişim ve etkileşim konusunda

yardımcı oldukları ve bu ihtiyaçlarını karşılayabilen birer kanal olması nedeniyle kullandıkları saptanmıştır.

4.4 Doktorlar Mesleki Gelişim Süreçlerinde Dinamik Web Teknolojilerini (WEB 2.0) Nasıl Kullanırlar?

Çalışmaya katılan katılımcılardan elde edilen veriler doğrultusunda doktorların dinamik web teknolojinin nasıl kullandıkları sorusu üç ana başlık altında açıklanacaktır. Doktorların sürekli mesleki gelişim sürecinde kullandığı dinamik web teknolojilerinin özellikleri ile ilgili bilgi verilecek, dinamik web teknolojilerini kullanma durumları ortaya konacak ve bu teknolojileri kullanma yöntemlerinin neler olduğu örneklerle anlatılmıştır.

4.4.1 Doktorların Mesleki Gelişim Sürecinde Yararlandıkları İnternet Sitelerinin Özellikleri

Doktorların mesleki gelişim sürecinde yararlandıkları internet sitelerinin özellikleri içerik, hedef kitle, içeriğin sunumu ve içeriğe ulaşım, sistemlerin barındırdığı teknik özellikler konuları bakımından incelenmiştir.

Doktorlara veri toplama sürecinde kullandıkları sistemlerin içerik kalitelerini nasıl buldukları sorulmuştur. DR-11 kodlu katılımcı “ Mesleki gelişimim için kullandığım sistemlerin içeriklerinin güncel ve güvenilir olması benim için çok önemlidir. Alanım gereği teorik bilgilerin ağırlıkta olması ve doğrudan halkı bilinçlendirmeye yönelik kendimizi geliştirmemiz, halk sağlığı eğitimine yönelik çalışmalarda birebir bulunmamız gerektiği ve bu alanlardaki tüm güncel konular hakkında bilgi sahibi olabilmemiz için güncel ve güvenilir kaynakların olduğu sistemleri takip etmemiz gerekiyor. Bu yüzden de Sağlık Bakanlığı ve Meclis Sağlık Araştırmaları Komisyonu tarafından hazırlanmış internet sitelerini, bu kurumlar tarafından hazırlanmış yazıların, bildirilerin bulunduğu siteleri, alanımla ilgili Dünya Sağlık Kuruluşu’nun yaptığı tüm güncel çalışmaları takip etmem ve mesleki yaşantımda bu uygulamaları kullanmam gerekiyor. Ben de birincil eldeki güvenilir kaynakları içeren bu siteleri takip etmeye çalışıyorum. Bu yüzden takip ettiğim sitelerdeki içeriklerin kalitesini beğeniyorum.”cevabını vermiştir.

DR-10 kodlu kullanıcı ise bu soruyu “ Kullandığım sitelerin içeriklerinden genel olarak memnunum. Ancak Türkiye’de e-öğrenme sitelerinde bulunan materyallerin

yeterince özenilerek üretilmediğini düşünüyorum. Kaynak görsellerin görüntüleri çok kötü olabiliyor. Görsellerde piksel sorunları, çalıntı görseller, yanlış anlatımlar bulunuyor. Bu tarz sistemlere içerik hazırlayan kurum ve kuruluşların bu konuda daha dikkatli davranmaları lazım. Ben bu konuda seçiciyim. Bu yüzden bu alandaki yabancı siteleri daha çok kullanıyorum. Mesela ctsnet isimli sitenin içerikli oldukça başarılı. Ben de kendi sitelerimiz için içerik hazırlarken bu siteyi örnek alıyorum ve elimden geldiğince yaptığım işin kaliteli olmasına özen gösteriyorum.” şeklinde cevaplamıştır.

Katılımcılara sürekli tıp eğitimi etkinliklerinde kullandıkları sistemlerin hedef kitleyi dikkate alarak sistemin ve içeriğin kalitesini nasıl bulduklarını sorduğumuzda ise DR-6 kodlu katılımcının“ Bazı ameliyat videolarının kaliteleri oldukça kötü. Bazı ameliyat videoları ise herkes tarafından görüntülenmemesi gerekirken her kitleden kullanıcının ulaşabileceği şekilde sunulmakta. Bu tarz önemli kriterlere dikkat etmeyen kaynakları kullanmamaya çalışıyorum. Hedef kitle baz alınarak hazırlanmış olan mesela üyesi olduğum uluslararası derneğin internet sayfasında yayınlanan videoları takip ederken keyif alıyorum. Tabi bu tür sitelere üyeliğimi kullanarak giriyorum. Mesleğimle ilgili sitelerin üyelik gerektirmesi benim için en başta verdiğim örnekler açısından önemli. “cevabını verdiği ve diğer katılımcıların verdiği cevapların da bu doğrultuda olduğu görülmüştür.

4.4.2 Doktorların Mesleki Gelişim Sürecinde Dinamik Web Teknolojilerinden Yararlanma Durumları

Katılımcıların hangi dinamik web teknolojilerinden yararlandıklarını tespit etmek amacıyla video paylaşım sitelerini, wikileri, podcastleri, webinar ve webcastleri, blog ve kişisel web sitelerini ve sosyal medya araçlarını kullanım durumları sorulmuştur. Katılımcıların vermiş olduğu cevaplar doğrultusunda Tablo 9 oluşturulmuştur. Tablo 9’da araştırmaya katılan doktorların sürekli mesleki gelişim sürecinde dinamik web teknolojilerinden yararlanma durumları sunulmuştur.

Tablo 9

Doktorların Sürekli Mesleki Gelişim Sürecinde Dinamik Web Teknolojilerinden Yararlanma

Durumları

Dinamik Web Teknolojileri	Kullanan Katılımcı Sayısı (n=12)
Video Paylaşım Siteleri	9
Wiki	3
Podcast	6
Webinar	10
Webcast	10
Blog	12
Sosyal Medya Ortamları	10

Tablo 9’da görüldüğü gibi doktorların sürekli mesleki eğitim süreçlerinde sıklıkla yaralandıkları dinamik web teknolojileri sırasıyla bloglar, sosyal medya ortamları, webcast ve webinarlar, video paylaşım siteleri, podcast ve wikilerdir.

4.4.3 Doktorların Mesleki Gelişim Sürecinde Dinamik Web Teknolojilerinden Yararlanma Şekilleri

Katılımcılar, Tablo 9’da da görüldüğü gibi wikilerden sürekli mesleki gelişim sürecinde yararlanma oranları oldukça düşüktür. Katılımcılara bunun nedeni sorulduğunda DR-5 kodlu katılımcı “Wikileri mesleki gelişimim açısından kullanmayı çok uygun bulmuyorum. Çünkü oradaki verilerin çok yüzeysel olduğunu düşünüyorum.” şeklinde yanıtlamıştır.

DR-4 kodlu katılımcı da DR-5 kodlu katılımcı ile bu konuda ortak görüşe sahiptir. DR-4 kodlu katılımcıya göre “Wikiler mesleki bilgi açısından çok sık bir bilgi veriyor. Benim alanım yani meme cerrahisi alanı genel cerrahi kitaplarında bir sayfalık bir bilgi ile anlatılıyor. Meme cerrahisine yönelik kitaplar ise birkaç cilt oluyor. Ben alanımla ilgili gelişimim açısından genel cerrahiye yönelik yayınları bile çok takip etmezken wikilerin bana nitelikli bilgi verebileceği konusunda pek iyimser değilim. Bu yüzden de wikileri kullanmıyorum.” şeklinde açıklama yaparak görüşünü belirtmiştir.

Yine Tablo 9’a bakıldığında Podcastlerin kullanım oranlarının diğer ortamlara göre daha düşük düzeylerde olduğu görülmektedir. Bunun nedenini katılımcılara sorduğumuzda ise katılımcılardan aldığımız genel yanıt “ alanımla ilgili bir podcast yayını olduğu bilincinde değilim” olmuştur. DR-12 kodlu katılımcı da bu bilgiyi doğruluyor ve ekliyor “ Evet ben alanımla ilgili podcast yayınlarını takip ediyorum çünkü kurumum özel podcastler hazırlıyor. Haftalık bültenlerle de bu podcastlerin duyuruları yapılıyor. Ancak Türkiye’deki meslektaşlarımla konuştuğumda birçoğu bu tarz yayınlardan haberdar olmadığını söylüyor. Keşke bu tarz yayınlar Türkçe olarak yaygın bir şekilde yapılsa.” DR-6 kodlu katılımcı da “Podcastlerden özellikle de alanımla ilgili podcastlerden haberdar değilim. Eğer varsa takip etmek isterim.” açıklamasını yapmıştır.

DR-3 kodlu katılımcı ise “Podcastleri takip ediyorum. Özellikle de süresi 15-20 dk arası değişen uzunluktaki podcastleri seviyorum. Bilgiyi kısa ve öz bir şekilde bana iletiyor. Üstelik sohbet ortamı gibi işliyorlar konuyu. Bu da keyifle takip etmemi sağlıyor. Ama kendim bir podcast oluşturmam. Daha doğrusu bu tarz bir düşüncem var ancak güzel bir konu bulup, iyi bir teknik ekipman oluşturmam lazım. Yani kısaca bana zaman lazım. İlk bulduğum fırsatta bu tarz materyaller oluşturmak istiyorum.” yanıtını vererek podcastlerden haberdar olduğunu, onları takip ettiğini ancak kendisine ait bir podcast’in olmadığını belirtmiştir. Podcast kullanım oranlarındaki düşüklüğün sebebi toplanılan verilere göre “haberdar olmamak”tır. Podcast takip eden kullanıcılar ise kendilerine ait bir podcast oluşturmadıkları görülmüştür. Sadece kendilerinin haberdar olduğu podcast kanallarını takip ettikleri bulunmuştur.

Tablo 9’daki sonuçlara göre video paylaşım sitelerinin kullanımı oldukça yaygın olduğu görülmektedir. Kendi kanallarını oluşturup, halka yönelik ve meslektaşlarına yönelik videolar oluşturan katılımcıların olduğu görülmüştür. Örneğin DR-2 kodlu katılımcı “kalpprojesi isimli, halkı ilk yardıma ve kalp krizi anı hakkında bilgilendirmek amacıyla başlattığım bir proje var ve ben bu proje kapsamında kendi oluşturduğum videoları Youtube aracılığı ile geniş kitlelerle paylaşıyorum.” diye belirtmiş ve Youtube video paylaşım sitesinde kendisine ait içerikleri oluşturarak video paylaşım sitelerini kullanma açısından aktif bir rol aldığını söylemiştir.

DR-8 kodlu katılımcı ise DR-2 kodlu katılımcıya tamamen ters bir görüşü olduğunu dile getirmiştir. “Youtube ve benzeri video paylaşım sistemlerini mesleki

gelişimim açısından oldukça az sıklıkta kullanıyorum. Bunun büyük bir nedeni bulunduğum kurumda her türlü ameliyatı yapıyor oluşumuz. Hemen hemen tüm uygulamalara hakimiz. Kendi ameliyat videolarımı ya da uygulama tekniklerimi de kongre ve sempozyum gibi daha bilimsel amaçla yapılmış toplantılarda paylaşmaktan yanayım. Hem etik olması açısından hem de bilginin çalınmaması açısından bu görüşü benimsedim. Youtube’da az da olsa alanımla ilgili çalışmalara bakıyorum ama o kanal halkın her kesimine açık bir kanal olduğu için özellikle cerrahi videolarının bu kanal aracılığı ile paylaşılmasına karşıyım. Etik bulmuyorum.” şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Sosyal medya kanallarının mesleki gelişim amaçlı kullanımının araştırmaya katılan doktorlar arasında oldukça yaygın olduğunu söyleyebiliriz. Sosyal medya kanallarını kullanma şekilleri ise “uzmanlık alanımla ilgili gruplar oluşturuyorum” ve “uzmanlık alanımla ilgili grupları takip ediyorum” şeklinde iki alanda yoğunlaşmıştır. Uzmanlık alanı ile ilgili sosyal medya kanalları aracılığı ile aktiviteler düzenleyen DR-3 kodlu katılımcı en son düzenlemiş olduğu aktivitenin gelenekselleştiğini ve İtalya’daki bir Üniversite ile ortaklaşa düzenlemeye başladığını belirtmiştir. Araştırmaya katılan doktorlardan sosyal medya kanallarında uzmanlık alanları ile ilgili grup oluşturup bu ortamlarda grup yöneten 4 katılımcı bulunmaktadır. Uzmanlık alanı ile ilgili grupları takip eden katılımcı sayısının ise 6 kişidir.

Blogların da araştırmaya katılan doktorlar arasında sıklıkla kullanılan dinamik web teknolojileri olduğunu görüyoruz. Bunun en büyük nedeni alana özel içeriklerin bulunması. Blog kullanma şekilleri için ise kendi içeriğini üretip kendi paylaşımlarını yapan katılımcıların 4 kişi olduğunu bunun yanında sadece yayınlanan içerikleri takip ettiğini söyleyen katılımcı sayısı ise 8 kişidir.

Genel olarak daha çok bu kanalları bilgiyi takip etme ve bilgi edinme kanalları olarak kullandıklarını, mesleki tecrübelerini paylaşım ortamları olarak kullanımının ise zamansızlık nedeni ile çok yüksek oranlarda olmadığı bulunmuştur.

4.5 Doktorların Mesleki Gelişim Süreçlerinde Dinamik Web Teknolojilerini (Web 2.0) Kullanmaları Mesleki Gelişimlerine Nasıl Fayda Sağlamaktadır?

Çalışmaya katılan katılımcılardan elde edilen veriler doğrultusunda doktorların dinamik web teknolojilerinden mesleki gelişimlerinde nasıl faydalar gördüğü sorusu iki

ana başlık altında açıklanmıştır. Doktorların sürekli mesleki gelişim sürecinde kullandığı dinamik web teknolojilerinin doktorların görüşlerine göre nasıl daha yararlı hale getirilebileceği ve geçmiş yaşantıları ile şimdiki yaşantılarını karşılaştırdıklarında mesleki yaşantılarında dinamik web teknolojilerini kullanmanın nasıl fırsatlar sunduğu ile ilgili veriler doğrultusunda açıklanmıştır.

4.5.1 Dinamik Web Teknolojilerinin Kullanılmasının Sağladığı Avantajlar

Çalışmaya katılan katılımcılara “2000 senesi öncesi yani internetin ülkemizde bu kadar yaygın olarak kullanılmadığı, internet içeriğinin kullanıcı etkileşimi olmaksızın sunulduğu dönem ve günümüz internet teknolojilerini düşünürsek, dinamik web teknolojilerini kullanmak mesleki gelişiminiz açısından ne gibi fayda sağlıyor?” sorusuna alınan cevapların analizi sonucunda 4 farklı alt tema oluşturulmuştur. Tablo 10’da bu soruya göre alınan yanıtların oluşturduğu alt temalar ve söylenme sıklıkları sunulmuştur.

Tablo 10

Doktorlara Göre Dinamik Web Teknolojilerinin Kullanılmasının Sağladığı Avantajlar

Mesleki gelişim sürecinde kullanılan dinamik web teknolojilerinin sağladığı avantajlar	Referans Sayısı (n=12)
Bilgiye erişim açısından dünyadaki meslek taşları ile fırsat eşitliği yaratma	6
Bilgiye ulaşımı kolaylaştırma	10
Zaman tasarrufu	12
İşbirlikçi öğrenme becerilerinin gelişimi	8

Çalışmaya katılan 12 katılımcının bu soruya vermiş olduğu cevaplar analiz edilmiş ve analiz sonucunda 4 ana tema oluşturulmuştur. Tablo 10’da sunulduğu gibi her bir madde ile ilgili katılımcının görüşlerinin sayısı belirtilmiştir. Referans sayısı olarak kaç adet katılımcının bu başlıklar altında görüş bildirdi ise, o başlıkla ilgili görüş bildiren katılımcı sayısı verilmektedir.

Tablo 10’da da görüldüğü gibi zaman tasarrufu ana teması altında tüm katılımcılar hem fikirdir. DR-10 kodlu katılımcı dinamik web teknolojilerinin gelişmesiyle beraber ortaya çıkan sosyal yazılım sistemleri sayesinde güncel gelişmelerden oldukça hızlı bir şekilde haberdar olduğunu “ Yeni haberler ve gelişmeler sosyal medya ortamları aracılığı ile oldukça hızlı yayılıyor. Belirli bir konuda güncel bilgiye sahip olmak istiyorsanız bu ortamlardan alanınızla ilgili kurum ya da kuruluşları takip etmeniz yeterli oluyor.” şeklinde belirtmiştir.

DR-1 kodlu katılımcı özellikle geçmişte yaşanan bilgiye ulaşmadaki zorluklara değinmiş ve “ Artık gelişen sistemler sayesinde tüm gelişmeleri anında takip edebiliyorsunuz. Herhangi bir makaleyi anında alıp okuyabiliyorsunuz ki eskiden hocalarımız bir makaleyi temin etmek için birden fazla mektuplaşma yaptıklarını anlatırlardı. Şimdi ise bilgi bir tık ötemizde” açıklamasını yaparak dinamik web teknolojilerinin yaygınlaşması sonucunda bilgiye ulaşmadaki zaman kaybının giderildiğini vurgulamıştır.

Dr-4 kodlu katılımcı ise kendi yaşadığı deneyimlerinden “Eskiden biz bir kütüphaneye gidip bir tane makaleyi bulmak için saatlerimizi harcıyorduk, bir günümüzü sadece bu iş için ayırırdık. Şimdi ise bilgi akışı o kadar hızlı ve yüksek ki zaman ve mekân bağımsız olarak bilgiye ulaşabilmek gerçekten büyük bir nimet” şeklinde örnekler vererek dinamik web teknolojilerini kullanmanın zaman açısından nasıl bir yarar sağladığını anlatmıştır.

Dr-8 kodlu katılımcının da bu konudaki görüşleri diğer meslektaşları ile aynıdır. “ İnternet ve internet araçlarının gelişimi ile birlikte zaman yönünden oldukça büyük tasarrufta olduğumuzu söyleyebilirim. Özellikle her bilgiye ve makaleye hatta kitaba internet aracılığı ile hızlı ve kolay bir şekilde rahatlıkla ulaşabiliyorsunuz. Bu da yoğun çalışma şartları içinde bulunduğumuz düşünüldüğünde gerçekten çok büyük bir avantaj sağlıyor.”

Dinamik web teknolojilerinin sürekli tıp eğitimi etkinliklerinde kullanımının yaygınlaşması sonucu doktorların zamandan sağladığı avantaj sadece hızlı bir şekilde veriye ulaşmak olmadığı yapılan veri analizleri sonucu ortaya çıkmıştır. Bu durumun getirmiş olduğu başka bir avantaj ise bilgiye erişim konusunda olmuştur. DR-3 kodlu

katılımcının açıklaması da bu yönde olmuştur. “ Bilgiye ulaşım yönünden getirmiş olduğu rahatlıklar saymakla bitmez ki. Bilgi o kadar kolay taranabiliyor ki ulaşılabilirlik inanılmaz bir boyutta. Güncel bilgiyi öğrenip uygulamaya dökme süreci bu sayede oldukça kısaldı.” DR-3 kodlu katılımcının yapmış olduğu açıklamaya benzer bir açıklamayı da DR-4 kodlu katılımcı yapmıştır. DR-4 kodlu katılımcıya göre “ Eski zamanlarda bilim adamı olarak adlandırılan kişiler şimdiki zamana bakınca ancak bilgili kişi olmanın ötesine geçemezler. Şimdi bilgiler o kadar kolay taranıp size yararlı olacak olan bilgi o kadar rahat seçilebiliyor ki bilgiye ve güncel konulara ulaşmanız bir tık kadar yakın. Günümüzde bilgili insan değil esaslı bir bilim adamı olabilmek için sahip olmamız gereken her türlü mesleki bilgi şimdi internette. Kütüphanelerimize sığmayan o koca koca cerrahi kitaplarına artık bir tık kadar uzaktayız ve artık eskisi kadar çok yer tutmuyorlar da.”

Dinamik web teknolojilerinin sağlık alanında kullanımının yaygınlaşması ile birlikte bilgiye ulaşım hızının artmasının getirmiş olduğu bir diğer fayda da katılımcılarla yapılan görüşmelere göre ulusal ve uluslararası alanda mesleki açıdan fırsat eşitliğini yarattığı ve böylece uluslararası alanda Türk doktorlarının diğer meslektaşları ile daha rahat bir şekilde rekabete girmeye başlamalarını sağlamasıdır.

DR-8 kodlu katılımcının görüşü bu konuda görüş bildiren diğer katılımcıları görüşlerini özetler bir şekildedir. “ Web teknolojilerindeki gelişmeler sonrası uluslararası alanlarda çalışan diğer meslektaşlarımızla bize bire bir yarışma fırsatı sağlanmış oldu. Güncel bilgiye onlarla aynı zamanda ulaşıyoruz. Onlarla aynı zamanda bilgiyi özümseme şansımız oluyor. Eskiden bilgi bize gelene kadar eskirdi ve hep eski teknolojileri takip etmekle uluslararası akademide alay konusu olurduk. Ancak şimdi bu durum web teknolojilerinin gelişimi ve biz sağlık uzmanları tarafından sıklıkla kullanılmaya başlanması ile birlikte ortadan tamamen kalktı. Bu da bizim için büyük bir şans oldu. Artık akademik çalışmalarımızı da daha rahat bir şekilde duyurabiliyoruz.”

4.5.2 Dinamik Web Teknolojilerinin Geliştirilmesine Yönelik Öneriler

Bir sürekli tıp eğitimi programının etkinliğinin nasıl değerlendirilmesi gerektiği ile ilgili 2002 senesinde Akalın'ın yapmış olduğu “Birinci Basamakta Sürekli Eğitimin

Geliştirilmesi: Deneyim Paylaşımı” isimli çalışmada sürekli tıp eğitimi etkinliklerinin değerlendirilmesinde aranan özellikleri;

- Kullanılabilir mi?
- Kabul ediliyor mu?
- Öğrenenin ve öğretenin rolleri nelerdir?
- Öğrenen aktif mi?
- Eğitim süreci kim tarafından yönlendiriliyor?
- Öğrenenin gereksinimlerine göre mi hazırlanmış?
- Bireysel mi, iş birliğine mi dayalı?
- Bireyin kendi kendine öğrenme kapasitesini artırıyor mu?

soruları cevaplanarak belirlenebileceği söylemiştir (Akalın, 2002). 2012 senesinde Türk Tabipler Birliği’nin hazırlamış olduğu “Sürekli Tıp Eğitimi/Sürekli Mesleki Gelişim Ulusal Standartları” isimli raporda da sürekli tıp eğitimi etkinliklerinin değerlendirilmesinde tıp eğitimi uzmanlarının varlığının niteliksel bir kanıt oluşturacağı söylenmiştir. Değerlendirmede, öğrenme sürecindeki kaynaklar, doktorların bireysel yararları ve öğrenme ortamının incelenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Çalışmaya katılan doktorlara “Mesleğiniz için bu sistemler sizce nasıl daha yararlı hale getirilebilir?” sorusu yöneltilmiş ve soruya alınan cevaplar doğrultusunda her bir ortamın geliştirilmesine yönelik fikirler toplanmıştır. Veriler analiz edildiğinde ortak görüşler ilişkilendirilmiş ve bu görüşler 3 farklı dinamik web teknolojisi ortamı ile ilgili olarak gruplandırılmıştır. Buna göre bu başlık altında doktorların her bir ortam için sunmuş oldukları öneriler bu başlık altında açıklanmıştır.

4.5.2.1 Video Paylaşım Siteleri İçin Öneriler

DR-9 kodlu katılımcı video paylaşım sistemlerinde bulunan mesleki videoların diğer videolardan ayrıştırılıp filtrelenmesi gerektiğini söylemiştir. Bu şekilde herkesin uzmanlık alanı ile ilgili bir video izlemek için belirli kanallara üye olmasının gerekliliğinin olacağı ve bu ortamlara konulacak olan videoların içeriğinin de belirli bir hedef kitle izleyeceğini gözeterek daha kaliteli bir hale gelebileceğini düşündüğünü söylemiştir. Bunun dışında video paylaşım sistemlerinin şu anki hallerinde en büyük sıkıntıyı özellikle hekim olmayan kişiler tarafından görülmesinin uygun olmayacağı ameliyat görüntülerinin herkes tarafından ulaşılabilir olması olduğunu söylemiştir.

“Ameliyat görüntüleri ve fotoğraflarının özellikle hekim olmayan kişiler tarafından da görüntülenebiliyor olmasının çok büyük sakıncaları vardır. En önemlisi bu durum hasta açısından etik değildir. Çoğu görüntü çocuk yaştaki kullanıcıların ya da hastaların izlememesi gereken görüntülerdir. Doktor haricindeki bir kimsenin bu görüntüleri izlemesi psikolojik olarak sakıncalar barındırır. En azından videoların başlangıcında sağlık uzmanı olmayan kişilere yönelik değildir tarzında uyarılar bulunmalıdır. Bu uyarılara rağmen kişiler izliyorsa sorumluluk izleyen kişilere aittir.”

DR-8 kodlu katılımcı da DR-9 kodlu kullanıcı ile bu konuda hem fikirdir. Hekimlere özel bir kanalın oluşturulabileceği ve bu kanala sadece hekimlerin üye olmasının sağlanabileceği, akademik bir kurulun bulunup hekimlerin bu kanalda bilgi paylaşımı yapabileceği ve direk akademik çalışmaların sunulabileceği, örnek vakaların gösterilebileceği bir kanal oluşmadığı sürece kendi tecrübe ve bilgi birikimlerini ve kendi oluşturduğu videoları bu tarz ortamlarda paylaşmayı düşünmediğini belirtmiştir.

4.5.2.2 E-Öğrenme Sistemleri İçin Öneriler

DR-10 kodlu katılımcı e-öğrenme sistemlerindeki eğitim materyallerinin nasıl daha iyi hale getirilebileceği ile ilgili görüşünü “ Kurumlar bünyesinde sağlık profesyonelleri, bilişim uzmanları, görsel iletişim uzmanları ve eğitim uzmanlarından oluşan profesyonel ekipler kurulmalı. Şuan e-öğrenme ile ilgili yapılan bütün işler (Türkiye’de) her bağlamda “amatörce” kalıyor. Hocalar ders anlatmayı bilmiyor. Eğitici videolar hazırlanması konusunda oldukça başarısızlar. Bununla beraber animasyon ve video kaliteleri oldukça kötü durumda ve anlatımları biz uzmanlar için yetersiz kalıyor. Tüm bu saydığım noktalar dikkat edilerek profesyonel ekiplerce daha yararlı eğitim materyalleri hazırlanmalıdır.” şeklinde belirtmiştir.

DR-1 kodlu katılımcı ise özellikle alt yapı sorununa dikkat çekmiş ve bu yönde “ Öncelikle iyi bir alt yapı, hızlı iletişim sağlayabilecek bir sistem ile desteklenir ve bunun duyurusu da iyi yapılırsa birçok kişi bu sistemleri kullanması yönünde teşvik edilebilir. Öğrenme süreci hızlanır ve bu ortamların içinde oluşturulacak online konsültasyon ortamları ile meslektaşların iletişimi ve birbirlerinin yapmış olduğu uygulamalardan haberdar olması artar.” önerilerinde bulunmuştur.

4.5.2.3 Webinar ve Webcastler İçin Öneriler

DR-3 kodlu katılımcı Türkiye’de doktorlar için ilk webinar sistemini düzenleyen kişi olmakla birlikte bu alanda yurt dışındaki üniversiteleri de katarak iş birlikçi ortamların yaratılmasına öncülük etmiştir. Bu çalışmalarından yola çıkarak webinar ve webcastlerin nasıl daha iyi bir hale getirilebileceği ile ilgili görüşlerini paylaştı. DR-3 kodlu kullanıcıya göre “Doktorlarda zaman sorunu var. Aynı zamanda para da önemli bir sorun. Neden diyeceksiniz. Çünkü kongreye katılmak sadece doktorlar için değil her meslekten kişi için çok yük getiren bir şey. Mesele bir kongrede bir tek oturum veya birkaç oturum sizin dikkatinizi çekiyor ama o oturumları izlemek için tüm kongre süresi boyunca orada olmak zorundasınız.

Ama bu kongreler çevrimiçi olsa. Sadece o oturum başlayacağı zaman ilgili sisteme giriş yapıp oturumu izleyip geri bildirim yapsanız zaman açısından faydalı olur. İşte bu noktada webinarlar ve webcastler devreye giriyor.

Öncelikle hekimler webinarlara ve webcastlere katılma konusunda desteklenmeli. Evet, Türkiye’de artık tıp alanında birçok uzmanlık dalı ile ilgili webinar ve webcast düzenleniyor ancak yapılan uygulamalar birçok önemli unsur atlanıyor. Mesela bağlantı alt yapısı ne yazık ki çok iyi değil. Anlatıcıya katılımcılar sesli sorular yöneltirken kesintiler yaşanabiliyor. Ama artık bilgisayar kullanıcıları doktorlar da bu gruba dahildir daha hızlı yazıyorlar. Sorularını yazılı olarak iletebilirler. Alt yapı iyi değil diye bu etkinliklerden soru cevap kısımları çıkartılırsa bu etkinliklerin tadı tuzu kaçır.

Nitekim konuşmacı aralıksız olarak en fazla 15 dakika konuşmalı ve katılımcıları da konuya dahil etmeye çalışmalı. Ancak ne yazık ki buna da çok dikkat edilmediğini görüyoruz. Bu da bu tarz etkinliklere katılım sürecini baltalıyor. Webinar ve webcastler düzenlenirken planı çok iyi bir şekilde yapılmalı ve yüz yüze bir ortamda etkinlik gerçekleştiriliyormuş gibi katılımcılarla iletişime geçilmelidir.” noktalarına dikkat edilerek yapılandırılmalıdır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın temel amacı doğrultusunda hekimlerin sürekli tıp eğitimi sürecinde dinamik web teknolojilerini kullanma alışkanlıklarını, kullanma amaçlarını ve kullanma yöntemleri belirleyerek dinamik web teknolojilerinden sürekli mesleki gelişim süreçlerinde yararlanma durumları ortaya konulmuş ve bu teknolojileri kullanmalarının mesleki yaşantılarına nasıl katkı sağladığını tespit edilmiştir.

5.1 Sonuç

5.1.1 Katılımcıların Sürekli Mesleki Gelişim Süreçlerinde Yararlanmış Oldukları İnternet Siteleri

Doktorların kendi seçtikleri zamanda, sürekli mesleki gelişimleri için çalışmalarını sağlamanın ve hizmeti olabildiğince ucuza sunmanın en kolay yolunun internet olduğunu söyleyen Sayek, 1999 senesinde Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi’nde yayınlamış olduğu yazıda bilgiyi uluslararası ortama taşımanın gerekliliğini belirtmiş, doktorların üniversitelerin kütüphanelerinde kitaplar arasında boğuşarak zaman kaybetmek yerine internet bağlantısı olan herhangi bir yerden, evlerinin sıcaklığında elektronik veri tabanlarından aramalar yaparak alanları ile ilgili en güncel bilgilere kolayca ve hızlı bir şekilde ulaşabileceklerini söylemiştir. Yine aynı yazısında hekimlerin uzmanlık alanları ile ilgili gelişmeleri en çok Medline gibi elektronik veri tabanlarından yararlandıklarını belirtmiştir.

2007 senesinde Hacettepe Üniversitesinde yapılan “Tıp Akademisyenlerinin Elektronik Veri Tabanı ve Elektronik Dergi Kullanımları: Hacettepe Üniversitesi Örneği” konulu araştırmada da doktorların elektronik veri tabanı ve elektronik dergilerin güncel ve bilimsel bilgi içermeleri, bu sistemler sayesinde güncel bilgilere erişimin hızlı ve kolay olması nedeni ile tıp akademisyenleri tarafından en çok kullanılan kaynak türlerinin başında elektronik veri tabanlarının ve elektronik dergilerin geldiği söylenmiştir.

Doktorların dinamik web teknolojilerini sürekli mesleki gelişim süreçlerinde kullanma durumlarını araştırdığımız bu araştırmanın amacı doğrultusunda araştırmaya

katılan doktorlara sürekli mesleki gelişim süreçlerinde hangi internet teknolojilerinden yararlandıkları sorulmuş ve cevap olarak 6 farklı grupta inceleyebileceğimiz genel özelliklere sahip internet sitelerini kullandıkları saptanmıştır. Bunlar; arama motorları, üyesi oldukları derneklerin web siteleri, e-veri tabanları, sosyal medya yazılımı ortamları, mesleki portallar ve e-öğrenme sistemleridir. Araştırma bulgularına göre bu 6 grup içerisinde doktorlar, mesleki gelişmelerini devam ettirmek amacıyla en çok elektronik veri tabanlarından yararlanmaktadır. Bunu üyesi oldukları mesleki derneklerin internet siteleri izlemektedir. Sonrasında ise kullanma sıklığı sırasına göre haber alma ve bilgi edinme kaynağı olarak arama motorlarını, mesleki portallarını, sosyal medya yazılım ortamlarını ve e-öğrenme sistemlerini kullandıkları tespit edilmiştir.

5.1.2 Katılımcıların Sürekli Mesleki Gelişim Süreçlerinde Kullandıkları İnternet Sitelerinin Özellikleri

2012 senesinde Türk Tabipler Birliği tarafından yayınlan “Sürekli Tıp Eğitimi ve Sürekli Mesleki Gelişim Ulusal Standartları”na göre sürekli tıp eğitimi etkinlikleri, bu etkinliklerden yararlanacak doktorların bireysel gereksinimleri temel alınarak hazırlanmalı ve hazırlanan etkinlerin hedef kitlenin özellikleri göz önüne alınarak bilimsel açıdan güvenilir bilgiler içeren tıbbi uygulamaları geliştirmek için hekimlere yol gösteren bilgiler barındıran içeriklerden oluşmalıdır.

Doktorlar, mesleki uzmanlık alanları ve öğrenme yöntemlerini göz önünde bulundurarak sürekli mesleki gelişim süreçlerinde yararlanacakları sistemleri belirlerler. Sağlık Bakanlığı’nın 2004 senesinde Aile Hekimleri için yayınlamış oldukları “Aile Doktorları İçin Kurs Notları” isimli yayında doktorların mesleki gelişimleri için hangi bilgilere ihtiyaç duyduğunu ve bu bilgileri hangi yollarla karşılarılarsa kendileri için daha yararlı olacağını nasıl saptayabileceklerini anlatılmaktadır. Buna göre doktorların bilgi kaynaklarını önceliklendirmeleri önemlidir. Bunu saptamanın en basit yolu şu iki soruya cevap vermektir. “Neyi okumalıyım?” ve “Öğrendiklerimi uygulayacak mıyım?”. Doktorlar bu sorulara içten cevaplar vererek yararlanacakları kaynakları daha rahat belirleyebilecekler ve ihtiyaçlarına uygun, doğru kaynaklardan bilgi edinmiş olacakları belirtilmiştir.

Doktorların dinamik internet teknolojilerini sürekli mesleki gelişim süreçlerinde yararlanma durumlarını belirlemek amacıyla yapmış olduğumuz bu çalışmada, sürekli mesleki gelişim süreçlerinde yararlandıkları sistemlerin hangi özellikler taşıdığı

sorulmuştur. Araştırmanın veri toplama sürecinde doktorların sürekli mesleki gelişim süreçlerinde yararlanacakları araçları belirlemede en büyük rolü “Hangi bilgiyi kullanmalıyım?”, “Kullandığım bu bilgiyi mesleki yaşantıma aktarabilecek miyim?” ve “Kullanacağım bu sistem, edineceğim bilgiyi mesleki yaşantıma aktarmamda bana yardımcı olacak mı?” sorularına cevap buldukları sistemleri kullanmayı tercih ettikleri saptanmıştır. Bu bulguya dayanarak da Sağlık Bakanlığı’nın 2004 senesinde Aile Hekimleri için yayınlamış olduğu kaynaktaki doktorların öğrenme süreçlerinde hangi bilgilere ihtiyaç duyduğunu saptamada kullanacakları yöntemi araştırmaya katılan katılımcıların bu görüşü benimsemiş olduğu ve mesleki gelişim süreçlerinde kullanacakları sistemleri bu yönde belirledikleri ortaya çıkmıştır.

“Hangi bilgiyi kullanmalıyım?” sorusuna verdikleri cevapların içinde bilimsel ve güvenilir bilgiler olan, mesleki uzmanlık alanımda güncel yapılmış çalışmalara rahatlıkla ulaşabileceğim sistemler olması gerekli cevabının yönlendirmiş olduğu PUBMED gibi içinde gelişmiş arama motorunun ve ilgili kaynaklara ulaşılacak doğru adreslerin bulunduğu veri tabanlarının doktorlar tarafından tercih edildiği ortaya çıkmıştır. Doktorlar, sürekli mesleki gelişim süreçlerinde bilgi edinmek için güncel ve güvenilir bilgiyi alabileceklerine inandıkları kaynakları kullanmayı tercih ederler. Alanlarındaki güncel literatürü takip edebilmek amacıyla da PUBMED veri tabanının tüm doktorlar tarafından sıklıkla kullanıldığı saptanmıştır. Katılımcılar, alanlarındaki en güncel bilimsel yayınlara bu veri tabanı aracılığı ile kolaylıkla ulaştıklarını, site içerisinde yaptıkları aramaların kendilerini yüzde yüz doğru ve güvenilir sonuçlara götürdüğünü ve böylece ulaşmak istedikleri bilgiyi aramak için çok fazla zaman kaybetmediklerini belirtmişlerdir. Araştırma bulguları doğrultusunda doktorlar için mesleki gelişim süreçlerinde yararlandıkları sitelerin sahip olması gereken en önemli özelliğin gelişmiş arama motoru yapısı olduğu söylenilebilir.

“Kullandığım bilgiyi başkalarına aktarabilecek miyim?” sorusunun cevabını en iyi karşılayan internet sistemleri sosyal medya yazılımları olması nedeniyle doktorların tecrübelerini paylaşmak için ya da elde edinmiş olan tecrübelerden yararlanmak maksadıyla sosyal paylaşım sistemlerinden, sosyal arkadaşlık ağlarından, mikro bloglardan ve bloglardan yararlandıkları saptanmıştır. Bu sistemler içinde aradıkları bir diğer özellik ise bilginin sadece hekimlere özel platformlarda paylaşılmasına özen gösteren alt yapısı olan sistemler olduğunu söylenilebilir. Yani doktorlar için mesleki bilgi paylaşımı yapacakları sistemlerin tıp mesleği etik kurallarına uygun olup

olmadığını büyük önem taşımaktadır. Bunun için de takip ettikleri diğer sitelerin en önemli özellikleri arasında sadece alan uzmanlarına ya da sadece doktorlara yönelik bilgiler kullanılarak hazırlanmış içeriklerin bulunduğu ve üyelik gerektiren sistemler olduğu saptanmıştır.

“Kullanacağım bu sistem, edineceğim bilgiyi mesleki yaşantıma aktarmamda bana yardımcı olacak mı?” sorusunun cevabı bizi yine sürekli mesleki gelişim sürecinde sosyal medya yazılımlarını kullanmayı tercih etmeleri sonucuna götürür. Katılımcılar, sosyal bilgi paylaşımı yazılımları aracılığı ile elde ettikleri video gibi görsel verileri elde ettikleri bilgilerin mesleki yaşantılarına aktarmada kendilerine yardımcı olduğunu söylemiştir. Özellikle cerrahi alanı uzmanları yeni teknik ve yöntemler ya da uygulanmakta olan cerrahi yöntemleri ile ilgili videoları izlemenin kendilerini mesleki alanda geliştirdiğini söylemiştir. Bu tarz görsel öğelerden yararlanarak sadece neyi nasıl yapmalıyım sorusuna cevap bulmadıklarını aynı zamanda neyi nasıl uygulamamalıyım sorusuna da cevap aldıklarını ve bunun da kendileri için çok önemli bir ayrıntı olduğunu söylemişlerdir. Bunun yanı sıra takip ettikleri sistemlerde bulunan görsel öğelerin hedef kitle beklentilerini karşılayabilecek şekilde özen gösterilerek hazırlanmış olmasına dikkat ettiklerini belirtmişlerdir. Araştırmanın sonucuna göre doktorlar, hazırlanan materyallerin doğru bilgiler içermesinin yanında görsel kalite bakımından yüksek çözünürlüğe sahip ve öğretici nitelikte geri bildirimler veren ve anlatımın gerek öğretici öğelerle gerekse de vurgulamalarla zenginleştirilmiş anlatımlar ve teknikler barındırmasına önem verirler.

5.1.3 Katılımcıların Sürekli Mesleki Gelişim Süreçlerinde Dinamik Web Teknolojilerinden Yararlanma Durumları ve Amaçları

Katılımcıların mesleki gelişim süreçlerinde dinamik web teknolojilerinden yararlanma amaçlarını anlamak amacıyla, katılımcıların mesleki tecrübeleri ve interneti kullanma durumları irdelenmiş, çıkan sonuca göre mesleki tecrübesi çok olan hekimler ile mesleğe yeni adım atmış olan hekimler arasında internet kullanım oranı ile ilgili bir farka rastlanmamıştır. Topuzoğlu’nun 2006 senesinde sürekli tıp eğitimi ile ilgili yapmış olduğu tanıtımda doktorlar için öğrenme sürecinin yaşamı boyunca devam eden bir süreç olduğu vurgusu yapılmış ve tıp alanındaki her türlü yeni gelişimi doktorların

takip edip kendi öğrenme ihtiyaçlarını belirleyip yenilikleri mesleki yaşantılarına adapte etmeleri gerektiği belirtilmiş ve tüm bu süreçlerin tamamını da sürekli tıp eğitimi olarak tanımlamıştır.

Doktorluk mesleğini sürdüren her doktorun güncel bilgiyi en hızlı şekilde öğrenmesi ve kendisini bu yönde geliştirmesi gerekliliği yadsınamaz bir gerçektir. Günümüz internet teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte bilgi akışının hızlanması ve bilgiye erişimin kolaylaşması doktorlara yeni bilgilere hızlı ve kolay bir şekilde ulaşabilmeleri açısından büyük kolay sağlamıştır. Bu yüzden de doktorluk mesleğini sürdüren her bir doktor için güncel bilgileri takip etmek adına internet kullanımı oldukça önem taşır.

2007 senesinde Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalında yapılan “Tıp Akademisyenlerinin Elektronik Veri Tabanı ve Elektronik Dergi Kullanımları: Hacettepe Üniversitesi Örneği” konulu araştırmada da doktorların sürekli mesleki gelişim süreçlerinde internet teknolojilerinden yararlanma durumları ve amaçları sunulmuştur. Doktorların internet kullanım durumları ve elektronik veri tabanları ile elektronik dergilerden yararlanma durumları ile ilgili yapılmış olan çalışmada, tıp alanındaki kullanıcıların yani doktorların güncel bilgiye hızlı erişime ihtiyaç duydukları belirtilmiştir. Tıp uzmanlarının bilgi gereksinimlerinin acil olmasının bilgi arama davranışlarını biçimlendiren faktörlerin başında geldiği belirtilmiştir. Bunun nedeni ise tıp uzmanlarının bilgilerini güncel tutma isteği, yeni yapılan çalışmaları öğrenip kendilerini geliştirme ve böylece yeni araştırma konuları bulma, bunları öğrencileri ile paylaşma ve mesleki yaşantılarında kullanma amacı ile internet teknolojilerinin yaygınlaşmaya başlaması ile birlikte bilgi edinme tercihlerinin bu yönde kullanmaya başladıkları ve internet kullanımının tüm tıp uzmanları tarafından tercih edilme nedeninin başlıca sebebi olduğu belirtilmiştir.

Katılımcılar, en güncel ve güvenilir bilgiye hızlı ve kolay bir şekilde ulaşmak amacıyla dinamik web teknolojilerinden yararlandıklarını belirtmişlerdir. Böylece uluslararası alanda meslektaşları ile aynı anda aynı güncel bilgiyi takip edebildiklerini ve uluslararası alanda kendilerini daha rahat tanıtmalarına imkân bulduklarını belirtmişlerdir.

Sürekli Tıp Eğitimi, Sürekli Mesleki Gelişim Ulusal Standartlarına göre sürekli tıp eğitimi etkinlikleri meslektaşlar ve diğer sağlık çalışanları ile bilgi ve deneyim

paylaşımı amacıyla iletişim ve işbirliğini mutlaka içermesi gereken bir süreçtir. Bu sürecin zaman ve mekân kısıtlaması olmaksızın hızlı ve kolay bir şekilde yapılabilirdiği ortamlar olarak dinamik web teknolojilerinden sosyal paylaşım platformlarını, sosyal arkadaşlık ağlarını ve webcastler ile webinarlar olduğunu söyleyebiliriz. Araştırma bulgularında da sosyal arkadaşlık ağlarında kurulmuş olan mesleki gruplar aracılığı ile farklı ülkelerdeki tıp uzmanları ile işbirliklerine gidildiği ve internet ortamından her iki ülkenin tıp uzmanlarının katılabildiği çevrim içi konferansların, seminerlerin ve çalıştayların yapıldığına ulaşılmıştır. Kişisel bilgi ve deneyimlerin paylaşılmasına olanak tanıyan blogların ve kişisel web sitelerinin de alandaki güncel bilgilerin uygulamaya nasıl geçirilebileceğine yönelik örnekleri barındırması ve doktorlara bu konuda fikir vermesi açısından sıklıkla kullanılan dinamik web teknolojileri ortamları olduğu ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak doktorların kullanmayı tercih ettiği dinamik web teknolojilerini mesleki paylaşım yapmak amacı ile kullanım sıklıklarına göre sıralayacak olursak bu teknolojilerin başında blogların geldiğini söyleyebiliriz. Blogları sırası ile mesleki portallar, video paylaşım ve içerik paylaşım sistemleri, mikro bloglar, sosyal arkadaşlık siteleri, webcastler ve webinarlar takip etmektedir.

5.1.4 Katılımcıların Sürekli Mesleki Gelişim Süreçlerinde Dinamik Web Teknolojilerinden Yararlanma Yöntemleri

2004 senesinde Sağlık Bakanlığı tarafından aile hekimlerinin eğitimine yönelik olarak hazırlanmış olan ders notlarında sürekli tıp eğitimi sürecinde hekimlerden kendilerini geliştirmeleri ve öğrendiklerini uygulamalarına yansıtmalarının beklendiği söylenmiştir. Bunun için de kişilerin kendi öğrenme ihtiyaçlarını belirleyip bu doğrultuda ihtiyaçlarını nasıl karşılamaları gerektiğini anlamaları ve öğrenme ihtiyaçlarını karşılayacakları sürekli mesleki gelişim etkinliklerini gerçekleştirmelerinin mesleki birer sorumlulukları olduğu söylenmiştir.

Bu bilgilerden yola çıkarak araştırmanın veri toplama aşamasında gerçekleştirdiğimiz görüşmeler sırasında doktorlara mesleki gelişim süreçlerinde dinamik web teknolojilerinden yararlanma yöntemlerinin neler olduğu sorulmuştur. Araştırma bulgularından yola çıkarak katılımcıların genel olarak dinamik web teknolojilerini haber alma ve güncel bilgiyi takip etme amacıyla kullandıkları bunun için de belirli siteleri, sosyal paylaşım ağlarındaki mesleki grupları, kurum ve kuruluşları, mesleki portalları ve haber kaynaklarını takip ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Özellikle ulusal ve uluslararası uzmanlık alanları ile ilgili kurum ve kuruluşların Twitter sayfalarını takip ederek hem güncel bilgiye rahatlıkla ulaştıkları saptanmıştır. Bu şekilde zamandan da büyük ölçüde tasarruf ettikleri ortaya çıkmıştır.

Bunun yanı sıra yine sürekli tıp eğitimi sürecinin amaçlarından biri olan meslektaşlar ve sağlık alanında çalışan diğer uzmanlarla elde edilen bilgileri ve deneyimleri paylaşmak ve kendilerini ulusal ve uluslararası tıp dünyasında tanıtmak amacıyla, bloglar ve web siteleri oluşturdıkları, bu blog ve web sitelerinden hem kendileri ile ilgili bilgiler yayınladıkları hem de mesleki anlamdaki tecrübelerini meslektaşları ve halkla paylaştıklarını belirtmişlerdir. Hekimlerin dinamik web teknolojilerini kullanırlarken sadece pasif birer kullanıcı olmadıkları, bu süreçte aktif öğretici ve paylaşımcı bir rol de üstlendikleri saptanmıştır. Webinar ve webcast gibi iş birlikçi teknoloji çözümlerine konuşmacı olarak katılıp bu gibi çevrim içi aktiviteleri takip ederek uzmanlık alanlarıyla ilgili organizasyonlar düzenledikleri ve dinamik web teknolojilerini kullanırlarken aktif bir rol oynadıkları ortaya çıkmıştır.

5.1.5 Katılımcıların Sürekli Mesleki Gelişim Süreçlerinde Dinamik Web Teknolojilerinin Daha Yararlı Hale Getirilmesine Yönelik Önerileri

Sürekli tıp eğitimi sürecinde doktorların dinamik web teknolojilerinden yararlanma durumlarının incelendiği bu araştırmada, sürekli tıp eğitimi sürecinde doktorların dinamik web teknolojilerinden yararlanma durumları ortaya konmuş ve bunun sonucunda sürekli tıp eğitimi sürecinde doktorların dinamik web teknolojilerini kullanmalarının mesleki gelişimlerine olan katkıları belirlenmiştir.

Araştırmanın amacı ve alinyazın çalışmalarının gösterdiği yol doğrultusunda bu çalışmaya katılan katılımcılara mesleki gelişim süreçlerinde dinamik web teknolojilerini kullanma durumları ile ilgili sorular sorulmuş sonrasında da katılımcılardan yararlandıkları internet sistemlerini değerlendirmeleri istenmiştir. Sürekli tıp eğitimi sürecinde yararlandıkları dinamik web teknolojilerinin kullanılabilirliği, kullanım sıklığı yani kabul edilebilirliği, bu süreçte öğrenen ve öğretmenin üstlenmiş olduğu roller ve yararlanılan içeriklerin hedef kitlenin gereksinimleri doğrultusunda hazırlanıp hazırlanmadığı ile ilgili bulgular önceki başlıklar altında anlatılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcılar aynı zamanda deneyimli birer tıp eğitimi uzmanı olduğu için dinamik web teknolojilerinin sürekli mesleki gelişim sürecinde kullanılmasının

değerlendirilmesi konusunda da onların görüşleri alınmıştır. Araştırma amacı doğrultusunda sürekli tıp eğitimi sürecinde doktorların yararlandıkları sistemlerin nasıl daha yararlı hale getirilebileceği, var olan sistemlerin hedef kitle gereksinimleri dikkate alınarak nasıl düzenlenebileceği ve geliştirebileceği soruları katılımcılara sorulmuş ve bunun sonucunda katılımcılardan var olan sistemlerin geliştirilmesine yönelik öneriler alınmıştır.

Katılımcılar, özellikle ameliyat görüntülerini içeren görsellerin sadece bu mesleği icra eden kişiler tarafından görülebileceği bir sistemin gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Bu istek, doktorluk mesleğinin etik konulara olan hassasiyetinin bir getirisiidir. Alan uzmanları için paylaşılmasının önemli olduğu ve sadece belirli bir hedef kitleye hitap edecek olan ameliyat teknikleri ve ameliyat görüntülerinin herkesin ulaşabileceği sosyal paylaşım sitelerinde yayınlanmasının hasta hakları ve tıp etiği açısından sakıncalı bir durum olduğu ve konunun bu açıdan çok hassas olduğu bir gerçektir. Katılımcılar, alan ve meslek uzmanlarına yönelik çalışmaların hasta hakları ve tıp etiği için mahremiyet gerektiren özel ve önemli çalışmalar olduğu bu yüzden de bu tarz bilgilerin sadece doktorlara özel sitelerde ve sosyal paylaşım ortamlarında etik kurallar dikkate alınarak yayınlanması gerektiği ve bunun için de üyelik sistemlerinin oluşturulması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu konu ile ilgili alınabilecek basit ama etkili bir önlemse ameliyat görüntüsü içerek videoların başında “ Biraz sonra izleyeceğiniz içerik sadece tıp ve sağlık alanı uzmanlarına yöneliktir.” uyarısının konulması olacağı söylenmiştir.

Katılımcılar, kullandıkları sitelerin ulaşmak istedikleri bilgiye kolay ve güvenli bir şekilde ulaşmalarını sağlamalarının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Aradıkları bilginin kullandıkları site içerisinde kolay bulunabilir olması doktorlar için önemlidir. Bunun için de kullandıkları sistemlerin arama motorlarının geliştirilmesi gerektiğini söylemişlerdir.

Katılımcıların dinamik web teknolojilerinden yararlanma durumlarının o teknolojiye haberdar olma durumlarına göre artmış olduğu araştırma sonucu elde edilen bir başka bulgudur. Örneğin PODCAST gibi bazı haber alma kaynaklarının bu alanda kullanımının yaygınlaşması için doktorların bilinçlendirilmesi ve PODCAST’lerin eğitimde kullanım alanları ile ilgili konulardan haberdar olmaları gerektiği, bunun için de bu gibi teknolojiler hakkında tıp eğitimi ya da eğitim ile ilgili

kişilerin çalışmalar yapması ve kullanıcıları yeni teknolojilerden haberdar etmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Katılımcılar, yararlandıkları e-öğrenme sistemleri ve mesleki portallerin eğitimi içeriklerinin hazırlanması sürecinde bu materyali hazırlayan ve sunan kurum ya da kuruluşun daha özenli ve dikkatli çalışması gerektiğini belirtmiştir. Katılımcılar bu gibi sistemlerdeki bilgilerin hedef kitle gereksinimleri göz ardı edilerek oluşturulduğu, öğrenme materyallerinin tıp eğitimi uzmanı, eğitim alan uzmanları ve görsel iletişim uzmanlarını kapsayacak profesyonel ekiplerce oluşturulmasının gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların bu konuda en çok yakındıkları nokta ise öğrenme materyallerinde bulunan görsellerin kalitesiz ve niteliksiz oluşudur. Katılımcılar, video ve görsellerin kaliteli hazırlanması gerektiğini çünkü özellikle cerrahi uzmanlık alanları için görselliğin ve görsel öğrenmenin çok büyük bir önem arz ettiğini dile getirmişlerdir. Aynı zamanda içerikler hazırlanırken hedef kitle analizinin iyi yapılması ve içeriklerin doğru bilgiyi içermesinin yanı sıra anlatım bakımından da öğrenmeyi kolaylaştıracak öğeler barındırması gerektiği konusunun göz ardı edilmemesi gerektiğini söylemişlerdir.

Sonuç olarak hekimler sürekli mesleki gelişim süreçlerinde dinamik web teknolojilerinden yararlanmak için oldukça heveslidirler. Ancak bu süreçlerinin sadece uzaktan yürütülmesi konusunda yetersiz olacağı görüşü içindedirler. Hekimlerin dinamik web teknolojilerini kullanım alanları ile ilgili daha çok bilgilendirilmesi gerektiği görüşündedirler. Araştırma bulgularına göre doktorlar, sürekli mesleki gelişim sürecinde öğrenme ihtiyaçlarını karşılamaları için gerekli olan güncel ve güvenilir bilgi kaynaklarına en kolay ve en hızlı şekilde ulaşabilmek amacıyla dinamik web teknolojilerinden yararlanırlar. Bu teknolojileri sürekli mesleki gelişim süreçlerinde kullanmalarıyla birlikte güncel bilgiye erişim açısından dünya üzerindeki meslektaşları ile eşit konuma ulaşmış, uluslararası alanda meslektaşları ile etkileşim kurma, iş birliktelikleri oluşturma ve rekabet etme olanakları artmış ve yoğun çalışma koşulları nedeni ile öğrenme faaliyetlerine zaman ayıramama sorunları ortadan kalkmıştır.

5.2 Öneriler

Sürekli mesleki gelişim sürecinde doktorların dinamik web teknolojilerinden yararlanma durumlarının araştırıldığı bu çalışmanın sonuçlarına göre yapılabilecek öneriler şunlardır:

- Doktorlar arasında dinamik web teknolojilerinin sunduğu yeni öğrenme ortam ve araçlarının daha hızlı yayılabilmesi ve bu araçlarla ilgili doktorların haberdar olmasının hızlandırılmasını sağlamak için doktorların meslektaşları ile sürekli mesleki gelişim süreçlerinde dinamik web teknolojilerini kullanma deneyimlerini daha sık paylaşımları gereklidir.
- Sürekli mesleki gelişim sürecinde doktorların kullanımına sunulacak dinamik web teknolojileri ortamlarının doktorların ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilmeleri için doktorlar, sürekli mesleki gelişim süreçlerinde yararlandıkları dinamik web teknolojileri ortamları ile ilgili daha çok geri bildirimde ve istekte bulunmalılardır.
- Doktorların sürekli mesleki gelişim süreçlerinde yararlanacakları sistemler, doktorlara ve diğer sağlık çalışanlarına özel olarak hazırlanmış ve üyelik gerektiren bir sistem olarak geliştirilebilir.
- Sürekli mesleki gelişim sürecinde doktorların öğrenme faaliyetlerini gerçekleştirmek için geliştirilecek olan ortamlar iyi bir hedef kitle analizi yapılarak, hedef kitlenin beklentileri net bir şekilde belirlenmeli ve geliştirilecek olan ortamın hedef kitle ihtiyaçlarını karşılayacak bir ortam geliştirebilirler.
- Sürekli mesleki gelişim süreçlerinde doktorların yararlanması amacıyla hazırlanmak istenen eğitim materyalleri geliştirilirken tıp eğitimi uzmanı, alan uzmanı, eğitim teknolojileri uzmanı ve görsel tasarım uzmanlarından oluşan profesyonel ekiplerce öğretim tasarımları yapılmalı ve ihtiyacı karşılayacak nitelikte kaliteli ürünler ortaya çıkarılabilir.
- Sürekli mesleki gelişim süreçlerinde doktorların yararlanması amacıyla hazırlanacak görsel eğitim materyalleri üniversitelerin bünyesinde kurulacak bir merkezde tıp eğitimi uzmanları, eğitim teknolojileri uzmanları ve görsel tasarım uzmanları ile birlikte hazırlanabilir.

KAYNAKÇA

- Abbate, J., E. (1994). *From ARPANET to Internet: A History of ARPA -Sponsored Computer Networks, 1966—1988*. University of Pennsylvania, ProQuest, UMI Dissertations Publishing
- Akçakanat, A., Ağalar, F., Sayek, İ. (1999). İnternet, Sürekli Tıp Eğitimi ve Kredilendirme. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*. Web: <http://www.ttb.org.tr/STED/sted1199/st11993.html> 22 Ocak 2013'te alınmıştır.
- Anak, S.S. (2007). Sürekli Tıp Eğitimi/ Sürekli Mesleki Gelişim Tarihçe ve Kavramlar. *İstanbul Tabip Odası Klinik Gelişim Dergisi Özel Sayısı*, Cilt 20., 9-15.
- Atıcı, B., Yıldırım, S. (2010). Web 2.0 Uygulamalarının E-Öğrenmeye Etkisi. *Akademik Bilişim'10 - XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*.
- Ayhan, S. (2004, 9-10 Aralık). *Dünden bugüne yaşam boyu öğrenme*. Yaşam Boyu Öğrenme Sempozyumu. Pegem A Yayıncılık. Ankara.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Boud, D., Feletti, G. (Eds.) (1991). *The Challenge of Problem Based Learning*. New York: St. Martin's Press.
- Boyd, M., D., Ellison, B., N. (2008). *Social Network Sites: Defination, History and Scholarship*. Journal of Computer-Mediated Communication, International Communication Association
- Burke, S. C. ve Snyder, S. L. (2008). *YouTube: An Innovative Learning Resource for College Health Education Courses*. International Electronic Journal of Health Education, 11, 39-46.
- Carter, V. Good. (1945). *Dictionary of Education*. New York: Mc Graw-Hill.
- CME Content: Defination and Examples (2009). *Accreditation Council For Continuing Medical Education(ACCME), Accreditation Policies, Including Information for Provider Implementation 2009, 1-14*. Web:

<http://fhs.mcmaster.ca/conted/documents/ACCMEAccreditationPolicies2009.pdf>

22 Ocak 2013'te alınmıştır.

Cote, M., D. (2007). *A Survey of British Columbia Family Physicans' and Nurses's Experiences with Continuing Professional Development And Technology*. SIMON FRASER UNIVERSITY, Master Thesis

Dilmen, E., N., (2005). *Yeni Medya Kavramı Çerçevesinde İnternet Günlükleri-Bloglar ve Gazeteciğile Yansımaları* Ekim 20, 2013 tarihinde

<http://www.sertacogut.com/blog/wp-content/uploads/2009/03/yeni-medya-kavrami-cercevesinde-internet-gunlukleri-bloglar-ve-gazetecilige-yansimalari.pdf> adresinden alınmıştır.

Duffy, P., Bruns, A. (2006). *The Use of Blogs, Wikis and RSS in Education: A Conversation of Possibilities*. In Proceedings Online Learning and Teaching Conference 2006, pages pp. 31-38, Brisbane. Ağustos 10, 2013 tarihinde <http://eprints.qut.edu.au/5398/1/5398.pdf> adresinden alınmıştır.

Duman, A. (2005). *Türkiye'de Yaşam Boyu Öğrenme Siyasalarını Oluşturamamanın Dayanılmaz Hafifliği*. Yaşam Boyu Öğrenme Sempozyumu. PegemA Yay. Ankara.

Ekici, M., Kıyıcı, M., (2012). Sosyal Ağların Eğitim Bağlamında Kullanımı. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 5/2, s156-167.

Faure, E. (1975). *Learning to be: The World of Education Today and Tomorrow*. International Commission on the Development of Education. Ontario Lastitute for Studies in Education, ss. 313

Genç, H., (2010). İnternetteki Etkileşim Merkezi Sosyal Ağlar ve E-İş 2.0 Uygulamaları. *Akademik Bilişim'10 - XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*.

Genç, Z., (2010). Web 2.0 Yeniliklerinin Eğitimde Kullanımı: Bir Facebook Eğitim Uygulama Örneği. *Akademik Bilişim'10 - XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri*.

- Gürdal, G., Bulgan, U., (2008). *Kullanıcı Merkezli Kütüphane Web Siteleri ve Yeni Teknolojiler*,5 Kasım 2013 tarihinde <http://kaynak.unak.org.tr/bildiri/unak06/u06-7.pdf> adresinden alınmıştır.
- Goodyear-Smith, F., Whitehorn, M., McCormick, R. (Nisan, 2003). Experiences and preferences of general practitioners regarding continuing medical education: a qualitative study. *US National Library of Medicine National Institutes of Health*
- Hake. (9-10 Aralık2004). *AB Politikaları ve Bilgi Ekonomisi: Yaşam Boyu Öğrenme İçin Stratejik Bir Rol*. Yaşam Boyu Öğrenme Sempozyumu. PegemA Yay. Ankara.
- Kahraman, M. (2013). *Sosyal Medya 101 2.0 “Sosyal Medya Kitabı”*. MediaCat Yayınları
- Karaman, S., Yıldırım, S., Kaban, A. (2008) *Öğrenme 2.0 Yaygınlaşıyor: Web 2.0 Uygulamalarının Eğitimde Kullanımına İlişkin Araştırmalar ve Sonuçları*. XII. Türkiye’de İnternet Konferansı Bildirileri.
- Kıyıcı, B., F., (2012) *Examining WEB 2.0 Tools Usage of Science Teacher Candidates*. The Turkish Online Journal of Educational Technology – October 2012, volume 11 Issue 4
- Kıvrak, E. (2007). *Avrupa Birliği ve Türkiye’de yaşam boyu öğrenme politikaları ve istihdam ilişkisinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Koç, G. (2005). Yaşam Boyu Öğrenme. Demirel, Ö. (Editör). *Eğitimde Yeni Yönelimler*. İkinci Baskı. Ankara. Pegem A Yayıncılık, ss. 213.
- Koçak, G., N. (2012). *Bireylerin Sosyal Medya Kullanım Davranışlarının ve Motivasyonlarının Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Bağlamında İncelenmesi: Eskişehir’de Bir Uygulama*. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Anabilim Dalı, Yayınlanmış Doktora Tezi.
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. Çeviri: Akınhay, O., Kömürcü, D., İstanbul: Bilim ve Sanat Yayınları

- Mann, K.V. (2002). Continuing Medical Education. In. Norman GR, Van der Vleuten CPM, Newble DI (Eds.), *International Handbook of Research in Medical Education*, Dordrecht, Kluwer Academic Publishers, s.415-57.
- McLuhan, Marshall. (1964) *Understanding Media: The Extensions of Man*. New York: McGraw Hill.
- Montalvo, F.T., Torres, M. C. G. (2004). Self Regulated Learning: Current and Future Directions. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 2(1), 1-34.
- Odabaşı, F., Mısırlı, Ö., Güneş, S., Timar, Ş., Z., Ersoy, M., Som, S., Dönmez, F., İ., Akçay, T., Erol, O. (2012). *Eğitim İçin Yeni Bir Ortam: Twitter*. Anadolu Journal of Educational Sciences International, Ocak 2012
- Ökten, G., (2011). İşbirlikli Öğrenmede Web 2.0 Araçlarının Yeri ve Önemi. 11th *International Educational Technology Conference Proceedings Book (Volume II)*.
- Reilly'O, T. (2005). *What Is Web 2.0 Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software*. Mayıs 9, 2013 tarihinde <http://oreilly.com/web2/archive/what-is-web-20.html> adresinden alınmıştır.
- Richardson, W. (2006). *Blogs, Wikis, Podcasts, and Other Powerful Web Tools for Classrooms*. California: Corwin Press.
- Sarı, H. (2009). *Sosyal Medya ve Uygulamalarının on-line Halkla İlişkiler Açısından Değerlendirilmesi*. Haziran 25, 2013 tarihinde <http://www.hasansari.com.tr/upload/98603353.pdf> adresinden alınmıştır.
- Sayek, İ. (2007). Türkiye’de Sürekli Tıp Eğitimi/Sürekli Mesleki Gelişim: Nereden, Nereye? *İstanbul Tabip Odası Klinik Gelişim Dergisi Özel Sayısı*, Cilt 20., s. 33-34.
- Smith, M.D., Schmitz, T.K. (2005). Epitaph for the Lone Ranger, MD: Adapting continuing medical education to the twenty-first century. *Journal of Continuing Education in the Health Professions The Journal of the Alliance for Continuing Medical Education, the Society for Academic Continuing Medical Education, and the Council on CME, Association for Hospital Medical Education*, Cilt 24., s. 9-12.

- Schunk, D. H., Zimmerman, B.J. (1998). *Self-Regulated Learning: From teaching to self-reflective practice*. New York: Guilford.
- Terzi, C., Eryılmaz, M., Anadol, Z., Kaya, F. (2009). Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Tanımlar ve Özellikler. *Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri Hangi Etkinlik?Kim Düzenlemeli?:Türk Cerrahi Derneği Görüşü*, ss.32. Web: http://www.turkcer.org.tr/files/file/43_09_26_tanim.pdf 23 Nisan 2010'da alınmıştır.
- Tezcan, M. (1985). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No 150.
- Titmus, C.(1985). *Yetişkin Eğitimi Terimleri*. Unesco Türkiye Milli Komisyonu, ss.94
- Tükel, R., Özyurt, A. (2007). Sürekli Mesleki Gelişim ve Yeniden Belgelendirme Süreci. *İstanbul Tabip Odası Klinik Gelişim Dergisi Özel Sayısı*, Cilt 20., 16-22.Ü
- Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi Çalışma Raporu (2006-2007) Web: http://www.ttb.org.tr/c_rapor/2006-2007/2006-2007.pdf 29 Ekim 2011'de alınmıştır.
- Ünal I., Tural K. N. , Aksoy H.H. (2005). *Ekonomi Politik Perspektiften Mesleki Eğitim*. Yaşam Boyu Öğrenme Sempozyumu PegemA Yay. Ankara.
- Weinstein, C.E., Husman, J., Dierking, D.R. (2000). Self-regulation interventions with a focus on learning strategies. In M. Boekaerts, P.R. Pintrich, M. Zeider (Eds.), *Handbook of Self Regulation* (s. 728-748). San Diego, CA: Academic Press.
- Yeaxlee, Basil A. (1929). *Lifelong Education*. London: Cassell, ss. 166
- Yıldırım, Ö., Özmen, B. (2011). *Video Paylaşım Sitelerinin Eğitsel Amaçlı Kullanımı*. 5th International Computer & Instructional Technologies Symposium, 22-24 September 2011, Fırat University, Elazığ-Türkiye
- Zimmerman, B.J. (1998). Developing self-fulfilling cycles of academic regulation: An analysis of exemplary instructional model. In D.H. Schunk and B.J. Zimmerman (Eds.), *Self-Regulated Learning: From teaching to self-reflective practice*. New York: Guilford.
- Zimmerman, B.J., Schunk, D.H. (Eds.). (1989). *Self-regulated learning and academic achievement: Theory, research and practice*. New York: Springer-Verlag.